

"BIOHAZARD" BY **DANIELLA SASVÁRI MARKOVITS**

finalist in the 2011 *Brancott Estate* World of WearableArt Awards Show

... A Habsburgok hatalmát azonban három tényező is veszélyeztette - kettő történelmi véletlen volt, a harmadik azonban a család önvédelmi intézkedéseiből fakadt... 4-9, 15

... Although he was not a king, his behaviour was nothing if not royal... 10-14

Képes Ajánló

OFFERINGS PICTURED

show you some of the articles to choose from in this issue

...és amit kiveszek belőlük az, hogy egy rendkívüli nagy jelenség, egy hatalmas szívű zseniális ember volt...

... Hegedűs's performance brought to Liszt's music an authentic romantic spirit that was poetic, as well as capable of grandeur and excess...

18-22

... Among such initiatives he mentioned the media law, the citizenship law and the new constitution, as well as changes to the Constitutional Court... 35-38

... It created a sensation and was hailed as a breakthrough film... 24-25

...ahol a havasszépék május elején bontogatják szirmaikat... 32, 34

...the welcome to visitors is unmistakably warm, as is the mild hilly landscape, beautiful wild flowers and birdsong ... 33

... Az egyetlen borunk, mely tényleges elismerést szerzett külföldön, az a tokaji... 26

... Huge quantities of low-quality wine were produced during Communism... 27

... Óriási hiba volt! De ennél is nagyobbat tévedett a mérkőzést vezető angol bíró... 40-41

EGYIK NA PRÓL A MÁSIKRA

„Félelmetes volt! El sem tudom mondani, mit éreztem...”, „Felborult az egész világunk!” Így reagáltak azok a christchurchi magyarok, akikkel sikerült beszélnem a

2011. február 22-én történt a Richter-skála szerinti 6,3 erősségű földrengés után. Mindegyik hozzátette: ...de legalább élünk, és életben maradt mindenki, akit szeretek!

A christchurchi magyarok közül valóban nem halt meg senki, tudomásom szerint komoly sérült sem volt a magyarok között, viszont a földrengés epicentrumától pár kilométerre lévő Lyttleton-ban életét veszítette egy magyar származású Földesi nevű családapa, akinek nagypja vándorolt ki annak idején Angliába...

A természeti katasztrófára hiába próbálunk felkészülni, váratlanságában és erejében egyetlen szóval jellemezhető: kegyetlen. Volt ugyan egyfajta „főpróba” Christchurchben 2010. szeptember 4-én. Sőt, a sokkal komolyabb károkat okozó februári földrengést tulajdonképpen utóregésnek nevezik, de hiába, váratlanságában és következményeiben sokkal kegyetlenebb volt, mint a szeptemberi.

Japánban is ezt tapasztalták – hiába ők a földrengésekre legalapossabban felkészült nép a világon, a 2011. március 11-ei 8,9-es erősségű, cunamit okozó földrengés pusztítása kíméletlen volt. Ilyenre egyszerűen nem lehet felkészülni!

Teljesen mindegy ki milyen ember, hány gyermeknek anyja, vagy apja, híres-e vagy sem, a természeti katasztrófa nem válogat. Aki a szerencsésebbek közé tartozik és az életével megússza, az pedig kezdheti felépíteni életét a kezdetektől...

A magyarok közül többen is így jártak – életükért hálások, de elvesztették otthonukat, némelyek az állásukat is. És most próbálják előről kezdeni. Amikor azt kérdezem tőlük hogyan bírják, jó formán mindenki ugyanazt válaszolja, hogy egyik napról a másikra. Azt mondják másképp nem lehet, csak egyik napról a másikra.

És közben az utóregések folyamatosak.

Akik nem éltük át, fel se tudjuk fogni milyen lehet. Eszembe jut mennyire igaz az, hogy bár mennyire próbáljuk beleképzelni magunkat a másik helyzetébe, igazi empátiát nem érezhetünk, míg nem jártunk a másik cipőjében.

Viszont Új-Zéland ismét összefogott, sőt világszerte is folyik a gyűjtés. Az új-zélandi magyarok között is főleg a „kisemberben” volt erős a segíteni akarás. Volt például egy új magyar pár, akik rögtön felajánlottak ezer dollárt szenvedő honfitársak megsegítésére. Volt egy kisbabás kiscsalád, akik ugyancsak haladéktalanul jelentkeztek és fedőt ajánlottak föl hasonló bajbajutott christchurchi magyar családnak. Még olyan nyugdíjas is volt, aki kitalálta hogyan tudja még azt a keveset is megosztani, hogy segítsen egy magyar diákon.

Igazi életlecke egy ilyen természeti katasztrófa! Ha elveszítünk mindent, de életben maradunk, hamar rájövünk, hogy mi az, ami igazán fontos az életünkben. És ha nem is vagyunk közvetlenül érintettek, ha megpróbálunk belegondolni embertársaink sorsába, rájövünk hogy még a kevés is elég arra, hogy megosszuk a kevésbé szerencsésekkel.

Szentirmay Klára

ONE DAY AT A TIME

“It was terrifying!” “I can’t even begin to describe what it was like...” “Our whole world has been turned upside down!” These are typical of the reactions of Christchurch Hungarians I spoke to after the devastating 6.3 earthquake of 22 February 2011. Though they all said – “But at least I’m alive and so are all my loved ones!”

Indeed, thankfully no Christchurch Hungarians lost their lives and, to my knowledge, none were seriously injured either. Having said that, in Lyttleton, just a few kilometres from the earthquake’s epicentre, a family man by the name of Földesi, whose grandfather emigrated to England, sadly lost his life...

While we can try our best to prepare for natural disasters, there is only one word to describe the suddenness and strength with which it struck: ruthless. Christchurch had a dress rehearsal of sorts a few months back on 4 September 2010. In fact the much more devastating February earthquake was technically an aftershock, but its suddenness and its consequences were much more brutal than the September quake.

Japan has experienced something similar – they may well be among the most thoroughly well-prepared nation in the world, but the 8.9 earthquake with resulting tsunami on 11 March 2011 was absolutely merciless in its devastation. It’s simply impossible to prepare for something like that.

It makes no difference what sort of person you are, how many children you may have, whether you’re a celebrity or not, natural disasters make no distinctions. And those who survive and therefore count themselves lucky face the prospect of starting to rebuild their lives from nothing... There are many Hungarians who suffered this very fate – grateful for their lives, but having lost their homes, some also their jobs, they are trying to rebuild their lives from scratch. When I ask them how they cope, they all say the same: one day at a time. They say there is no other way to handle it: just one day at a time.

In the meantime the aftershocks continue.

Those of us who haven’t experienced it cannot even imagine what it must be like. It reminds me of the old adage that no matter how much we try and imagine what the other is going through, we can only be truly empathic if we have walked in the other’s shoes.

Nonetheless New Zealand has pulled together yet again. In fact fundraising is happening throughout the world. Even among New Zealand Hungarians it was the “unassuming” whom the desire to help was strongest in. There was, for example, a Hungarian couple who immediately donated \$1000 to help their compatriots in need. Then there was a couple with a young baby, who without more ado offered to share their modest abode with a similar Christchurch Hungarian family in need. There was even a pensioner, who worked out that they could share the little they have by helping out a Hungarian student.

Such natural disasters offer key lessons in life. If we lose everything, but we survive, we soon realise what is truly important. We may not be directly affected, but if we try and put ourselves in the place of our fellow human beings, we soon realise that even a little is enough to share with those less fortunate than us.

Klára Szentirmay

múlt

-

kor

Út a felemelkedésig

Habsburg, eredetileg német uralkodócsalád, Európa történelmének egyik legnagyobb uralkodói dinasztiája.

A család Habsburg vagy Habichtsburg váráról („héjavár”) kapta a nevét, amelyet 1020-ban Werner strassburgi (ma Strasbourg, Franciaország) püspök és sógora, Radbot gróf építtetett a mai Svájc területén, az Aar folyó mellett fekvő Aargauban. Feltehetőleg a család legrégebbi ismert őse, Radbot nagyapja (Gazdag) Guntram volt az, aki 950-ben fellázadt I. Ottó német király ellen. Radbot fia, I. Werner (megh. 1096) már a Habsburg grófia címet viselte, unokája III. Albert (megh. 1200 k.) pedig Zürich grófia és Felső-Elzász tartománygrófia volt. II. Habsburg Rudolf (megh. 1232) megszerezte magának Laufenburgot és a Vierwaldstätti-tó térségében fekvő négy őskantont (Schwyzet, Uri, Unterwaldent és Luzern), halála után azonban fiai, IV. Albert és III. Rudolf felosztották egymás között az örökséget. A térség végül mégis Habsburg-kézen maradt, mert III. Rudolf leszármazottai - ez az ág 1408-ban halt ki - IV. Albert utódainak adták el a részüket, köztük Laufenburgot.

IV. Albert fiát, IV. (Habsburg) Rudolfot 1273-ban I. Rudolf néven német királlyá választották. Ő volt az, aki 1282-ben két fiának, Albertnek - a későbbi I. Albert német királynak - és Rudolfnak - II. (Ausztriai) Rudolfnak - adományozta Ausztriát és Stájerországot; ettől kezdve azonosították a Habsburgokat Ausztriával, s nevezték a dinasztiát Ausztria-háznak is. A családban az a szokás honosodott meg, hogy az örökletes birtokok kormányzása nem egyénekre, hanem az összes férfi örököse szállt. Bár 1283-ban II. Rudolf lemondott részesedéséről. I. Albert király halálakor (1308) ismét feszültségek keletkeztek. Megpróbálkoztak a közös kormányzással, 1364-ben azonban IV. (Ausztriai) Rudolf megállapodást kötött öccseivel, amelyben ugyan elismerték az egyenlő jogok elvét, de kimondták a ház fejének tényleges elsőbbségét is. Rudolf halála után III. Albert és III. Lipót ismét megállapodott a birtokok felosztásáról: az 1379-es neubergi szerződés értelmében Albert kapta Ausztriát, Lipót pedig Stájerországot, Karintiát és Tirolt.

I. Albert király idősebb fia, III. (Ausztriai) Rudolf 1306-07-ben cseh király, kisebbik fia, Frigyes pedig 1314-től 1330-ig III. Frigyes néven német király volt IV. (Bajor) Lajossal vetélkedve vagy együtt uralkodva. V. (Ausztriai) Albertet 1438-ban magyar, II. Albert néven német, valamint cseh királlyá választották. Egyetlen életben maradt fia, Utószülött László 1446-tól - V. László néven - magyar, 1453-tól pedig cseh király volt. 1457-ben meghalt, s ezzel kihalt III. Ausztriai Albert férfiága. Eközben a III. Lipóttól eredő stájer ág belső-ausztriai és tirol-i ágra szakadt.

Frigyes és Miksa

V. Frigyes, a belső-ausztriai ág kimagasló alakját 1440-ben német királlyá választották, 1452-ben pedig III. Frigyes néven német-római császárrá koronázták. Ő volt az utolsó császár, akit Rómában koronáztak meg. Minthogy a Habsburgok megszerezték a Nyugat legmagasabb világi címét, szólni kell néhány szót a dinasztiában meghonosodott különféle rangokról. A császári cím ebben az időben alig jelentett többet a német királyságnál, a német királyokat pedig - a magyar és a cseh királyokhoz hasonlóan - választották. Az, hogy III. Frigyes 1493-ban bekövetkezett halálától VI. Károly 1711-es trónra lépéséig folyamatosan a Habsburgok viselték a császári címet, elsősorban a család örökös tartományainak tudható be, amelyek összességükben elég nagyok és elég gazdagok

voltak ahhoz, hogy a dinasztia ráerőltesse jelöltjeit a többi választófejedelemre (maguknak, a Habsburgoknak csak bajor királyi minőségükben volt szavazatuk).

Frigyes uralkodása alatt nem sok jel mutatott arra, hogy utódai oly hosszú ideig megőrizik a császári trónt. Utószülött László 1457-ben bekövetkezett halála után csaknem hetven évre elvesztették a magyar és a cseh királyságot, 1474-ben végleg lemondtak a gyakorlatilag 1315 óta független svájci területeikről, és Frigyes ausztriai uralma is ingatag volt: hatalmát nemcsak a magyar támadások fenyegették, hanem a Habsburg-házon belüli széthúzás is. Frigyes császár azonban - akinek egyik első intézkedése az volt, hogy 1453-ban felruházta a Habsburgokat az „Ausztria főhercege” cím viselésének kizárólagos jogával (ezt először IV. Rudolf követelte 1358-59-ben) - világhatalommá akarta tenni a dinasztiát. Az A. E. I. O. U. rövidítést, amelyet a császár időnként használt, kétféleképpen is szokás értelmezni: Austriae est imperare orbi universo (Ausztriát arra teremtették, hogy uralkodjék a Földkerekségesen) vagy Alles Erdreich ist Österreich untertan (A világ minden országa Ausztria alattvalója). Frigyes sokáig élt, így még megérthette, hogy fia, Miksa megkötötte Európa történelmének legnagyobb fontosságú házasságát (lásd később). Három évvel a halála előtt, 1490-ben azt is láthatta, hogy Tirol-i Zsigmond Miksa javára lemondott birtokairól, s így egyesülhettek az osztrák örökös tartományok.

Házasságok révén európai nagyhatalom

A Habsburg-ház már III. Frigyes kora előtt is többször dinasztikus házasságok révén erősítette meg németországi és közép-európai befolyását. Miksa tökélyre fejlesztette ezt a házassági politikát. Először - 1477-ben - feleségül vette Merész Károly burgundi király lányát, Máriát. Fiuk, Fülöp révén így a Habsburg-ház megszerezte Károly kiterjedt birtokainak nagyobb részét. A Burgund Hercegség ugyan francia kézre került, Artois, Németalföld, Luxemburg és a Burgund Grófság (vagy Franche-Comté) viszont Habsburg-birtok lett. Bár Mária 1482-ben bekövetkezett halála után Miksának nem sikerült hasonló sakkhúzással Bretagne-ra is rátennie a kezét (a franciák megakadályozták Anna breton trónörökösnővel tervezett házasságát), 1496-ban Fülöpöt megházasította

Johannával, Kasztília és Aragónia későbbi trónörökösével. A család ezzel nemcsak Spanyolországot, Nápolyt, Szicíliát és Szardíniát szerezte meg magának, hanem azokat a hatalmas amerikai területeket is, amelyeket a spanyolok ezután hódítottak meg. Miksa házassági politikájának sikerei nyomán született a híres hexameter: *Bella gerant alii, tu felix Austria nube* („Viseljének csak mások háborút: te, boldog Ausztria, házasodj!”).

Minthogy I. (Szép) Fülöp kasztíliai király fiatalon meghalt, fia már akkor Burgundia és Spanyolország uralkodója volt, amikor 1519-ben Miksától megörökölte a Habsburgok ausztriai területeit: ugyanabban az évben V. Károly néven német-római császárrá választották. Károlyt csak úgy sikerült megválasztani, hogy a Habsburgok erőszakkal fenyegetőztek, és hatalmas pénzeket fordítottak megvesztegetésre. Sok német fejedelem nem akarta, hogy ilyen nagyhatalmú uralkodó kerüljön föléje, s ellenezte a választást Franciaország is, amelyet már ekkor is félig bekerítettek Károly birtokai. Miksa burgundi házassága után a francia királyok és a Habsburgok egészen a XVIII. század közepéig kibékíthetetlen ellentétben álltak egymással. Ennek elsősorban a Habsburgok látták kárát, mert a XVII. század második feléig a többi európai nagyhatalom inkább a franciákkal rokon-szenvezett. A XVI. századi Habsburgok túl hatalmasak voltak ahhoz, hogy ne keltsenek irigységet és aggodalmat.

V. Károly birodalma

Amikor V. Károlyt császárrá koronázták, nagyobb volt a felelőssége annál, hogy azt egyedül vállalhassa. Erre maga is rájött, ezért az 1522-es brüsszeli szerződésben öccsére, a későbbi I. Ferdinánd császárra ruházta át a Habsburgok ausztriai örökös tartományait. 1521-ben Ferdinánd Annát, II. Lajos magyar és cseh király húgát vette feleségül. Sógora korai halála után (II. Lajos a török elleni mohácsi csatában vesztette életét 1526-ban) Ferdinánd is jelentkezett trónkövetelőként, és versenytársaival szemben őt választották meg.

A Habsburgok a XVI. század végén értek el hatalmuk csúcspontjára. 1535-ben V. Károly a birodalmához csatolta a Milánói Hercegséget, amelyet öt évvel később fiának, a későbbi II. Fülöp spanyol királynak adott át. II. Fülöp 1580-ban meghódította Portugáliát, és a spanyolok amerikai birtokai is egyre bővültek. A Habsburgok hatalmát azonban három tényező is veszélyeztette - kettő történelmi véletlen volt, a harmadik azonban a család önvédelmi intézkedéseiből fakadt.

Az első problémát az jelentette, hogy V. Károly hatalomra kerülése egybeesett a németországi reformáció kezdetével, a reformáció pedig évtizedeken át nagy társadalmi nyugtalanságot keltett Európa-szerte. Minthogy Károly - spanyol neveltetése folytán - a katolikus egység elvét vallotta, és utódai a rejtélyes személyiségű II. Miksa kivételével - szintén ezeket az elveket akarták megvalósítani, a politikai ellenállást gyakran a Habsburgokkal való vallási szembenállás súlyosbította vagy leplezte. A pápaság azonban - bármennyire megfélemlítette is a spanyolok itáliai katonai jelenléte - nem mindig fogadta el a Habsburgok katolicizmussal kapcsolatos sajátos politikáját.

A második probléma az volt, hogy Ferdinánd magyarországi trónra lépése után a Habsburgok országainak kellett felfogniuk a Balkán felől Közép-Európa felé előrenyomuló

oszmán-törökök fölcsapását, miközben a spanyol Habsburgokat a Földközi-tenger nyugati medencéjébe betörő török hajók zaklatták. A lepantói csatában (1571) egy törvénytelen Habsburg vezetésével elért nagy győzelem sem oldotta fel azt a feszültséget, amelyet a magyar ellenzék és - burkoltabb formában - Franciaország is kihasznált a dinasztia ellenében.

Az „építmény” harmadik, rejtett hibája a XVI. századból eredt. Minthogy a Habsburgok tudták, mi mindent nyertek ügyes házassági politikájukkal, mindenáron meg akarták akadályozni, hogy a vetélytárs dinasztiák ugyanazt a fegyvert használják velük szemben: egyre gyakrabban házasodtak családon belül, s ez néhány nemzedék után tragikus genetikai következményekkel, V. Károly fiágának kihalásával járt.

Élete vége felé V. Károly a fia, II. Fülöp javára

lemondott a burgundi, spanyolországi és itáliai birtokairól, császári teendőit pedig öccsére, Ferdinándra ruházta át, aki Károly 1558-ban bekövetkezett halálakor hivatalosan is az utóda lett. A dinasztia császári és spanyol ágának kettészakadása véglegessé vált: Ferdinánd fiági leszármazottai 1740-ig német-római császárok, Fülöp utódai pedig 1700-ig spanyol királyok vol-

tak. A császári ág magától értetődően arra törekedett, hogy megőrizze csehországi hatalmát, és feltartóztassa a törököket a felosztott Magyarországon. Ha ezt a két királyságot a Habsburgok elvesztik, uralmuk a III. Frigyes kora előtt birtokolt örökös tartományokra (az osztrák hercegségekre és néhány elszórt svábföldi és elzászi területre) korlátozódik, s ez nagyban csökkentette volna esélyüket arra, hogy továbbra is német-római császárrá válasszák őket. II. Fülöp spanyol király a nyugati világ legnagyobb területen kormányzó uralkodója volt. Komoly kihívást jelentett azonban számára a sikerrel végződött németalföldi lázadás, amelyet ellenségei, az angolok és a franciák minden lehetséges eszközzel szítottak.

Franciaország ellen

A Habsburg-császárok és a spanyol Habsburgok együttműködése a XVII. században már nem tudta fenntartani a dinasztia XVI. századi hegemoniáját. Ami a császári ágat illeti, a németországi és közép-európai vallási viszályok azután is folytatódtak, hogy az elmebeteg II. Rudolf és testvérei közötti konfliktus véget ért (1612). A csehországi felkeléssel (1618) elkezdődtek azok a sorozatos háborúk - közismert nevén a harmincéves háború -, amelyben az ausztriai Habsburgok is részt vettek. A spanyol Habsburgok 1609-ben ugyan tűzszünetet kötöttek a hollandokkal, de a megállapodás 1621-ben lejárt, s a hollandokkal kiújult konfliktus csakhamar összekapcsolódhatott az ausztriai Habsburgok-unokatestvérék harcaival. A vesztfáliai béke (1648) értelmében a Habsburgok elvesztették Németalföld északi részét, az elzászi birtokaikat Franciaország kapta meg, és szigorúan korlátozták a császár hatalmát a többi német fejedelem felett. A békekötés ugyanakkor érintetlenül hagyta azt az 1627-es rendelkezést, amely kimondta a Habsburg-ház örökösödési jogát a cseh trónra. Az 1620-as évektől kezdve Franciaország leginkább arra használta fel a harmincéves háborút, hogy kifárasztja a Habsburg-ház mindkét ágát. Bár a császári ággal békét kötött, a spanyolokkal egészen 1659-ig háborúskodott, amikor is a pireneusi békében megszerezte magának Gravelines-t, Artois csaknem egészét, Hainaut egy részét és több, Luxemburgtól délre fekvő területet.

A következő harminc évben a Habsburg-dinasztia fokozatosan minden alapját elvesztette arra, hogy igényt tartson az európai hegemoniára. XIV. Lajos francia király 1667 után sorozatos támadásokat indított, s egyre több területet hódított el a spanyol Habsburgoktól - Flandria nagy részét, Artois maradvékát, Németalföld más területeit, Franche-Comté, 1684-ben pedig Luxemburg várát. Ezek a hódítások azt is bizonyították, hogy a magyarországi török támadásokkal elfoglalt Habsburg-császárok képtelenek megvédeni a Rajnától nyugatra húzódó német határt. Miután Bécs sikerrel kiállta az 1683-as török ostromot, ill. a Szent Liga erői fontos sikert könyvelhettek el maguknak: 1687-ben a magyar rendek elismerték a Habsburg-ház örökösödési jogát. Ekkorra azonban egyértelművé vált, hogy a kontinens legerősebb dinasztiája nem a Habsburg, hanem a Bourbon. A pfalzi örökösödési háborúban (1689-97) már azok a feltörekvő hollandok és angolok vezették a Habsburgok oldalán XIV. Lajos ellen harcoló erőket, akik száz évvel korábban még a spanyol Habsburgok legádázabb ellenségei és a gyenge franciák legbuzgóbb bátorítói voltak.

A Bourbonok fölemelkedésén kívül a többi nagyhatalomnak volt még egy oka arra, hogy féltékeny figyelemmel kövesse Spanyolország sorsát. II. Károly spanyol király testi gyengesége annyira nyilvánvaló volt, hogy nem vártak tőle fiú utódot, így az örökösödés kérdése erősen foglalkoztatta az európai nagyhatalmokat. 1699-ig úgy látszott, hogy a spanyol korona József Ferdinánd bajor választófejedelemre, I. Lipót császár lányának és II. Károly unokahúgának, Mária Antóniának a fiára száll. A bajor Wittelsbach-ház örökösödése nem feltétlenül borította volna fel a Habsburg-császárok és a Bourbonok Franciaországa közti erőegyensúlyt. 1699-ben azonban József Ferdinánd meghalt; a haldokló II. Károly legközelebbi természetes örökösei annak a féltestvérének a leszármazottai voltak, aki XIV. Lajos francia királyhoz ment feleségül, és annak a két nagynénjének az utódai, akik közül az egyik XIV. Lajos anyja, a másik pedig I. Lipót császár anyja volt. A feszültség nőttön-nőtt: sem a Habsburg császári ága, sem pedig brit és holland szövetségesei nem tudták elfogadni, hogy Bourbon-házbeli ellenségeik foglalják el a spanyol trónt. Ugyanakkor sem a Bourbonok Franciaországa, sem brit és holland ellenségei nem akarták azt sem, hogy ismét egy Habsburg-császár kezében egyesüljön V. Károly császár 1519-es birodalmának nagy része. II. Károly az örökség bármiféle felosztását Spanyolország megalázásának tekintette: amikor 1700-ban meghalt, Anjou Fülöpöt, a Bourbon-házbeli herceget, XIV. Lajos második legidősebb unokáját nevezte meg egyedüli örökösül. Kisvártatva kitört a spanyol örökösödési háború.

A spanyol örökség és következményei

Az angolok és a hollandok aggodalmának csillapítására 1703-ban I. Lipót és legidősebb fia, a későbbi I. József császár, az utóbbi öccsének, Károlynak a javára lemondott spanyol trónigényéről, így Spanyolországban megalapíthatták volna a császári ágtól független második Habsburg-dinasztiát. 1711-ben azonban I. József meghalt: minthogy csak lány örökösöket hagyott maga után, VI. Károly néven az öccse lett a császár, valamint az osztrák, a cseh és a magyar tartományok ura. E minőségében az angolok és a hollandok már kevésbé támogatták spanyolországi terveit, ezért komoly tárgyalá-

VI Károly

sokba bocsátkoztak a franciákkal, s 1713-ban megkötötték velük az utrechti békét. A békeszerződés elismerte a Bourbonok jogát a spanyol trónra és a spanyolok amerikai birtokaira, s ezzel gyakorlatilag megkötötte a vonakodó Károly kezét, aki egy év múlva aláírta a franciákkal a rastatti békét. A spanyol Habsburgok Németalföld déli részével, az Itáliai-félsziget spanyol birtokaival, az 1708-ban bekebelezett Mantovával, valamint Szardíniával. 1717-ben azonban a császár Szardíniát elcserélte Sziciliára, amelyet az utrechti békekötők eredetileg a Savoyai-háznak juttattak, ám a rá jellemző makacssággal Károly 1720-ig hadiállapotban maradt a Bourbonok Spanyolországával. Akkor tűzszünetet kötött nagy ellenlábásával - igaz, a Bourbonok spanyol trónra lépését csak 1725-ben ismerte el hivatalosan.

Időközben a spanyol Habsburgok fiágának kihálása és bátyja, József halála nyomán 1711-ben Károly marad a család utolsó férfi sarja. A császárnak ezért végig kellett gondolnia, hogy mi történjék halála után. A nőági örökösödést a Német-római Birodalomban és a Habsburgok egyes örökös tartományaiban is kizárták. A Habsburg-örökség felosztásának elkerülése érdekében 1713. április 19-én Károly kiadta híres Pragmatica Sanctióját, amely meghatározta a Habsburg-ház új örökösödési rendjét. A törvény szerint fiú utód hiányában először az elsőszülöttség jogán az uralkodó valamelyik lányára, s annak utódaira száll az egész örökség. Ha nem születik lánya - hasonló szabályok szerint -, az elhunyt bátyjának lányai az örökösök, s végül - ha unokatestvéreinek ága is kihal - atyai nagynénjeinek leszármazottaira szállt a trón. Csecsemőkorú fia halála után (1716) VI. Károly minden erőfeszítése arra irányult, hogy általánosan elismertesse a Pragmatica Sanctiót. Az 1738-ban befejezett lengyel örökösödési háborúban a Habsburgok elvesztették a spanyol Bourbonokhoz kerülő Nápolyt és Sziciliát, kárpótlásul azonban megkapták Parmát és Piacenzát, s Károly is látszólag elérte célját: a Pragmatica Sanctiót különféle formákban, de elismerte Szászország (vonakodva és fenntartással hangoztatva), Bajorország, Spanyolország, Oroszország, Poroszország, a Hannover-házi Anglia és végül (a harmadik fél jogainak fenntartásával) Franciaország is. Károly reményei azonban illúzióknak bizonyultak: 1740-ben bekövetkezett halála után nem telt el két hónap, s lányának, Mária Teréziának szembe kellett néznie a Sziléziát előzőlő poroszok támadásával. Ezzel megkezdődött az osztrák örökösödési háború. Bajorország azonnal bejelentette igényét a Habsburgok németországi birtokaira. A Bajorországnak nyújtott francia támogatáson felbátorodva Szászország követte példáját, és Spanyolország is megpróbálta kiűzni a Habsburgokat Lombardiából. Nagy-Britannia eléggé megkésve sietett Mária Terézia segítségére, s hadba lépését akkor is inkább a Franciaországgal szembeni ellenszenv, mint a Pragmatica Sanctio támogatásának szándéka ösztönözte.

II. József és reformjai

Az osztrák örökösödési háborút lezáró 1748-as aacheni béke értelmében Mária Terézia elvesztette Szilézia csaknem egész területét, Lombardia egy részét, valamint a Parmai és Piacenzai Hercegséget, de megtartotta magának apja többi örökös tartományát. Mi több, beleegyeztek, hogy férje, a Lotaringiai-házból származó Ferenc István (aki 1737-ben megkap-

II József

ta az örökös toscanai nagyhercegséget) I. Ferenc néven a Német-római Birodalom trónjára lépjen. Ős és Habsburg-Lotaringiai-házi leszármazottai képviselik a Habsburg-dinasztia eredeti ágát.

Az 1748-as béke nem tartott soká. Poroszország nem elégedett meg azzal, hogy a Habsburgoktól megszerezte Sziléziát, a Habsburgokat pedig még jobban foglalkoztatta Szilézia visszaszerzése, mint dél-németalföldi birtokaik védelme a fenyegető francia támadással szemben. Nagyrészt ebből a helyzetből fakadt a hétéves háborút (1756-63) megelőző ún. diplomáciai forradalom: minthogy a Habsburgok rájöttek arra, hogy korábbi brit barátaik inkább a poroszokkal való kibékülésben érdekeltek, semmint hogy a Poroszország megsemmisítését célzó osztrák-orosz terveket támogatnak, mindenféle területi nyereség nélkül kibékültek addig legősibb ellenségükkel, a franciákkal. Az 1792-ig fennmaradó osztrák-francia szövetség megerősítését szolgálta az is, hogy 1770-ben a későbbi XVI. Lajos király Marie-Antoinette főhercegnőt vette feleségül.

Annak érdekében, hogy Poroszországgal szemben megőrizték németországi befolyásukat, a Habsburgok mindent elkövettek, közép-európai területeik megőrzésére és kiterjesztésére. Ebből a szempontból Toscana és Németalföld tulajdonképpen érdektelen volt számukra. Toscanát gyakorlatilag külön kezelték a Habsburg-örökségtől: amikor I. Ferenc császár meghalt (1765), legidősebb fia, II. József császár anyjával együtt az ausztriai birtokok társuralkodója lett, de Toscana nagyhercegévé József öccsét, Lipótot tették. Hasonlóképpen, amikor 1790-ben József címeit Lipót örökölte meg, Toscana ura Lipót második fia, III. Ferdinánd lett. A Habsburgok toscanai ága teljesen elvált a fő- vagy császári ágtól.

II. József uralkodása idején a Habsburgok északkeleti terjeszkedését közép-Európában nem elsősorban a császár törekvései, hanem a külső körülmények határozták meg: Lengyelország első felosztása (1772), amely az oroszok és a poroszok műve volt, Ausztriának juttatta Galíciát és Lodomériát, de felhárította Mária Teréziát, aki még emlékezett a sziléziai támadásra. Bár geopolitikai szempontból logi-

kus volt Bukovina elfoglalása (1775), hiszen így kitöltötték az Erdély és az újonnan megszerzett galíciai tartományok közötti űrt, az akció inkább csak a kücsük-kajnardzsi orosz-török béke (1774) egyik mellékhatása volt.

II. Józsefet sokkal inkább érdekelte a nyugati Bajorország felé irányuló terjeszkedés, mert ezzel stratégiai megerősítette volna birodalma nyugati határait és a német fejedelmek között élvezett tekintélyét. A poroszok heves ellenkezése miatt azonban a bajor örökösödési háborúban megszerzett területek az Inn-vidékére zsugorodtak (1779), s öt évvel később kudarcot vallott Józsefnek az a terve is, hogy Németalföldet Bajorország fejében a Wittelsbach-háznak adja át.

Új korszak hajnalán

A francia forradalom és a napóleoni háborúk gyors változásokat idéztek elő. Három esemény különösen fontos volt a Habsburg-ház jövője szempontjából: 1.) 1806-ban hivatalosan is felbomlott a Német-római Birodalom, de II. Lipót utóda, II. Ferenc már két évvel korábban „Ausztia örökös császára”-nak nyilvánította magát, s ezt a címet - I. Ferenc néven - minden későbbi fejleménytől függetlenül meg tudta őrizni; 2.) 1797-ben a Habsburgok végleg lemondtak Németalföld déli részéről; 3.) megjelent a modern értelemben vett nacionalizmus szelleme.

Napóleon bukása után a bécsi kongresszus (1814-15) elindította a restaurációt, amely természetesen kedvezett a minden eresztékében meggyengült Habsburg-háznak. I. Ferenc osztrák császár visszakapta az 1797-ben elvesztett Lombardiát, az 1797-ben egyszer már megszerzett, de 1809-ben elcsatolt Velencét és Dalmáciát, valamint az 1809-ben ugyancsak elvesztett Tirolt, III. (Toscana) Ferdinándnak szintén visszaadták nagyhercegségét. Egy másik Habsburgot Modena uralkodó hercegévé tették, mert apja - II. József és II. Lipót német-római császár testvére - 1771-ben az Este-ház örökösét vette feleségül. Napóleon Habsburg-házi hitvese, Mária Lujza élete fogytáig megkapta a parmai és Piacenzai Hercegséget (amely később visszakerült a Bourbonokhoz). Salzburg környéke, amelyet a Habsburgok 1803-ban megszereztek, de Bajorország ellenében 1809-ben elvesztettek, 1816-ban végleg visszakerült Ausztriához. Bár a bécsi kongresszus nem állította helyre a „Nyugat-Galícia” feletti osztrák uralmat (a vidéket Lengyelország

1795-ög, harmadik felosztásakor kapták meg a Habsburgok, de 1809-ben elvesztették), a térség egy kisebb részét, nevezetesen Krakkó környékét 1846-ban Ausztriához csatolták.

A bécsi kongresszust követő évszázadban a Habsburg-ház története elválaszthatatlan volt az Osztrák Császárság történetétől. A császárság a monarchikus konzervativizmus bástyája volt, amelyet fokozatosan aláástak a német, olasz, magyar, szláv és román nemzeti erők. Ausztia 1859-ben szenvedte el első területi veszteségét, amikor át kellett adnia Lombardiát a Szárd Királyságnak, és nem tudta megakadályozni, hogy az olaszok kiűzzék a Habsburgokat Toscanából és Modenából. Az 1866-os héthetes háborúban a német nacionalizmusra építő Poroszország Olaszországgal szövetekezett, s arra kényszerítette Ausztriát, hogy mondjon le egykori németországi hegemoniájának helyreállításáról, és adja át Velencét. A katasztrófa után Ferenc József császár fontos lépést tett soknemzetiségű birodalmának megszilárdítására: 1867-ben a magyarok megbékítése érdekében a Magyar Királyságnak ugyanolyan jogokat adott, mint amilyeneket az Osztrák Császárság élvezett, és létrejött az Osztrák-Magyar Monarchia. A magyarok azonban, akik féltékenyen őrizték a németekkel megegyező jogállásukat és a nem magyar népekkel szembeni fölényüket, elleneztek minden próbálkozást, hogy hasonló intézkedésekkel békítsék meg a kettős monarchia területén élő szláv népeket és a románokat. Az Osztrák Császárság szenvedélyes német nacionalistái a maguk régiójában ugyanúgy viselkedtek, mint a magyarok.

Sorscsapások és bukás

Ferenc József öccsének, Miksának a sorsa nem érintette Ausztia nemzeti érdekeit, de fájó sebet okozott a Habsburgoknak: a francia segítséggel 1864-ben Mexikó császárává tett Miksával három évvel később egy mexikói kivégzőosztag sortüze végzett. Rudolf trónörökös 1889-es öngyilkossága hasonlóan fájdalmas csapás volt a dinasztia számára. Bár sokan kétségbe vonták, hogy Rudolf alkalmas-e a császári és a királyi trónra, halála közelebből érintette az Osztrák-Magyar Monarchiát, mint Miksa tragédiája. A császári és toscanai ághoz tartozó főhercegek és főhercegnők némelyikének botrányos viselkedése tovább rontotta a Habsburgok családi hírnevét. A Ferenc József hitvese, a bajor Wittelsbach-házból származó Erzsébet királyné ellen 1898-ban elkövetett gyilkos merényletet két évtizeden belül egy újabb, sokkal súlyosabb következményekkel járó gyilkosság követte.

Az osztrák-magyar hadsereg 1878-ban elfoglalta a hanyatló Oszmán Birodalomhoz tartozó Bosznia-Hercegovinát, és 1908-ban az Osztrák-Magyar Monarchia hivatalosan is magához csatolta ezt a területet. Ez a lépés nemcsak a Boszniát magának követelő Szerbiát háborította fel, hanem a szerbeket támogató Oroszországot is. 1914-ben egy szerb nacionalista agyonlőtte a bosnyák fővárosba látogató Ferenc Ferdinánd főherceget, az osztrák-magyar trón várományosát (aki 1875 óta az egykor Modenában uralkodott Ausztia-Este-ház végrendeleti örököse is volt). Egy hónappal később kitört az I. világháború.

A viláégés a Habsburg Birodalom felbomlását eredményezte. Minthogy a csehek a szlovákok, a lengyelek, a románok, a szerbek, a horvátok, a szlovének és az olaszok valamennyien kikérték részüket az örökségből. Károlynak, az utol-

Erzsébet királyné (Sisi)

só császárnak és királynak nem maradt más, csak a „német” Ausztia és a szűkebb értelemben vett Magyarország. 1918. november 11-én Károly kiáltványban ismerte el Ausztia jogát, hogy meghatározza jövőbeli államformáját, és egyben lemondott az államügyekben való részvételről. Két nappal később hasonló kiáltványt intézett Magyarországhoz is. Nem mondott le azonban sem a saját, sem a Habsburg-dinasztia örökletes címeiről. Az Osztrák Köztársaság nemzetgyűlése ezért az 1919. április 3-án meghozott „Habsburg-törvény”-ben kitiltotta a családot valamennyi tagját Ausztia területéről, s kimondta, hogy a tilalom addig marad érvényben, amíg a Habsburgok le nem mondanak dinasztikus törekvéseikről, és el nem fogadják az egyszerű állampolgár státusát. Magyarországon a köztársaság 1919. végi bukása után felerősödtek a Habsburg-ház restaurációjához fűződő royalista remények. A trianoni békeszerződés aláírása (1920. június) után Károly kétszer is megpróbált visszatérni (1921 márciusában és októberében). Az antant hatalmak nyomására a magyar parlament 1921. november 3-án hatályon kívül helyezte Károly uralkodói jogait és a Pragmatica Sanctiót.

Az 1919-es törvény megfosztotta a Habsburgokat ausztriai birtokaikra vonatkozó tulajdonjoguktól. Bár 1935-ben visszakapták ezt a jogot, három évvel később, az Anschluss (Ausztria Németországhoz csatolása) után Adolf Hitler német kancellár érvénytelenítette a döntést. A II. világháború után, 1946 januárjában az Ausztia Szövetségi Ellenőrző Tanács kijelentette, hogy támogatja az osztrák kormány minden intézkedését, amellyel meg akarja akadályozni a Habsburgok visszatérését. Az 1919-es törvény bekerült az 1955-ben megkötött osztrák államszerződés szövegébe is. 1961 júniusában az osztrák kormány elutasította Ottó főhercegnek, a Habsburg-ház fejének a kérését, hogy magánemberként visszatérhessen Ausztriába. 1963-ban azonban egy osztrák közigazgatási bíróság úgy határozott, hogy a főherceg kérelme törvényes volt. A szocialisták ellenkezése miatt Ottó csak 1966 júniusában, a Néppárt választási győzelme után kapott beutazási engedélyt.

I Ferenc József

Egy uralkodó sohasem mondhat le...

Zita Mária Adelgunda Mikaela Rafaéla Gabriella Jozefa Antónia Lujza Ágnes Bourbon-pármái hercegnő 1892. május 9-én született az olaszországi Viareggióban. Apja az utolsó uralkodó pármái herceg volt, aki 1859-ben, tizenegy évesen az olasz egységesítő mozgalmak idején vesztette el trónját. Anyja a portugál infánsnő volt. A húszgyermekes család telente a Párma melletti Pianore-kastélyban tartózkodott, a nyarakat az alsó-ausztriai Schwarzauban töltötték. Zita szigorú katolikus nevelést kapott a szaléziánus apácáktól Bajorországban, majd a Wight szigeti bencés apácakolostorba került. A hívős és nyirkos éghajlat nem tett jót egészségének, ezért a franzenstadti gyógyfürdőben kezelték. Itt ismerkedett meg a közelben szolgáló Károly Habsburg-főherceggel, aki azonnal beleszeretett a karcsú, nagy barna szemű fiatal lányba. A szerelmet 1911. október 21-én házasság követte, Károly így azon kevés Habsburg uralkodó közé tarozott, aki feleségét nem „kapta”, hanem választotta.

Első gyermekük, Ottó 1912. novemberében született meg. A családban sokáig háttérbe szorult Károly Ferenc Ferdinánd 1914. június 28-i meggyilkolása után trónörökössé lépett elő, majd Ferenc József 1916. november 21-i halálát követően osztrák császárként I., magyar királyként IV. Károly néven trónra került. A magyar koronázási ünnepségre - a tomboló világháborút mintegy zárójelbe téve - 1916. december 30-án került sor a budai Mátyás templomban, hagyományosan fényes külsőségek közepette.

A határozott és céltudatos Zita (aki magyar királynéként kötelességének tartotta azt is, hogy megtanulja a tejfölös paprikás csirke elkészítését), férje tanácsadójaként aktívan politizált. Amikor testvére, Sixtus pármái herceg titkos békekísérlete 1918 elején napvilágot látott, Zita is a németbarát körök céltáblája lett. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásával az uralkodó párnak távoznia kellett. Károly 1918. november 13-án a Bécs melletti Eckartsau vadászkastélyban írt levelében lemondott a magyar államügyekben való részvételéről, a trónról azonban nem. Zita ehhez az állásponthoz élete végéig kitartóan ragaszkodott, állítólag egyszer kijelentette: „egy uralkodó nem mondhat le, csak megfosztható trónjától”.

Az utolsó koronás fő

A házaspár svájci emigrációba vonult, ahonnan Károly (hűséges neje kíséretében) kétszer, (1921 márciusában és októberében) próbált meg visszatérni a magyar trónra. A második királypuccs, a budaörsi csata után a házaspár néhány napot a tihanyi apátságban töltött fogszámban, ekkor tartózkodtak utoljára magyar földön. Innen az antant megbízottai a kellemes éghajlatú, de biztonságos távolságban fekvő Madeira szigetére szállították az utolsó magyar királyi párt. IV. Károly 1922. április 1-jén tüdőbaj következtében meghalt, így az alig harmincéves asszony, aki épp nyolcadik gyermekét várta, egyedül maradt és egy fillérje sem volt. (A világháború után a szövetségesek által megszabott és az utódállamok által fizetendő ellátmány nem érkezett meg, mert azok úgy érveltek: nem segítik a royalista ügyet.) Zita rokonánál, XIII. Alfonz spanyol királynál talált menedéket, ahol összes energiáit gyermekeire fordította: a legidősebbet, Ottót tudatosan trónörökösnek nevelte. A család 1929-től Belgiumban élt, majd az Anschluss és a restaurációs remények szertefoszlása után a tengerentúlra költözött. Zita előbb Kanadában gyűjtött gyógyszer, élelmiszer és ruhaneműt Ausztria számára, majd 1948-ban az Egyesült Államokban telepedett le.

Az ötvenes években visszatért Európába: 1959-ig, édesanyja haláláig Luxemburgban, majd a felső-bajorországi Pöckingenben élt. 1962-től utolsó évtizedeit Svájcban, a Chur mellett lévő zizers-i Szent János kolostorban töltötte, mintegy 30 kilométerre az osztrák határtól. Ausztriából azonban ki volt tiltva, mivel nem mondott le a trónról. (A realitásokkal számot vető fia, Ottó ezt 1961-ben megtette, 1967-ben pedig kezét fogott Bruno Kreisky osztrák kancellárral.) A büszkeségét és tartását soha el nem veszítő, férje halála után csak gyászban járó asszony visszavonultan élt, de a világ dolgaitól nem szakadt el. Szellemi frissességét mindvégig megőrizte, öt nyelven beszélt, több napilapot is járatott, rádiót hallgatott. Hajnali ötkor kelt, és hídhű katolikusként minden reggel meghallgatta a misét. Harmincnégy unokája és tizenöt dédunokája folyamatosan látogatta, 95. születésnapját több mint száz családtagja társaságában ünnepelte, szinte már teljesen vakon.

A törekeny asszony élete alkonyán két alkalommal mégis egykori birodalmának földjére léphetett. 1982 májusában, kilencven évesen Kreisky kancellár közbenjárására felkereshette Tirolban Adelheid lánya sírját, majd néhány hónappal később édesanyját is a felső-ausztriai Puchheim temetőjében. A 640 éven át uralkodó Habsburg-dinasztia utolsó koronás fejének özvegyét 97 éves korában, 1989. március 14-én érte a halál. Férje halálának 67. évfordulóján, április 1-jén temették el, jelentős személyiséget megillető külsőségek között. Koporsóját Bécsben a kapucinusok templomának kriptájában, a Habsburgok ősi temetkezési helyént helyezték el, szíve - Habsburg szokás szerint elválasztva a halott testétől - Svájcban maradt.

Habsburg Ottó: Monarchia helyett Európai Unió

Apja halála után Ottó lett volna a trónörökös, s erről a jogáról csak 1961-ben mondott le, hogy visszatérhessen szülőhazája földjére. Fiatal éveit Spanyolországban és Belgiumban töltötte, a Leuveni Egyetemen doktorált 1933-ban, amikor a politika és a társadalomtudományok doktora lett. A következő években felemelte szavát a nemzeti szocializmus sötét eszméje és Ausztria Németországhoz való csatolása, az Anschluss ellen. Tevékenyen is részt vett az ellenállásban: több ezer zsidó ember megmenetése köthető a nevéhez.

A második világháború alatt Amerikában élt, majd a háború után visszatért az öreg kontinensre, és Európa egyesítésének vízióján dolgozott, a Páneurópai Unió alapítójával közösen. 1973-tól egészen 2004-ig, 31 éven át a

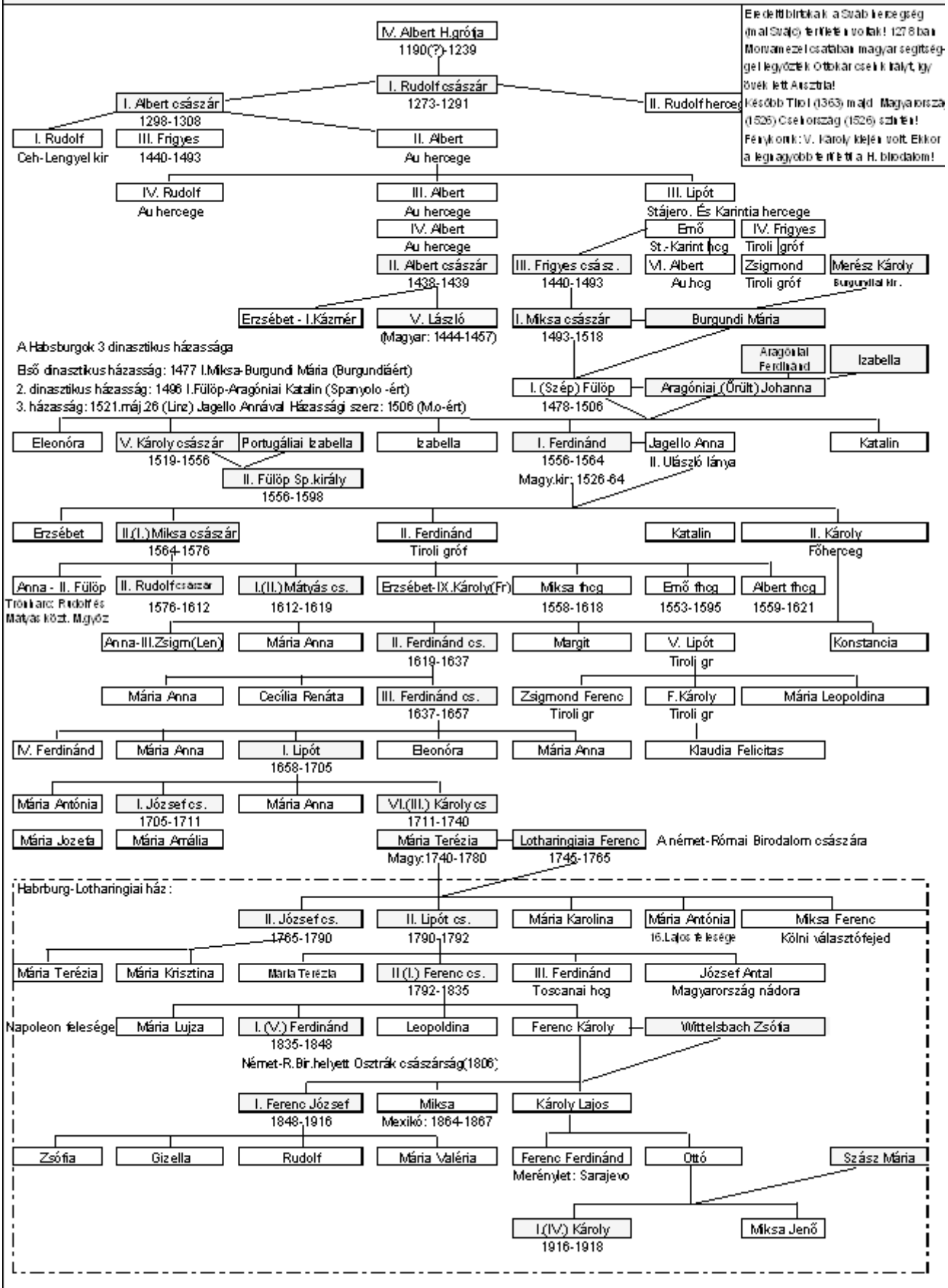
Páneurópai Unió elnöke, húsz éven keresztül az Európai Parlament tagja volt. A Páneurópai Unió vezetőjeként új célkitűzéseket adott a szervezetnek - fő törekvései, hogy Kelet- és Közép-Európát felszabadítsák a kommunista uralom alól, valamint a keresztény értékek védelme az egyre inkább materialista világban. Habsburg Ottónak köszönhető, hogy a mozgalom Európá-szerte követőkre talált.

Igyekezett a figyelmet a kelet-európai népekre irányítani: 1982-ben elérte, hogy az Európai Parlamentben egy üres széket tartsanak fenn a vasfüggöny mögött élők szimbólumaként. Korábban sem félt vállalni akár a konfrontációt sem, ha számára fontos kérdésekről volt szó: a hetvenes években nyíltan szembe helyezkedett Willy Brandt-tal és veszélyesnek nevezte az NSZK politikáját, amely békés együttélésre törekedett a kommunista országokkal. 1989-ben nagy szerepe volt a Páneurópai Pikniknél, ahol több mint hatszáz NDK állampolgár léphette át Magyarországot nyugati határára.

Habsburg Ottó kilencvennyolc éves korában, 2011. július 4-én halt meg, szívverését Pannonhalmán helyezték el a Bazilika altáplombába. ■

Források: www.mult-kor.hu,
www.kitekinto.hu

Habsburgok

Eredeti bírtokai: a Szab. hercegség
dnai Szab. hercegség voltak! 1278-ban
Morvamezei csatában magyar segítsé-
gel legyőzték Ottokár csehi királyt, így
széke lett Ausztria!
Később Tiroli (1363) majd Magyarország
(1526) Csehszlovákia (1918) széttele!
Fénykoruk: V. Károly idején volt. Ekkor
a legnagyobb területű H. birodalom!

A Habsburgok 3 dinasztikus házassága

1. dinasztikus házasság: 1477 I. Miksa-Burgundi Mária (Burgundiáért)

2. dinasztikus házasság: 1496 I. Fülöp-Aragóniai Katalin (Spanyolo-ért)

3. házasság: 1521. máj. 26. (Linc) Jagello Annával Házassági szerz.: 1506 (Mo-ért)

THE HABSBURG DYNASTY

"The World of the Habsburgs is a virtual exhibition showcasing the history of the Habsburgs and their times. Covering the six centuries of their rule, it includes historical personalities and important locations associated with the dynasty and also explores economic, social, political and cultural aspects. More than a thousand images, including objects that are rarely or never on public view, accompanied by multimedia presentation of texts, maps, a genealogical table and a navigable timeline, will open up completely new contexts and connections."

- This is how the introduction to the Online Museum on the Habsburg Dynasty reads. Awarded the Austrian State Prize for Multimedia and E-business in the "Culture, Learning and Knowledge" category, the "online museum", (available in both German and English) offers opportunities for extensive exploration of the history of the Habsburgs [- from a decidedly Austrian perspective and with barely a mention to be found of the 20th century world of the Habsburgs. - Ed.]

Habsburg Dynasty

1273-1282

The beginnings of the house of Habsburg are shrouded in mystery. The difficulty of conducting research into its rise in the medieval period is exacerbated by the lack of sources and by the numerous myths and legends that have grown up around the historical facts. What we do know for certain is that the Habsburgs moved into the territory of present-day Austria from their original seat at the 'Habichtsburg' ('hawk castle') in the Aargau district of Switzerland and that in the early modern period they rose to become one of the most powerful dynasties in the entire history of Europe. However, they had another dynasty to thank for

having paved their way: before the Habsburgs came to power in Austria, the Babenbergs had been working away for three centuries at making the area into a single and coherent territory. In 1273 Count Rudolf of Habsburg became the first member of his dynasty to be crowned Roman-German King. Numerous members of his family were to follow him in this office in the centuries leading up to the dissolution of the Holy Roman Empire in 1806.

1282-1477

It was not until the fifteenth century that the Habsburgs established their quasi-permanent seat at the head of the Holy Roman Empire. After Rudolf I and his son Albrecht I had been the first two Habsburgs to hold this office, another hundred years were to pass before the next election of a Habsburg as Roman-German King.

The fourteenth century saw the Habsburgs consolidating their hold on power in Austria. However, there were often disputes as to who had the say - and the resulting conflicts led to the Habsburg dominions being partitioned.

The most famous fourteenth-century Habsburg ruler was Duke Rudolf IV. Although he was not a king, his behaviour was nothing if not royal. During his reign Vienna was built up into the political and cultural centre of his dominions. With the help of a number of forged documents, Rudolf also acquired for the Habsburgs the exclusive title of 'Archduke'.

1477-1526

In the middle of the fifteenth century the Habsburgs assumed the Roman-German imperial title, retaining it - with one interruption of only a few years - until the dissolution of the Holy Roman Empire in 1806. Nonetheless, the dominant role played by the dynasty over the ensuing centuries in Central European history was not pre-ordained: in the late Middle Ages there were numerous power struggles amongst the male members of the family.

Emperor Frederick III was the only Habsburg to be crowned by the Pope in Rome. With a reign lasting 53 years, he was also the longest-serving regent of the Holy Roman Empire - albeit also one of the weakest. The reign of his son Maximilian I marked the beginning of the rise of the Habsburgs to become one of the leading powers of Europe: he united the Habsburg patrimonial lands, extended the dominion of the family and became a powerful ruler.

1526-1648

The early modern age saw the Habsburgs making considerable extensions to their dominions. Through war and dynastic marriages Maximilian I paved the way for the house of Habsburg to become a world power. His grandson Charles V ruled over an empire with possessions not only in Europe but also in the 'New World'. Charles and his brother

Ferdinand were the first members of a house of Habsburg that was divided into a Spanish and an Austrian line.

In this period, Habsburg politics were marked by conflicts both at home and abroad. When confronted with the Reformation and rebellions of the peasantry or the Estates, the rulers mostly reacted with violent measures. They were furthermore continually involved in wars beyond their borders, particularly with France and the rising Ottoman Empire. These wars had a defining influence upon their policies for several generations.

1648-1740

The years around 1700 saw the Habsburgs continuing their upward path to great power status in Europe. This period also saw the dynasty become vastly more powerful at home, where since the beginning of the Thirty Years' War it had constantly reduced the influence of the nobility. The pillars of Baroque Absolutism - the bureaucracy, the army, and the Catholic Church - were all strengthened; in addition, the seventeenth century had seen Bohemia and Hungary becoming hereditary monarchies in the house of Habsburg.

In spite of their increase in power, the Habsburgs were frequently at odds with the Estates, though they attempted to keep their influence to a minimum. There were numerous uprisings, particularly in Hungary. The Habsburgs also had to make frequent concessions to the nobility, on whom they were dependent for the defence of the realm against the Turks. Finally, the Habsburg empire - that work of so many long centuries - was gravely endangered at the death of Charles VI, which made the dynasty extinct in the male line.

1740-1792

If their fate had depended on the male line, the Habsburg ruling dynasty would have died out in the middle of the eighteenth century. However, necessity was the mother of invention and Maria Theresa became the mother of the new dynasty of Habsburg-Lorraine. The eighteenth century is commonly seen as the 'great' century of Austrian history, with the radiant figure of Maria Theresa generally being presented as the era's most enduringly influential personality and her husband Emperor Franz I Stephan, the co-founder of the new dynasty, fading into the background behind her.

A more controversial matter is the assessment of Maria Theresa's son Emperor Joseph II, whose reforms not only provoked the displeasure of his contemporaries but have also met with the disapproval of certain historians. The period around 1800 was strongly marked by the French Revolution, with the French troops under Napoleon Bonaparte provoking 'reaction' on the part of Europe's conservative monarchs. In this game played by the great powers, the Habsburg role was taken by Emperor Franz (II) I, who established the Empire of Austria.

1792-1848

The conservative states of Europe could breathe again – Napoleon had had his day. The Habsburgs reacquired all the territories they had lost and ruled on absolutist principles. Until the end of the Monarchy they maintained their claim to power under the motto of 'doing their duty'. But their losses of power and authority could not be ignored.

The dominant political figure of the first half of the nineteenth century was not a Habsburg but Prince Metternich, whose name has become synonymous with a pervasive 'system' of hard-line policing involving informers and censorship. The second half of the century belonged to Emperor Franz Joseph, the 'old gentleman of Schönbrunn'. In the course of his

long period of rule, Franz Joseph had to cope with numerous internal and external conflicts. As Emperor – in his own eyes the strong man who 'did his duty' – he increasingly became a relic of conventional claims to power that were in contradiction with the social upheavals of his time. The Danube Monarchy finally came to an end under the last Emperor of Austria, Karl, at the close of the First World War.

1848-1914

National Conflicts

The nationalist movements in various parts of Europe herald an era of change for the Habsburg Monarchy – northern Italy is lost, autonomy conceded to Hungary and absolute rule transforms itself into constitutional monarchy. Nationalism and jockeying for supremacy by the leading European powers form the increasingly explosive political background against which the Austro-Hungarian Monarchy presents itself as a multinational state, experiencing a late flowering of literature, science and art.

Potential for conflict amongst the people: the struggle begins...

The battle for 'human rights' and political participation marked the second half of the nineteenth century as much as the social imbalances, which had increased in the course of industrialization: unemployment, impoverishment and alcoholism endangered the lives of many urban dwellers. The huge influx into the towns – the population of Vienna grew by some 43% between 1827 and 1847 – resulted in large numbers of unemployed. In addition many jobs were 'rationalized', with human labour being replaced by machines. Agriculture was unable to provide sufficient food for the growing population. At the same time there had grown up among the middle classes financially powerful social groups who were materially equal to the aristocracy and were demanding the same rights. Events abroad, such as the February Revolution in France and the uprising led by Louis (Lajos) Kossuth in Hungary, became a model for the 1848 revolution in Austria. In petitions and in the March Revolution the population vehemently demanded political participation, and end to censorship, and the resignation of Metternich, who had come to epitomize the absolutist system. The Habsburgs immediately complied with all of these demands, but not for all sections of the population. The battle for political participation continued. There followed a turbulent period of social upheaval and the formation of parties, until universal franchise was eventually achieved.

The abolition of censorship

All printed matter was strictly controlled, and every critical utterance against the Imperial household and the political system was censored – Metternich ensured this through a sophisticated system of controls. But censorship collapsed in the wake of his flight.

'No ray of light, wheresoever it may come from, shall in future go unnoticed and unrecognized in the Monarchy or be divested of its possible useful effect' – thus began the censorship regulation of 14 September 1810. From that time on all utterances, texts, pictures, even inscriptions on tombstones, almost without exception, were censored by the officials of the Court Police and Censorship Office which was headed by Count Josef Sedlnitzky, and the special department for Police, Censorship and the Press that was answerable directly to Metternich. Bookshops and sales outlets for pictorial and printed matter came under particular scrutiny. Under Metternich's strict system of observation censorship reached its peak. According to official guidelines, infringements of censorship included all attacks on religion, in particular the Catholic religion, derogatory remarks about the Austrian Monarch, his family and his government, abuse of foreign heads of state, and immoral utterances. In the 1840s authors, journalists and artists initiated a wave of complaints and petitions against state censorship which continued uninterrupted until 1848. On 15 March 1848 Ferdinand I finally abolished press censorship.

The newspaper market immediately began to flourish. In the same year 217 different publications appeared. Of those first published in the year of the revolution only Die Presse has survived until today.

Citizens take heart!

The first public speeches

Today we have a serious mission to fulfil. We must take heart, be decisive and hold out bravely. Those who have no courage on this day belong in the political nursery ... Ill-advised statecraft has kept the peoples of Austria apart, they must now come together as brothers and increase their strength through unity. In this way the weakness of one nationality will find compensation in the virtues of another and

the merits of all will be intensified through being united.

Thus did Adolf Fischhof mark the beginning of the revolution in Austria on the morning of 13 March 1848 with the first public political speech ever given in this country. Similarly, a German version of the speech given by Louis Kossuth on 3 March to the Diet in Pressburg (present-day Bratislava) was distributed in pamphlet form and read in Vienna:

Yes, on us there falls the heavy curse of a suffocating smoke. From the charnel house of the Viennese system a polluted air is blowing over us, paralysing our nerves and stifling our spirit. ... A dynasty that is based on the freedom of peoples will always promote enthusiasm, for only a free man can be loyal in his heart. ... Yes, praiseworthy estates! It is my firm conviction that the future of the dynasty is bound up with confraternization between the different peoples of the Monarchy, and that this confraternization, taking into account the existing nationalities, can only be brought about with the cement of constitutionality that arouses similar feelings everywhere. Bureaus and bayonets are a miserable way of joining people together. ...

The Monarchy in Upheaval

In the Habsburg Monarchy the people had been vigorously demanding a constitution, or regulated body of laws, since 1848. But how could the Emperor meet these demands without giving up too much of his power? Concessions, revocations and modifications to the draft constitutions demonstrate how difficult it was to reconcile absolutist rule with the aspirations of the people. The people, similarly, could not always agree on what a constitution should look like.

The 1848 cartoon, 'How the Old Age gladly lost its pigtail to the spirit of the New' portrays an old man with a pigtail, a fashion that no one had by then worn for many years. With his knee-breeches and his white powdered wig, he represents the social system of the eighteenth century that was dominated by the nobility and Habsburg rule. Originating in the French Revolution of 1789, the idea of the 'bourgeois subject' had spread widely throughout Europe. A time had arrived in which it seemed possible to rebuild the world and, above all, to share in that process. The caricature depicts a young student cutting off the old man's pigtail and symbolizes the tension between the old system and the new ideals that people were ready to fight for. The revolutionary slogan of 'liberté, égalité, fraternité' from 1789 came to embody a middle class that was gaining in strength. Citizens, students and workers demanded a legal framework - a constitution - that would set out their rights and duties, thus liberating them from the arbitrary powers of the ruling class. The absolutist Habsburg rulers long tried to ignore it, and yet the vehement pressure from the people for political involvement cul-

minated in outbreaks of violence in 1848 in many European cities such as Paris, Prague, Bratislava and Vienna.

Having thus taken root, the concept of the 'bourgeois subject' shook the very structure of the absolutist Monarchy. Frequent changes of rulers and ministers together with external and internal political problems accompanied by territorial losses and conflicts between nationalities were sure signs that the Monarchy had become unstable.

What is a constitution?

A constitution provides the legal basis of a state. It enshrines the rights and duties of citizens, guaranteeing the legal status of the individual and the executive. With the Enlightenment and the French Revolution, the idea began to spread in Europe of a constitution that would guarantee human rights and recognize individuals as citizens. The revolutionary slogan of 'liberté, égalité, fraternité' embodied the basic ideas of the Enlightenment which proceeded from the notion that all humans were equal and their actions governed by reason. The desire for a legal framework was articulated by the educated and financially powerful levels of society, and for this reason people talked of a 'bourgeois revolution'. The arbitrary whims of the rulers and the absolutist regime would be countered by human rights enshrined in laws. Inspired by the French constitution of 1791, the demand grew in the Habsburg Empire for a constitution - and in the revolutions of 1848 this had to be fought for in the literal sense of the word.

Paper plans and social practice

During the course of the revolutionary events of 1848, it was hoped that the people's concerns would be reconciled with the interests of the Monarchy in the form of a constitution. 1848 marked the start of an age of draft constitutions on paper which did not always match the aspirations of large sections of society. During the course of the March Revolution of

1848 in Vienna, steps were taken to draw up a first constitution. The Pillersdorf Constitution of April 1848, named after the Minister of the Interior, Baron Franz von Pillersdorf, proposed a bicameral system. Imperial Diet, and later Imperial Council, were the names by which the parliament of the Austrian part of the Empire was known until 1918.

Even when an Imperial Diet was convened, political participation was limited to the land-owning and educated classes who were predominantly represented there. The basic constitution was revoked by the 'Silvesterpatent' under Franz Joseph in 1851. This set up a neo-absolutist regime in which the Court was the centre of decision-making for the whole state. The important pillars of Franz Joseph's style of leadership were the army, the bureaucracy and the Catholic Church. What had been gained in the March Revolution of 1848, such as freedom of the press, was de facto revoked, at the very latest by the time of this basic constitution. Dissatisfaction spread amongst the population, since this constitution not only brought no improvement for them, but even increased censorship and police surveillance. In 1860 internal political pressure from the people and defeat at the hands of Piedmont-Sardinia and France, as well as the high level of military expenditure associated with this, compelled the government to ratify the October Diploma. This manifesto, set up as a compromise between the Centralists and the Federalists, was not in keeping with the political ideas of Franz Joseph, but he was gradually obliged to meet the demands of the people. In the next draft, the February Patent of 1861, a modified form of the October Diploma provided for a parliament with upper and lower chambers, nominated by the provincial assemblies. Not all the territories of the Monarchy were proportionately represented, however, and this only increased the conflicts between the various nationalities.

After the 1867 Compromise with Hungary the

Emperor had no choice but to back down and steer a 'more liberal' course.

In 1867, together with five other constitutional laws, the 'Basic State Law on the Universal Rights of Citizens' was incorporated into the December Constitution together with the human rights that had been demanded since 1848. Even today the Basic Law is still a fundamental component of the Austrian Federal Constitution. This was the first constitution to be adopted not by the Emperor but by the Imperial Diet, and it marked the end of the era of constitutional experiments. Austria became a constitutional monarchy in which the franchise conditional upon property and education continued to exclude a large part of the population from participation in the political process.

The peasant is free

After the Constituent Diet was opened in Vienna in July 1848 by Archduke Johann for the purpose of producing the first draft of a constitution, Hans Kudlich (1823–1917) presented his demands to the Diet. A student and son of a peasant, he used this opportunity to put forward his application for 'revocation of the subservient condition of the peasants'. In the following speech to the general public he criticized the functioning of the government.

What has not been discussed are precisely those laws which affect the personal liberty of the subject in such a way that we can look upon this as a state of emergency, as a state of siege upon personal liberty, and one which a high Assembly based upon the sovereignty of the people can no longer tolerate. (Applause) It will, of course, be objected that the thing will come to an end of itself, but I say: this cannot be silently given to the people; it must happen with a ceremonial proclamation of the Austrian people (applause), to complete those steps once started by a monarch called Josef. What a monarch has done for his subjects, the Austrian people should do for themselves, that is what we should do for our brothers. (Applause) It is an irony when one hears that the sovereign Austrian people grants itself a constitution built on democratic foundations, and that in all the provinces there is a state of affairs which, in essence, can hardly be distin-

guished from the old serfdom, (applause) and so it is contradictory if we have subjects sitting alongside citizens; now and forever I am unable to reconcile these two terms: 'subjects' and 'citizens'.

Hans Kudlich demanded freedom of the press and political participation, but above all the emancipation of the peasants from obligatory dues and services and all aspects of subservience – and thereby the abolition of manorial rights. The manorial system had guaranteed the European system of rule since the early Middle Ages. The 'lordship over land and people' meant that the peasants were legally subordinate to a landowner and that the land they farmed did not belong to them. They were therefore obliged to pay dues to the owner, mostly in the form of money, obligatory labour (robot) and payments in kind, such as a proportion of their harvest.

The Vienna Imperial Diet, the first freely elected parliament in the Danube Monarchy, addressed the demands of the peasantry in the Agrarian Reform Patent of 7 September 1848. Whether we can truly talk of 'peasant emancipation' is however questionable. Peasants could legally apply to buy their farms for one third of the estimated value. The state paid a further third to the landowners, who for their part had to forgo their own third. However, many peasants were unable to raise the necessary funds to buy their farms, and many of them consequently moved to the towns and cities and henceforth supported themselves by waged labour.

How noblemen became 'Centralists' and 'Federalists'...

The dawning of the 'constitutional era' brought about a new situation for the nobility in which they were concerned to secure their continued participation in the political process. But differing ideological views divided the nobility into two camps.

The 'constitutional era' was ushered in with the October Diploma of 1860. Since this granted only very limited rights to the Imperial Diet it met with resistance. The February Patent of 1861 regulated the legislation between the Emperor and the Imperial Diet. The nobility tried to hang on to their political influence under the new circumstances, and this quickly led to them splitting into two camps, those of the 'Centralists' and 'Federalists'.

The 'Centralists' pursued the model of a franchise based on property and education and supported the centralist policies of the monarch, whilst also propagating German-Centralist beliefs. The higher value placed on 'German culture' within the Empire was tantamount to the formation of an elite, which discredited all the other nationalities within the Monarchy. In contrast to this, the 'Federalists' sought to involve the Crown Lands equally, propagating the Monarchy as a multi-ethnic state. When, in the Frankfurt National Assembly of 18 May 1848, they spoke out against a union of German-speaking countries, they were seen as important allies of the poli-

tical forces loyal to the Emperor. But the growing national awareness of individual countries – the first national museums and national histories were starting to appear – increasingly promoted nationally oriented politics which pervaded the mass parties that came into being around 1880, the Social Democrats, the Christian Social and German National Parties, and further reduced the influence of the liberal middle-class groups of notables.

From revolution to the formation of classes

The general liberal desire of the 1848 revolutionaries for a constitution was not only hindered by changes in foreign policy but also led to the formation of social classes. The aristocracy, the middle class and the workers were in competition with one another.

While the Monarchy suffered defeats in foreign policy – such as the loss of territories in Italy, the Lesser German solution with the formation of the North German League of 1866 – and had to agree to the Hungarian Compromise of 1867, the weaknesses of Austrian internal politics were exposed in the working out of the constitution. Not all levels of society nor all the Crown Lands were to profit equally from the constitution. The formation of elites and the exclusion of the greater part of the population from the franchise were characteristic of this inadequate social policy. The bourgeoisie's belief in progress was purely economic in orientation. Growth in trade, optimization of profits, and increased production became the maxims governing all the activities of the mercantile middle class, and these were accompanied by increasing industrialization in the area of production. Investments in factories and machinery turned Vienna into an important centre for the modern cotton and silk industry, which brought significant profits to the entrepreneurs. But this economically favourable development also had its darker side. The workers, who in any case were earning low wages under very difficult conditions, were being put out of work by the increasing use of machines. This kind of liberal economic policy had evidently distanced itself greatly from the social goals formulated in the popular uprisings of 1848. For the peasantry the revolutionary phase had already come to an end with the abolition of serfdom in the autumn of 1848. The representatives of the aristocracy and the middle class had found a new role as investors in the industrial sector. The workers, who had been a third force in the Revolution, were left empty-handed for the time being. And the discrepancy between the almost destitute workers and the (early) capitalist middle class continued to grow.

The situation deteriorated regarding the matter of the franchise, with the middle classes opposed to universal franchise and any political participation by the working class. Socio-political measures of benefit to the proletariat, such as regulations concerning statutory holi-

days and fixed working hours, were introduced only gradually. But equal entitlement to political participation for this social group in the form of universal, equal, direct and secret male suffrage was only achieved following a campaign of demonstrations at the beginning of the 20th century.

An empire in two halves: the Compromise with Hungary

Following on from the foundation of the

both personal (Franz Joseph being simultaneously emperor of Austria and king of Hungary) and real (foreign, military and financial affairs being conducted in common). The financing of the common areas of policy was regulated by a quota laid down in the proportion 70 to 30 per cent in Hungary's favour. In its home affairs – and thus also in its policy with regard to the nationalities – Hungary was independent and now had its own parliament

Austrian Empire, the Habsburg imperium was subjected to a further major reshaping in the second half of the nineteenth century – the Compromise with Hungary created the 'Austro-Hungarian Monarchy'.

The 'Middle Joint Coat of Arms' (Mittleres

gemeinsames Wappen) as prescribed in 1915 – that is to say, during the First World War – symbolizes the equal standing shared by the two halves of the Danube Monarchy: it represents the entire range of lands under Habsburg dominion are represented, the one shield having as its crest the imperial crown of Rudolf II and the other the royal crown of St Stephen. The Compromise of 1867 ushered in important changes in the Danube Monarchy. It divided the Monarchy into two parts: the kingdom of Hungary, in which the Magyars made up only around one third of the population, and 'the kingdoms and lands represented in the Imperial Council [Reichsrat]', known more informally as 'Cisleithania' (the lands on 'this' side of the river Leitha) or simply 'Austria'. While the Germans were the dominant force in the western part of the Monarchy, they likewise did not make up more than one third of the population. Austria and the kingdom of Hungary were linked through a union that was

and government. On 8 June 1867, Franz Joseph and Elisabeth were crowned king and queen of Hungary.

Like the German Austrians in the one half of the Monarchy, the Hungarians were now entitled to consolidate their own rights in the other half. However, not all the Monarchy's ethnic groups were allowed to pursue their own national wishes, which were suppressed through strong measures taken not only from above by the state but also from below by the dominant social classes. One important example of this is the policy of Magyarization in Hungary, that is to say, the enforcement of conformity to all things 'Hungarian'.

Decline and Fall

The Austrian writer Karl Kraus called the Great War the Last Days of Mankind. Triggered by the assassination of the heir to the Austrian throne and Austria-Hungary's declaration of war on Serbia, it leaves ten million dead in its wake. The old Europe comes to an end and with it the Austrian Monarchy. The Republic of Austria is created as one of the successor states of the Monarchy.

Zita of Bourbon-Parma

(1892-1989) Empress of Austria

Zita married the future emperor Karl I in 1911. Their eldest son was Otto Habsburg-Lorraine. Zita had a great influence over the decisions taken by her husband and played an important role in the Sixtus Affair of 1917, an attempt to end the World War for Austria-Hungary by means of a separate peace with the Allies. After the death of her husband on Madeira in 1922 she lived in Spain, Belgium, Canada and Switzerland. She was not permitted to enter Austria again until 1982. ■

Source: <http://english.habsburger.net/>

Karl I and Zita

Gyöngyös Imre

Magyar ballada

A magyar fának dús és gazdag lombja,
felaprózódó levélmiriád,
a szépségét erőszak szertebontja
s létét csíráiban úgy menti át,
hogy csak a sarjára lehessen gondja:
ebben szerencsét hozzon majd a béke,
hogy szaporábbak legyünk, mint a gomba!

Legyünk a földnek ékes nemzedéke!

Újat tanulva leltünk otthonunkra!
Minden magyar új nyelveket tanul!
Új életünkbe szokni nem kis munka:
"új"-ba botlottunk irgalmatlanul.
Szívósság fordít mindent a javunkra.
Az örök angolt nyelvünk is megúnva
hivatkoztunk a jó magyar beszédre:
idéztük is társsal, könyvből magunkba'.
Legyünk a földnek ékes nemzedéke!

Útunk ily távol ritkán ér haza!
Szülőt idézünk, apa, anya nyelvét.
A HAZÁT így nem felejtjük soha!
Nyelvünkben él a sok száz régi emlék
s idéz gyakorta nekünk drága szemlét
ó költőinknek szép magyar beszéde,
a lelkünkben él, mint örök jelenség!
Legyünk a földünk ékes nemzedéke!
Ajánlás
Herceg! Prímás-tiszti hatalmad szentség.
Imád hasson országunk nemzetére:
Földünk elitjét magyarok jelentsék!
Legyünk világunk legjobb nemzedéke!

2011. június 19.

Habsburg György a magyar megmaradás esélyeiről

Georg von Habsburg, President of the Red Cross in Hungary, Ambassador-at-large of Hungary spoke with Chief Editor of American Hungarian Panorama, László Tanka, in 2009 about the chances of Hungarianness surviving in the globalised world. The Archduke/Ambassador believes the prospects hinge both on maintaining the language, and on combining efforts of the many talented Hungarians throughout the world. As Ambassador-at-large, Georg von Habsburg travels extensively promoting the Hungarian cause. He himself decided to learn Hungarian in his late twenties following the change of regime in 1989, after visiting Hungary with his father, Otto von Habsburg, on several occasions... His only regret about travelling the world far and wide this days is that it takes him away from his Sósút (Budapest County) based wife, Archduchess Eilika of Austria, and their three children.

„Beleszülettem, s számomra az a természetes, hogy ezen az úton haladjak tovább....”

Habsburg György bárhol élhetne a világon, hiszen hat nyelven beszél, jogot, történelmet, politikatudományt tanult, a Magyar Köztársaság uniós nagykövete, a Magyar Vöröskereszt elnöke, a család tagjai pedig a világ minden táján megtalálhatóak, s jelentős befolyással bírnak. Habsburg György ennek ellenére másfél évtizeddel ezelőtt úgy döntött, Magyarországon telepszik le: Sósúton él feleségével, Eilikával és három gyermekükkel. Az American Hungarian Panorama főszerkesztő, Tanka Lászlóval 2009-ben készített interjújából idézünk részleteket.

– Az emigráns magyarokkal való találkozás már gyermekkorom óta folyamatos volt, hiszen édesapámhoz, Habsburg Ottóhoz Pöckingbe mindig sokan jöttek a világ különböző országaiból. Véleményére, tanácsaira igényt tartottak, s emlékszem, ezek nagyon izgalmas találkozások voltak. Három évvel ezelőtt pedig, az Amerikai Magyar Koalíció meghívására együtt Washingtonban, Cleve-

landben, New Yorkban jártunk, s találkoztunk az ottani magyarság képviselőivel. Jó volt látni, hogy az ott élő magyarok mennyire őrzik a magyar kultúrát, a nyelvet, s még van közöttük összetartás. ...

– Ön milyennek látja ebben a globalizált világban a magyar megmaradás esélyeit? Mit gondol, milyen „magyar értékekre” kellene építenünk?

– Két dolgot emelnék ki. Az egyik a nyelv. Való igaz: nyelvében él a nemzet, s ez a megmaradásnak az egyik legfontosabb feltétele. Én huszonéves koromban döbbsentem rá, hogy mennyire fontos a magyar nyelvet elsajátítani, s hatodik nyelvként, felnőttként tanultam, s tanulom most is... Meg kell mondanom, nem könnyű nyelv. Ezért a gyerekeimet már kiskoruktól fogva magyarul tanítottuk, s gyönyörűen el is sajátították. A másik fontos dolog, az összefogás, bárhol is élünk a világban, a magyaroknak össze kell tartania! Nagyon sok értékes, tehetséges honfitársunk él a világ szinte minden országában, ezeknek a kapcsolatait, teljesítményeit jobban meg kellene ismernünk, és jobban el kellene ismernünk... Nagyon jó dolognak tartottam, még 2000-ben, amikor Budapesten rendeztek egy világkonferenciát a magyar tudósok, művészek, szakemberek részvételével. Sajnálom, hogy ebből nem lett rendszeres találkozó, pedig nagy szükség lenne rá. Tehát, a kérdésre válaszolva, azt gondolom, hogy a nyelv, a sajátos magyar kultúra megőrzése és a „magyar agy”, a tehetség, a tudás nemzetközi kiaknázása, érvényesítése értékessé teheti a magyarságot szerte a világon. Én pozitívan látom ezt a dolgot, s amerre járok, úgy érem, kellő megbecsülést, figyelmet kapunk.

...

– Másfél évtizede él Magyarországon. Hogy érzi magát itt a család? Nem bánta meg, hogy a sok kínálkozó lehetőség közül éppen itt telepedett le?

– Nem, egyáltalán nem! Remekül érzem itt magam, s családom is hasonlóképpen érez. Először 1989. április 3-án jöttem Magyarországra, egy szomorú eseményre, Zita királyné temetése volt Bécsben, s három nappal később Budapesten volt a gyászmise a Mátyás templomban. Ez felejthetetlen pillanat volt az életemben. Onnantól kezdve rendszeresen elkísértem édesapámat, s rájöttem, számomra óriási gond, hogy nem beszélek magyarul, így hát elkezdtem a nyelvet tanulni. Miközben láttam, hogy az ország óriási kihívás előtt áll az Európai Unióhoz csatlakozás kapcsán, s ez számos feladatot adott nekünk is. E két dolog egyre erősítette bennem az itteni letelepedés szándékát...

Habsburg György Új-Zélandra látogat

Habsburg György, a Magyar Vöröskereszt elnöke, Schmitt Pál köztársasági elnök különmegbízottjaként szeptember elején Aucklandba látogat Takács Szabolccsal, a Külügyminisztérium Ázsiai és Csendes-óceáni főosztályvezetőjével.

Látogatásukról a következő számban számolunk be.

György Habsburg in New Zealand

György Habsburg, Special Envoy of the President of Hungary, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary, and Szabolcs Takács, Director-General of the Asia Pacific Department, Ministry of Foreign Affairs of Hungary are visiting Auckland in early September.

You will be able to read all about their visit in the next Magyar Szó issue.

György with his father, Otto

Gyöngyös Imre

Földrengésre

Úgy tör elő soraimnak az árja, akár a morajlás földrengéskor, amelynek a ritmusa lázba hevíthet! Láz tüze izzik a versemen is, ha a lelki parancsom vad sorokat zabolázni s ütembe igazni a hajrás táncainak robaját s toros ünnepük ős riogását! Mint ahogyan hül a vérem az árnak a láttán, mely kiemelt vízőlön-szakadék tömörében elindul falvakat élve befalva, lenyelve Japán fele száguld, büszke, atomkori műveit öntve tetőzi veszélyét: szennye vizet, levegőt betegít, mindent telefertőz! S pusztul a nép, belepusztul az ország, míg a lakóit pillanatokban „örökre fogadta” e kriptá ezerszám. Szemfedelük csak a tengeriszap s a sodort rom a sírjuk! Bús leirással adózzuk mély kegyetlennel a gyászunk!

2011. április 1.

CONSULAR

NEWS

KONZULI KÖZLEMÉNYEK

Bezárt a christchurchi Magyar Konzulátus

Majd három és fél évvel a megnyitja után bezárt a Magyar Konzulátus Christchurchben. A földrengések következtében súlyos károsodás érte Tardi Judit tiszteletbeli konzul házát, és úgy döntött a család, hogy elköltözik Christchurchből. Ideiglenesen Szentirmay Klára tiszteletbeli főkonzul lett felelős a Déli-sziget térség egészére.

„Working Holiday Scheme” elnevezésű kétoldalú egyezmény

2011. június 6-án, az Ázsia-Európa külügyminiszeri találkozó margóján Peter Rider, Új-Zéland berlini nagykövete és Hóvári János helyettes-államtitkár aláírták a „Working Holiday Scheme” elnevezésű kétoldalú egyezményt, amely a tanulmányi vagy üdülési céllal Magyarországról Új-Zélandra, vagy Új-Zélandról Magyarországra utazó fiatalok rövid távú munkavállalását teszi lehetővé.

Az Egyezmény keretében évente 100-100, 18 és 35 év közötti fiatal juthat olyan lehetőséghez, amely révén a másik országban folytatott tanulmányaik során kedvezményesen vállalhatnak munkát.

Az Egyezmény várhatóan még 2011 folyamán hatályba lép, így 2012 telén – amely Új-Zélandon éppen nyári időszakra esik – az első magyar fiatalok már igénybe vehetik a szerződés nyújtotta lehetőségeket.

Az aláírási ceremónián részt vett Szentirmay Klára Magyarország wellingtoni tiszteletbeli főkonzulja, valamint Új-Zéland budapesti tiszteletbeli konzulja, Sárdi Rezső is.

Forrás: www.kormany.hu

Nemzeti Regiszter

Mi a Nemzeti Regiszter célja?

A Nemzeti Regiszter kiemelt célja, hogy korszerű formában valósulhasson meg a világban élő magyarok kapcsolattartása, a köztük lévő információáramlás, illetve a Kormány külhoni magyarokat érintő politikájáról való tájékoztatás. Célunk, hogy megszólítsuk a világon élő valamennyi magyart. Egy olyan eleven, interaktív rendszer létrehozására törekszünk, amelyben megvalósulhat a magyar közösségek közti intenzív kommunikáció és kölcsönös tájékoztatás. A hamarosan létrejövő honlapon a regisztrált tagok az őket érintő hírekről, eseményekről, programokról olvashatnak, tájékozódhatnak a külhoni magyarsággal foglalkozó szervezetek felől. A Nemzeti Regiszter tájékoztatást kíván nyújtani azoknak, akik érdeklődnek a magyar jogszabályalkotás, oktatás, kultúra, művészetek iránt. A Magyar Kormány továbbá kiemelt jelentőséget tulajdonít annak is, hogy lehető-

séget teremtsen a világ magyarjai számára, hogy elmondhassák, megírassák véleményüket.

Ki tartja nyilván az adatokat?

A Nemzeti Regisztert a Magyar Köztársaság Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériuma (KIM) működteti és felügyeli. Így az adatok felvételét, rögzítését és kezelését is ez a minisztérium látja el.

Mennyire védettek az adatok?

A Nemzeti Regiszter adatvédelmi és kezelési szempontból a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően jár el. A Nemzeti Regiszter működtetése során a KIM, mint adatkezelő és adatfeldolgozó minden egyén számára személyes adatainak gépi feldolgozása során, tekintet nélkül nemzetiségére vagy lakóhelyére, biztosítja, hogy jogait és alapvető szabadságjogait, különösen a magánélethez való jogát tiszteletben tartsák. [A KIM e tekintetben a következő adatvédelmi és kezelési elveket tekinti magára nézve kötelezőnek: a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény, valamint az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során Strasbourgban, 1981. január 28. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1998. évi VI. törvény.]

Miért kell a nyilatkozatot kitölteni?

A nyilatkozat kitöltésével az a célunk, hogy egyrészt tájékoztatást nyújtsunk a Nemzeti Regiszter létrejöttéről, másrészt a kapcsolatfelvétel aktív kezdeményezői kívánunk lenni. Közvetlenül, személyesen szeretnénk megkeresni a világ bármely táján élő, magyar kötődésű személyeket. A Nemzeti Regiszterrel – reményeink szerint – könnyebbé, gördülékenyebbé válik a távolabbi országokban élő nemzetársaink megszólítása is.

Kik láthatják az adatokat?

A KIM kötelezi magát arra, hogy az adatokat harmadik félnek nem továbbítja, nem adja át, azokat harmadik fél számára semmilyen módon nem teszi hozzáférhetővé. Kötelező-e a nyilatkozatot kitölteni?

A nyilatkozat kitöltése önkéntes.

Megjegyzés

Fontos felhívni a figyelmet, hogy a nyilatkozatban lehetőség van ajánlani két további személyt, akit a KIM megkereshet.

[Szeretne regisztrálni? Lépjen kapcsolatba az illetékes konzulátussal.]

Magyar útlevél

Sajnos még mindig nem lehet Új-Zélandról biometrikus (azaz tíz évre szóló) útlevelet igényelni. Tizenegy éven felüliek tehát továbbra is az egy éves ideiglenes megoldásra vannak rákényszerülve.

Consulate in Christchurch closed

The aftermath of the Christchurch earthquakes have taken their toll and after some three and a half years, Judit Tardi has regretfully relinquished her position as Honorary Consul for Hungary. Judit and her family are planning to shift from the area in the next few months. Honorary Consul-General, Klára Szentirmay, has taken over responsibility for the South Island in the meantime.

“Working Holiday Scheme” between Hungary and New Zealand

On the side-lines of the ASEM Foreign Ministers' Meeting, on 6 June 2011, Peter Rider, Ambassador of New Zealand to Berlin accredited to Hungary, and János Hóvári Deputy State Secretary signed the bilateral Working Holiday Scheme. This Agreement provides the opportunity for young New Zealanders and Hungarians to travel to each other's countries with a one year temporary working permit.

According to the Agreement, 100 citizens of New Zealand and Hungary each, aged between 18 and 35, will annually have the opportunity to work (no longer than three months at one employer) while studying or holidaying in each other's countries.

The Agreement is planned to come into effect in late 2011.

Klára Szentirmay, Honorary Consul General of Hungary to Wellington and Rezső Sárdi, Honorary Consul of New Zealand to Hungary also participated in the signing ceremony.

(www.kormany.hu)

Govt to launch “national register” of Hungarians around the world

The government in September will launch a “national register” in an effort to reach out to Hungarians around the world, the deputy prime minister in charge of the policy of the nation said in Parliament on Wednesday (22 June).

The aim of the register, to be managed by the Ministry of Justice and Public Administration, is to provide information to Hungarians “scattered around the world”, initially via 2,500 Hungarian global organisations already known, Zsolt Semjen told the inter-ministry parliamentary committee.

He said he had asked the ministries involved to prepare information packages to be distributed to Hungarians abroad during the summer, he said.

The information will also be available in English in the autumn and later in Spanish,

Az ősszmagyarság regisztere

to be sent out to those third and fourth generation Hungarians who speak only little Hungarian.

A Justice Ministry official dealing with the issue told MTI that the national register is planned to be a website aimed at reaching and keeping in touch with Hungarians around the world.

It will provide content about Hungary, including weekly bulletins, analyses and press reviews, some of which will be made available after registration.

The aim is also to help Hungarian organisations abroad use the homepage to inform local community members about their events, the official said.

The official said that the national register would allow the opportunity for members of the Hungarian diaspora to be registered.

(www.mti.hu)

[Interested in registering? Contact your nearest consulate.]

Hungarian Passports

Unfortunately there is still no facility to apply for biometric (that is 10-year) Hungarian passports from New Zealand. This means that all Hungarians aged twelve and over can still only apply for a passport valid for one year.

CONTACT DETAILS OF THE HUNGARIAN REPRESENTATIVES IN NEW ZEALAND

Consulate-General of Hungary, Wellington
Responsible for everything south of Waikato and Bay of Plenty, including the South Island
Klára Szentirmay,

Honorary Consul-General
PO Box 29-039, Wellington 6443
Tel: +64 4 973 7507
consul@hungarianconsulate.co.nz

Consulate of Hungary, Auckland
Responsible for Waikato, Bay of Plenty and everything north of it

Miklós Szabó, Honorary Consul
PO Box 7221, Wellesley Street
Auckland 1141
Tel: +64 9 369 1415
miklos.szabo@xtra.co.nz

Hungarian Historians

- István Ladányi

The Mongol invasions of AD 1241-2 caused substantial death and destruction to medieval Hungary upsetting the balance of power. Influential landowners emerged at the expense of the centralised monarchy. The building of defensive castles began (in case the Mongols returned) and development of applied arts, handicrafts and production of luxury items flourished in to meet the demands of the emerging landed gentry.

Demand grew for beautifully lettered and illuminated books. One of these is the Hungarian Illuminated Chronicle, described by C A Macartney as "The Chronicum Pictum Vindobonense". Research indicates that the anonymous author of the Chronicle

Like many other medieval works, the author and illustrator of the Chronicle are unproved, although there are several candidates. It is unlikely that the text author and illustrator was the same person as while the illustrations depict 14th century Hungary, the text looks to earlier times. This suggests that the text was written first and subsequently complemented by illuminations.

Indications are that the illustration work was undertaken in the early 1360s during the reign of Louis the Great.

Different courtly dress styles are apparent in the Chronicle, with the King favouring Italian fashion! Knights, Cumans, Pechenegs and Szekler warriors are all depicted in their appropriate western/eastern styles à la mode.

In addition to material drawn from the Gesta Hungarorum, the Chronicle includes a history of the Huns and their (subsequently

compiled the text from several works such as the 11th century Gesta Hungarorum (discussed in Magyar Szó number 100).

Before the invention of the printing press, such chronicles were laboriously hand copied. This often resulted in multiple "versions" of an original document or indeed copies of copies. Errors, omissions and additional material often crept into the copies. Five manuscripts are extant for the Hungarian Illuminated Chronicle; the principal one is the beautifully illustrated codex held in the Széchenyi Library in Budapest. In 1969 Corvina published a magnificent facsimile of the illuminations along with an English language translation and supplementary commentary.

decried) relationship to the Magyars. It also includes material holding out St Ladislav as the Hungarian ideal king and a paragon whom King Louis should strive to emulate. The illuminations depict contemporary life in the 14th century, even when illustrating text relating to much older events.

So while it is somewhat frustrating not knowing precisely who created this magnificent Chronicle, we can be grateful to have such a rich depiction of aspects of medieval life in Hungary.

Source: C.A. Macartney, *The Medieval Hungarian Historians; A Critical & Analytical Guide* (Cambridge University Press, 1953).

(1811. október 22., Doborján, Magyarország ma: Raiding Ausztria - 1886. július 31., Bayreuth)

Zenei tehetsége korán megmutatkozott, 9 évesen lépett fel először Sopronban és Pozsonyban, majd másfél évi bécsi tanulmányok (a Beethoven-tanítvány Carl Czernynél zongora, Antonio Salierinél zeneszerzés) után csodagyermekként hangversenyzett Nyugat-Európában 1823-28 között. Előadói és alkotóművészete párizsi évei (1823-35), majd svájci, ill. itáliai utazásai (1835-39) voltak döntő hatással.

1839-47 között zongoraművészként bejárta egész Európát, Londontól Konstantinápolyig, Szentpétervártól Lisszabonig.

Hangversenyei bevételét jelentős részben a bonni Beethoven Alap javára ajánlotta fel, amely éppen Liszt anyagi támogatásának köszönhetően tudta elkészíttetni és 1845-ben felállíttatni Beethoven szobrát Bonnban, szülővárosában.

Liszt 1839-40 fordulóján látogatott először haza. Pozsonyban, Pesten (és korábban Bécsben) adott jótékonyági hangversenyeket az 1838-as pesti árvíz ártóultjai javára, valamint a Nemzeti Zenede létrehozására. Pesti látogatása ünneplések sorozata volt, melyek során a város díszpolgárává választották, továbbá "művészi érdeme" és buzgó hazafiassága méltatásául egy díszkardot adományoztak neki.

1847-ben Weimarban telepedett le, ahol udvari karmesterként számos jelentős kortárs művet mutatott be (főként Wagner, Berlioz, Schumann műveit). Ekkor bontakozott ki alkotóművészete is (h-moll szonáta, Années de pèlerinage I-II. - Zarándokévek, zongoraversenyek, szimfonikus költemények, Faust- és Dante-szimfónia, Esztergomi mise a Bazilika 1856-os felszentelésére).

Weimarból 1861-ben telepedett át Rómába, ahol 1865-ben felvette a négy alsó papi rendet és ahol számos szakrális művet komponált ill. fejezett be (misék, motetták, Szent Erzsébet

Legendája, Krisztus-oratorium, Via Crucis).

1869-től haláláig idejét minden évben három város, Budapest, Róma és Weimar között osztotta meg.

Liszt kapcsolata hazájával 1840-től fogva élete végéig megmaradt. Honfitársai belévetett bizalma mély hatást gyakorolt rá, amiről ún. "magyar" művei is tanúskodnak.

Ezekben a verbunkos-zene elemeit próbálta - változó mértékben - a nyugat-európai zenébe integrálni (Magyar rapszódia, Magyar fantázia, Funerailles (Temetés), 1849 október, Heroide funébre (Hósi sirató), Magyar koronázási mise, Années de pèlerinage III., Csárdások, Magyar történelmi arcképek).

Lisztnek jelentős része volt a budapesti Zeneakadémia megalapításában (1875), amelynek haláláig elnöke és tanára is volt. A Zeneakadémia első önálló épülete a Sugár úton (ma Andrássy út) 1879-ben épült fel és 1907-ig, a Liszt Ferenc téri - jelenlegi - épület megépítéséig adott otthont az intézménynek. Itt lakott 1880 januárjától Liszt is, lakása ma a Liszt-Múzeum. Az épület második emeletén volt a kor másik legjelentősebb zeneszerzőjének, az intézmény igazgatójának, Erkel Ferencnek a lakása.

Liszt saját lakásában, a szalonban tartotta zongoraóráit, évente három hónapon át. Legjelentősebb magyar tanítványainak egyike

Thomán István volt, aki később saját zeneakadémiai növendékeinek, köztük Dohnányi Ernőnek és Bartók Bélának adta át Liszt szellemi hagyatékát.

Liszt Ferenc budapesti lakásai

Liszt Ferenc életének utolsó, 1869-től kezdődő szakaszában három európai város játszott döntő szerepet: Róma, ahol ekkor már nyolcadik éve lakott; Weimar, ahová a nagyherceg unszolására tért vissza; és Budapest, amelyet többé nem hagyott ki utazásaiból. Visszatérő probléma volt a fővárosban töltött idő alatt a lakásgondja. Első két alkalommal a belvárosi plébánián lakott, és bár nagy szeretettel fogadták, világossá vált számára, hogy önálló pesti lakásra van szüksége. Augusz Antal báró segítségével önálló lakáshoz jutott a Nádor utca 20. szám alatt (ma: 23. szám), ahol 1871 és 1873 között lakott. A berendezés tárgyai közül csak hármat emel ki Augusz Antalnak írott levelében: egy széles, kényelmes, többfőös íróasztalt és két zongorát, melyeket Bösendorfer szállított.

Nemsokára azonban határozat született a Zeneakadémia megalapításáról és egy olyan intézeti épület kibéreléséről, melyben egyúttal Liszt is lakást kaphat. Az épület az egykori Hal tér 4. szám alatt volt. Helyét ma emléktábla jelzi az Irányi utca 1. számú ház falán. A házat 1910 körül lebontották. A Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium 1873 nyarán bérelte ki hat évre Zeneakadémiának és Liszt lakásának. Ebben az épületben nyílt meg, de csak két évvel később, 1875-ben a Zeneakadémia. Liszt lakása három szobából állt és beosztása megegyezett a későbbi Sugár úti lakásával.

A Zeneakadémia céljaira nemsokára új épület készült a Sugár úton. Lang Adolf építész gondosan tanulmányozta a Hal téri épület adottságait és Liszt lakásának beosztását. Így lett Liszt lakása a korábbihoz hasonló, de annál tágasabb és díszesebb. A Zeneakadémia az 1879-80. tanévben kezdte meg itt működését, de Liszt csak 1881 januárjában költözhetett be, addig a Hungária szállóban foglaltak számára három szobát, és itt tartotta meg óráit is.

Forrás: www.lisztmuseum.hu

Ferenc (Franz) Liszt

(22 October 1811, Doborján, Hungary, today Raiding Austria – 31 July 1886, Bayreuth, Germany)

Liszt's musical talent emerged at an early age - he gave his first concerts at the age of 9 in Sopron (Ödenburg) and Pozsony (Pressburg). After having studied piano in Vienna with Carl Czerny (one-time student of Beethoven) and composition with Antonio Salieri, he played at several concerts as a child prodigy in West-Europe between 1823 and 1828. His years in Paris (1823-35) and his travels in Switzerland and Italy (1835-39) had a decisive influence on his artistic inspiration and composing.

From 1839 to 1847 he toured Europe extensively, from London to Constantinople and from St Petersburg to Lisbon.

He donated a significant sum from the income of his concerts for the Beethoven Fund in Bonn, making possible the eventual unveiling of a sculpture of the great German composer in 1845 in his native town, Bonn.

Liszt returned home for the first time at the turn of 1839-40, giving benefit concerts in Pozsony and Pest (after concerts in Vienna) for the victims of the 1838 flood in Pest and for the establishment of the first Hungarian national music school, the "Nemzeti Zenede". On his visits to Pest he was awarded the key to the town and was gifted a ceremonial sword of honour as a sign of appreciation of his "artistic merits" and for "his enthusiastic love for his country".

In 1847 he settled in Weimar, where as a conductor at the court theatre he gave first performances of many significant compositions of his time (mainly the work of Wagner, Berlioz and Schumann). In this period his own activity as a composer became intensified as well (Sonata in B minor for piano, "Années de pèlerinage" I-II, piano concertos, symphonic poems, symphonies "Dante" and "Faust", the "Gran Mass" for the consecration of the Cathedral of Esztergom in 1856).

He left Weimar for Rome in 1861 where he received the four minor orders in 1865 and composed (or finished) a significant part of his sacred works: masses, motets, oratorios "The Legend of St. Elizabeth" and "Christus", and "Via Crucis".

From 1869 until his death he spent his time between three cities: Budapest, Rome and Weimar.

From 1840 Liszt's connection to his country remained uninterrupted until his death. The confidence his compatriots had in him touched

him deeply, this is also evidenced by his "Hungarian" works.

In these works he tried to integrate to some extent the elements of the "verbunkos" (recruiting dance) into the musical language of the West-European music (Hungarian Rhapsodies, Hungarian Fantasy, "Funérailles (October 1849)", "Hérode funébre" (Lament of a Hero), "Hungarian Coronation Mass", "Années de Pèlerinage" III, the "Hungarian Historical Portraits").

Liszt played an important part in the establishment of the Academy of Music in Budapest (1875), of which he remained the president and professor until the end of his life. The first building erected especially for the purposes of the Academy of Music was built in 1879. It housed the Academy until 1907, when the new palace at Liszt Ferenc Square (the present central building of the institution) was built. It was in the 1879 building, referred to as the Old Academy of Music, where Liszt had an apartment from January 1880 (now the Liszt Museum), and Ferenc Erkel, the director of the Academy, who, besides Liszt, was the other most important Hungarian composer of the time, also lived here. (His flat on the second floor has not since been reconstructed.)

Liszt gave his lessons in the drawing-room of his own apartment for three months of the year. István Thomán was one of his most outstanding students - he subsequently passed on Liszt's spiritual legacy to his own students at the Academy of Music, among them Ernő Dohnányi and Béla Bartók.

Liszt's homes in Budapest

In the last period of Liszt's life from 1869, there were three European towns which played a significant role in his life. These were Rome, where he had been living for 8 years, Weimar where he had returned to the Grand Duke, and Budapest which was no longer omitted from his travels. During his stays in the capital he

always had problems finding an apartment. On the first two occasions he stayed at the residence of the parish-priest. Although he was warmly welcomed there, it became clear that he needed an apartment of his own in Pest. With the help of Baron Antal Augustz, he obtained one at 20 Nádor Street (today the number is 23), where he lived between 1871 and 1873. From among the furniture he mentions altogether 3 pieces in a letter written to Baron Antal Augustz: one wide comfortable writing-desk with several drawers, and two pianos which were delivered by Boesendorfer.

Not much later a decision was made about establishing the Academy of Music and about renting an institutional building, where Liszt could have a flat. The building was at the one-time 4 Hal tér (Fish Square). On the site today one can find a memorial plaque on the wall at 1 Irányi Street. The house was demolished around 1910. From the summer of 1873 the Ministry for Religion and Public Education rented it for 6 years, both for the purposes of the Academy of Music and for Liszt's apartment. The Academy of Music was opened two years later in 1875 in the same building. Liszt's apartment consisted of 3 rooms and its layout was the same as in his later flat at Sugár Road.

A new building was completed for the Academy in Sugár Road shortly after. The architect Adolf Lang thoroughly studied both the characteristics of the building at Hal Square and the layout of Liszt's apartment. As a result Liszt's new apartment was very similar to his previous one, but much larger and more decorative. The Academy of Music started its work in the academic year of 1879-80, but Liszt didn't move in until January 1881, until which time 3 rooms in the Hungária Hotel were retained for him. That is where he gave his lessons.

Source: www.lisztmuseum.hu

At the end of a five-concert tour of New Zealand, Liszt virtuoso, Endre Hegedűs, explains Klara Szentirmay how he came to visit New Zealand and why Ferenc (Franz) Liszt is such an inspiration to him.

Többször járt Ausztráliába, de először jár itt Új-Zélandba. Mesélje el, mi hozta ide?

Hát ez biztos, hogy a véletlen játéka, de miután én hívó ember vagyok, tudom, hogy az égi gazdám vigyázz rám és irányítja is valamilyen szinten lépteimet, hiszen bár megvan az embernek a választásszabadsága, de hogy pont ide mikor és hogyan jövök ez ugye egy nagy titok. Történt, hogy Christchurchben kedves tiszteletbeli magyar konzul Tardi Judit beszélgetett egyik tanítványával, barátnőjével és fölött a szó az én nevemről, és akkor ez a kedves Luca jó szívvel emlékezett vissza az én feleségemre, akinél Ő zongorázni tanult harmincöt éve. Mit tesz Isten addig beszélgetek, míg eszébe jutott a Juditnak, hogy most Liszt kétszázadik születési évforduló van, bicentenáriumi év, hát miért nem hívjuk ki a Hegedűs Bandit, hogy zongorázzon itt Lisztet? És a szót tett követte, meg tudta találni a kapcsolatot az Ausztráliai Magyar Nagykövetséggel, akik szintén segítséget találtak és adtak.

Úgyhogy először kijöttem Canberrába, ott részt vettem, zongoráztam a Március 15-i emlékünnepeken a követségen, aztán adtam egy Liszt szóló hangversenyt szintén a Canberrai Magyar Nagykövetségen, volt egy hangversenym szintén Liszt programmal a Nemzeti Galéria Színháztermében Canberrában. Amikor ez megvolt, akkor sok kedves élménnyel és találkozással megrakottan távoztam, hiszen azért mindig volt idő arra, hogy hangverseny után elbeszélgesünk. Nagyon jó itt a módszer, hogy mindig van egy kis sütemény vagy egy kis ital, tehát a közönség nem rohan haza, mint Magyarországon, hanem szocializálódunk és akkor én is tudok velük beszélni. A muzsika megnyitja az embereknek a lelkét és talán érzik azt, hogy én mennyire szeretem az

Hegedűs Endre és a Liszt-emlékév Új-Zélandban

- Szentirmay Klára főszerkesztő kérdezte a zongoraművészt...

embereket és akarok nekik ajándékot adni a muzsikával.

Sőt, a koncertet, amikor tudok beszélni hangversenyek előtt, akkor mindig azzal a meglepő kijelentéssel kezdem, mindenkinek elkekedik a szeme, hogy - Én már nagyon gazdag vagyok, mert én ma este nagy ajándékot kaptam Önöktől kedves hölgyeim és uraim. És akkor néznek, hogy mi az, - Hát az hogy két órát adtak az életükből, a drága idejükből, hogy eljöjjenek az én előadásomat meghallgatni. Valószínűleg nekem valami fontosat kell mondanom, ez a fontos az a nagy öröm számomra, ahogy tanulmányozom, játszom, előadom, kutatom a titkait a mesterműveknek. Hát most éppen Liszt okán vagyok itt. Ez persze mindenkinek tetszik, és akkor nyilván a darabok előtt mondok egy három-négy-mondatos kis bevezetőt az megint csak nagyon közkedvelt, szeretik az emberek, hogyha van egy-két olyan információ, ami beindítja a fantáziájukat, vagy elhelyezi a művet valahol, személyesebbé teszi az én hozzáállásomat. Tehát nem a zenetörténeti adatokat igyekszem sorolni, van amikor abból is mondok egyet-kettőt, de mindenképpen az a legnemesebb értelemben vett szórakoztatás. A másik a szép világba való elvitel, az én igazi feladatom, hobbim, szenvedélyem, minden. Egybe esik a munkám.

Ezt otthoni koncerteken is így teszi?

Igen, mindenütt, amikor csak tehetem akkor beszélek. Hát mondjuk a Nemzeti Hangversenyteremben, az új budapesti koncertteremben, ha játszom ezerhatszáz ember előtt, akkor ott azért legfeljebb már csak egy bevezetőt mondok. Azért ott sem férek a bőrrömböi ilyesformán - a Jóisten megáldott egy olyan lehetőséggel, hogy tudok beszélni az emberekhez és valahogy megérzik szavaimból is, hogy mennyire fontosnak tartom őket és akkor ők is megnyílnak. Tudnám hasonlítani a mosolygó arcukat a napraforgóhoz, amely kedvenc virág a gyönyörű sárga színével és szinte mosolyog... Ugyanígy vagyunk az emberekkel, hogy utána sok művész elrohan, én pedig a fordítottját csinálom. Én odamegyek az emberek közé, és tudunk beszélgetni, elmondják az élményeiket, nem is az estével kapcsolatban leginkább, de hogy ahhoz a műhez például, amit játszottam mi köt. Tehát egy nagyon kedves és tartalmas társalgás tud kialakulni. Persze hogyha van CD-m, [annak örülnek] és mondhatom, hogy rengeteg CD-t hoztam ki és mind elkapkodták, úgyhogy a végére már nem is maradt, ami bánt egy kicsit, de hát nyilván az ember egy első út alatt nem tudja kiszámolni.

De még mindig az első kérdés megválaszo-

lásánál vagyunk ugye, hogy utána átjöttem Christchurchbe. Hát volt a szörnyű földrengés, volt belőle három is, a legutolsó az úgy tudom február 22-én, és mikor volt egy-egy ilyen nagy földrengés, akkor Tardi Judit, akitől indul ez az egész kezdeményezés egy kicsit eltűnt, nem volt. Ilyenkor fölvettem a kapcsolatot a Canberrai Nagykövetséggel, akik mindig mondták, hogy azért megvan a kapcsolat, csak nagyon nehéz - szegénynek tönkre ment a háza, gyakorlatilag újjá kell építeni, nem is biztos, hogy ott lehet. A nyelv-iskolája is megrepedt, úgyhogy kétséges az épület sorsa, tehát ilyen szorítások között is én azt hittem elmarad a christchurchi koncert, ezzel szemben azt kérte - Nem Bandi, gyere, vigasztalj bennünket, gyere muzsikálni. Van egy szép hatalmas új kulturális központ, az Aurora Kulturális Központ, és ott volt koncertem. Az a városrész nem igazán volt érintve a földrengésektől, és bizony nagyon sokan, százharminc közül a közönség jött el az első hangversenyre. Utána átmentünk Nelson városába. Ott viszont az volt a nagy élmény egy fantasztikus vadonatúj Steinway zongorán volt alkalmam játszani. Ott talán kevesebben voltak, de érthető, mert az én koncertemet megelőző napjain volt a város szimfonikus zenekarának a nagy éves koncertje, tehát oda mentek az emberek, nyilván kevesebben jöttek az én koncertemre, de aki ott volt az nagyon nagy örömmel hallgatta ezeket a gyönyörű hangokat, legalábbis abból a szempontból, hogy én hiszem hogy Liszt zenéje az mindig az ég felé viszi az emberek lelkét. Az a sok-sok csillogás és futam és zuhatag között pontosan az a csoda, hogy ott rejlik az a csodálatos üzenet az égi gazdától, amit én úgy szoktam megfogalmazni, hogy igenis azt üzeni a szép hangokon keresztül is az embernek, hogy milyen gyönyörű ez a teremtett világ és hogy szeretni kell egymás, meg kell egymás kezét fogunk és folytatnunk azt - ez a feladatunk. Én is egy újjá teremtő művész vagyok abból a sok halott kottafejből. Igyekszem a saját lelkem, szívem, tudásom hozzáadásával egy olyan változatot életre kelteni, ami örömet ad - ez a feladatom.

Akkor volt Nelson után Dunedin és ott is nagyon-nagyon szép és kedves emlékem marad - ott az a gyönyörű templom szépsége emlékeztet. A zongora is jó volt, a közönség is nagyon-nagyon lelkes volt, kedves volt. Mindig új ismeretségek - viszem a névjegyeket - majd ez nekem házi feladat, hogy egy pár szóban válaszoljak nekik és hát ez egyben kapcsolattartásra is jó. Manapság a modern levelező rendszerek segítségével lassan összeáll egy itteni ismerősök-, barátok-, zenekedvelők listája - hát, hogyha majd legközelebb visszajövök, értesíteném őket, akkor még többen fognak eljönni. Ez nem

First Church of Otago, Dunedin, 2011 március 29.

panasz semmiképpen, mert elég sokan voltak mindenütt. Természetesen egy ilyen ismeretlen név, egy Hegedűs, aki zongorázik, először az emberekben nem biztos, hogy azt a vágyat kelti föl, hogy most rohanok oda rögtön, de aki már volt Hegedűs koncerten az biztos, hogy másként tér haza, ezt mondhatom.

Akkor következett Auckland. Ott is kedves magyarokkal és kinti új-zélandiakkal találkoztam, kötöttünk ismeretséget, amiből remélem, hogy barátságok is maradnak. Nyilván ez elsősorban attól függ, hogy hogyan tudok én kapcsolatot tartani, akkor amikor járok rengeteget Japánba, járok Egyesült Államokba koncertezni, Európáról nem is beszélve, tehát nem vagyok a legjobb levelezőpartner, de mindenképpen én azt a barátságformát szeretem, amikor ott folytatjuk, amikor újra találkozunk, ahol abbahagytuk annak előtte. És akkor a legutolsó koncert pedig itt volt Wellingtonban...

Nagyon gazdagon térek haza, azt kell mondanom, hogy lelkemben csodálatos élmények tömkelege, az új-zélandi táj szépsége és az emberek barátságossága, szeretete, jó kedélye, nyugalma mind-mind nagy-nagy emlék marad.

És akkor még egyet hadd mondjak el, hogy nagy örömmel tettem, amit csináltam, hogy a jegybevétel, a koncerteknek a jövedelme azt fölajánlottam a christchurchi bajba jutottak földrengés károsultak megsegítésére. Én úgy gondolom, hogy nagyon sokat kaptam a Jóistentől, és hogy valahol nagyon csodálva próbálom távolról, nagyon messziről, de követni Liszt Ferenc példáját, aki szintén minden elképzelhető jótékony célra adományozott. Mindig rengeteg pénzt keresett és soha nem volt semmi pénze. Én ugyan nem keresek rengeteg pénzt, nekem sincs pénzem, de van viszont nagyon-nagyon sok szeretet valutában, ami azt hiszem, hogy a legdrágább pénzek egyike, és reménykedem a visszatérésbe.

Mi is reménykedünk benne. Hadd kérdezzem még azt, hogy mióta van ilyen jó kapcsolata a Liszttel?

Elég korán. A legelső mű amivel találkoztam az a Desz-dúr Consolation – az egy lassú darab, valamikor kilenc-tíz éves koromban tanultam először, és aztán el is tettem. Tizenhárom éves koromban már játszottam az első Zeneakadémiai fölvételimen, ami persze nem sikerült még, hiszen vidéki gyermek lévén zongora technikai hiányosságaim voltak. Ez egy különleges tehetségek iskolájába való felvételi lett volna, de most így visszanezve úgy gondolom igazságos volt a zsűri döntése és nekem lehetőséget adott egyben hogy rendesen végigjárjam a zenei képzés lépcsőfokait. Úgyhogy elmentem a zeneiskolát elvégezve szülővárosomból Hódmezővásárhelyről Szegedre, ahol a Zeneművészeti Szakközépiskolában töltöttem négy évet és ilyesformán már jobban bizakodva mentem. Az utolsó évét ennek az szakközépiskolának Budapesten végeztem mert volt egy sikeres fölvételim a Zeneakadémiára, ahol az történt, hogy század pontszámra megegyezett a pontszámunk egy már érettségizett kedves kolléganőmmel, és akkor a tanároknak a véleménye az volt hogy akkor fölvevessük őt, mert már megvan az érettsége, neked még hiányzik egy év, végezd el és gyere vissza. Így végeztem Pesten az utolsó évet. Bekerültem a Zeneakadémiára és ott hat évig jártam, először a tanárképzőrészt, majd később fölvételt kaptam a művészképzőre.

Talán még csak azt vegyük záróként - mert nem igazán én vagyok itt a fontos, hanem a muzsika, hogy az azért örömmel és büszkeséggel tölt el, egyrészt hogy a Kodály szolfézs módszerrel kísértem végig a tanulmányaimat, és hogy csak a zongorázásomat nagyban befolyásolja és gazdagítja, színesíti az a csodálatos módszer, amit Magyarországon most nagy erővel igyekszünk elfelejteni, miközben a világ csodál bennünket, és Japánban, de akár Ausztráliában is, és az Egyesült Államokban is...

Magyarország igyekszik elfelejteni?

Hát akkor amikor hetente csak kéthetente egy énekóra van az iskolában - ezek olyan tendenciák, amiket persze most talán az új

kormányzat igyekszik megfordítani, gondolom hogy a pénz szűke is szorítja őket. Azt már hallom, hogy be akarják vezetni, hogy mindennap legyen testnevelésóra. Hát épp testben épp lélek ez borzasztóan fontos - reméljük a kultúrára is rá kerül a sor.

De azt akartam kihozni, hogy én csak a negyedik generáció vagyok Liszt Ferenc óta, tehát az én tanárom tanárának a tanára Liszt Ferenc volt, és ez nagyon nagy öröm nekem.

Tehát Liszthez külön kötődést érez?

Abszolút! Példaképem. Nagyon nagy örömmel olvasok el minden létező Liszt életrajzt, és amit kiveszek belőlük az, hogy egy rendkívüli nagy jelenség, egy hatalmas szívű zseniális ember volt, aki művek százait és ezreit ontotta, amiből szintén alig ismerünk. A műveinek öt százalékát játsszák körülbelül. Ez az ember évtizedeken keresztül napi három órát aludt és élte azt az életet, ami voltaképpen a zenét az ő tevékenységének is köszönhetjük, hogy fölemelte a legmagasabb rangra. Ha összevetjük, hogy Josef Haydn, az Eszterházyak szolgálatában nem csak hogy meg kellett, hogy komponálja, betanítsa előadja a műveit a hercegi Párizs barátainak szórakoztatására, hanem utána be kellett állnia a pincérek közé, és fölsegíteni, majd letakarítani az asztalt. Ez is munkaköri kötelessége volt. Ehhez képest Liszt császárok és királyok barátja volt és a legmagasabb körökben forgott. Sőt volt alkalma kétszer halálosan megsérteni az orosz cárt és egyszer sem lett semmi baja, mondjuk másodjára kiutasították Oroszországból, de mutatja a rangját, és hogy micsoda fantasztikus hite volt abban, hogy az a legmagasabb rendű, egy szent dolog a zenélés.

Ezek szerint nem csak most Liszt kétszázadik évfordulón tolmácsolja zenéjét, hanem általában is?

Mindig persze. Én jobban szeretem a szendvicsprogramokat, tehát elkezdni egy Mozart vagy Beethoven szonátával, folytatni egy Schumannnal, Chopinnal és úgy Liszt – Liszt a végén, majdnem mindig.

Akkor jól jártunk nagyon, hogy Önön keresztül élvezhették Lisztet – köszönjük, hogy itt volt! Ha lenne egy utolsó üzenete az új-zélandi magyaroknak, az mi lenne?

Én csak azt tudom kívánni nekik szívből, hogy találják meg boldogságukat, hogy a boldogság az nem csak a külső körülményekben van, hanem az ember lelkében benne van. Nem magától van, hanem én úgy gondolom, hogy kapjuk. Kapjuk attól, aki nagyobb nálunk, aki végtelenül szeret bennünket. És hogy ne felejtsek el kis hazájukat, Magyarországot – nagyon kutyaszorítóban vagyunk, rettentően éles a helyzet, és minden szóra, minden gondolatra, minden imára szükség van, hogy megmaradjunk és vigyük tovább azt a csodát, ami a magyarság. ■

Leading Hungarian pianist Endre Hegedűs celebrates Liszt bicentenary to benefit Christchurch

- Lindis Taylor, 1 April 2011

The tour of New Zealand by this established Hungarian pianist had been organized some time before the February earthquake in Christchurch, but when the pianist heard about its devastation, he generously decided to give all proceeds from his five New Zealand concerts to help the victims.

I had not heard of Hegedűs, but that is no reason to imagine that he has little to offer. I did not respond to all his playing but there was more than enough that I found interesting, perceptive and moving, and almost all showing arresting bravura and accuracy. In fact, though not among the top twenty perhaps, his international reputation is clearly thoroughly established.

The recital began with *Au bord d'une source*, from the First year - Switzerland - of the *Years of Pilgrimage*, uttered with splashy runs in scintillating tempi that shifted and slackened poetically towards the ends of phrases; the impression was of great clarity. Liszt is almost the last composer about whom it is safe or sensible to attempt to lay down standards or to claim to have a definitive interpretation in one's head, and this piece introduced me to a lot that was individual and which only rarely sounded routine rather than the result of an individual conception.

The first Mephisto Waltz is one of Liszt's most remarkable pieces: feverish, demonic, erotic and in the hands of a master, very exciting; and that was how this performance emerged. The three Petrarch sonnets are drawn from songs which are among Liszt's loveliest and which are coming to be heard as important in the canon of romantic lieder, or in this case, quite closely related to the French art-song or *mélodie*. The piano version is gloriously rhapsodic and I'm sure there are those who seriously doubt that all the heated romantic passion is good for one's moral health. So far I have maintained good health through a life-time of exposure to such pestilences. I enjoyed this performance immensely.

The fountains at the Villa d'Este which I recall seeing before being acquainted with Liszt's guide-book entry, are beautifully portrayed in this piece from the Third year, Italy, of *Years of Pilgrimage*. It is possible to hear this as a succession of impressionistic scales and decorated arpeggios that evades the need for conventional musical substance; but bear in mind that the essence of *bel canto*, of which *Norma* is a great example, is its use of such ornamentation to express emotion. It makes its impact in much the same way as did the confessed French impressionists fifty years later. Again, water, whether flowing, churning, jetted or as storm-tossed seas, are among the most often used and evocative inspirations of the romantic imagination in all the arts, and Hegedűs was not wrong in his generous application of effects that created vivid visual impressions, working openly on the emotions.

The first half ended with the flamboyant 14th Hungarian Rhapsody. It has other manifesta-

tions, as Hungarian Rhapsody No 1 for orchestra (which, coincidentally, you'd have heard the next morning, about 9am Saturday, on RNZ Concert), and a later version for piano duet (also No 1 in that series) and for piano and orchestra, called the Hungarian Fantasia).

Hegedűs worked through its ever-changing moods, pushing them often to their limits, starting with quite formidable weight on the opening chords, then investing the big first theme with a quite individual rhythm, and taking quite open delight in what have come to be the despised 'gypsy' tunes as distinct from the 'true Hungarian' melodies that Bartók sought out and recorded later. The performance gathered itself up with increasing flamboyance and reckless disregard for the hard acoustic of the church and the survival of the piano; so that it increased in speed and loudness in a way that may well have driven off some who could hear it only as brazen exhibitionism.

The second half was devoted to transcriptions and reminiscences from opera. The first rode luxuriantly on the long, and richly lyrical lines of Bellini's tunes in *Norma*. Its first impact was to draw attention to Bellini's genius in that sphere; Liszt's generosity of spirit towards other composers and musicians was constant throughout his life. While his transcriptions of operas and symphonic works were indeed vehicles for his own playing, they were just as much to honour and to popularize the operas themselves. Not that *Norma* needed any promotion in the early 1840s after its enormous success on the stage in 1831. The *Norma* reminiscences nevertheless, run the risk of smothering the rich melodies with needless embellishment and becoming something rather different.

In seeking background about Hegedűs, I came across an entry in Wikipedia that revealed his name among those whose recordings had been misappropriated in the Joyce Hatto scam a few years ago and which was exposed shortly after her death in 2006. Many of the alleged Hatto recordings appear in a fascinating list together with the apparent sources of each recorded performance. Several of Hegedűs's are there, including opera transcriptions. Many of the Hatto forgeries were in fact performances by distinguished pianists like Ashkenazy, Hamelin, Bronfman, Marshev, Collard, Ingrid Haebler Hegedűs was in good company.

I have not found reviews of the 'Hatto' recordings traced to Hegedűs, but it would be interesting to see how critics heard them. The *Norma* reminiscences are not in the list.

There followed the transcriptions of Wolfram's aria 'O du mein lieber Abendstern' and the overture from *Tannhäuser*. The *Evening Star* was poetically played with quiet chords though Liszt found it hard to bring it to a restrained conclusion. The overture soon succumbed to the temptation to grandiloquence and flamboyant rhetoric, somewhat unrelenting, and I had to confess to being rather overwhelmed by playing that became simply too reckless and loud,

though never careless. It may have worked in a large auditorium well upholstered with a couple of thousand people; hardly in this space.

Hegedűs introduced each piece in words that were often difficult to catch but there was enough to reveal an engaging personality with a nice sense of humour; a pervasive love of his instrument and of Liszt's music.

In all, Hegedűs's performance brought to Liszt's music an authentic romantic spirit that was poetic, as well as capable of grandeur and excess; and the chance to hear some of the rarely played opera transcriptions was a real bonus. ■

Source: www.middle-c.org

The Naturopathy Treatment of Asthma

Réka Vinginder 600,000 Kiwis).

New Zealand has the second highest rates of asthma in the world (after the United Kingdom). One in 6 New Zealand adults and 1 in 4 children experience asthma symptoms (that is more than

Quick-relief, or "rescue" medicines work fast to control asthma symptoms.

- Get regular check-ups.
- Avoid known triggers if possible.
- Use a peak flow meter to monitor the symptoms. A peak flow meter tells you how fast

you can blow air out. You can obtain a peak flow meter free of charge from your local medical centre.

- Ask your doctor to create a written self-management plan to help you manage your asthma. It explains how to recognize when your asthma is under control, getting worse, or becoming severe, and it also tells you what to do.
- Keep physically active. It improves lung function, blood flow and it is calming and fun.
- Avoid cigarette smoke. Asking people to smoke outside the house is not enough. People who smoke outside carry smoke residue inside on their clothes and hair triggering asthma symptoms.
- Join a support group to share your experiences and relieve stress caused by the disease.

Naturopathic recommendations:

- Eat plenty of fresh fruits, vegetables, nuts and omega-3 oils (in cold water fish or flax seeds). They contain important vitamins, minerals, antioxidants, reduce inflammation and improve symptoms. Avoid fast foods as fast food intake is directly related to asthma risk. Following a vegan diet (eliminating meat, fish, eggs and dairy) has been shown to improve asthma.
- Identify and avoid allergens in the diet, such as food additives, citrus, egg, milk, wheat etc.
- Maintain a healthy weight. The heavier you

are, the greater the risk of asthma, but weight loss in overweight people results in improvement of symptoms.

- Learn the Buteyko method. It is a program of simple breathing exercises to control asthma, reduce the frequency of symptoms and possibly decrease the medications required.
- Stress makes asthma symptoms worse, so learn to relax. Yoga, tai chi or meditation can be beneficial.
- Supplements that may help are omega-3 fatty acids (fish oil, flax seed oil), vitamin C, E, B6, B12, selenium, magnesium, grape seed extract, and green tea extract. Medicinal herbs that may be recommended by your naturopath are liquorice, ginkgo, lobelia, ephedra and albizia.

This article is for general information only, for personalised treatment and advice on diet, supplements and medicinal herbs consult your naturopath.

Asthma is a chronic (long-term) disease that affects the airways. People with asthma have sensitive airways in their lungs. When faced with certain triggers, these people's airways become narrower because of inflammation, swelling of the airway lining, mucus production and tightening of muscles surrounding the tubes. This makes it hard to breathe in and even harder to breathe out.

Common asthma triggers include:

- animals (pet hair or dander), pollen, dust, mould
- changes in weather (most often cold weather)
- chemicals in the air or in food, food sensitivities, preservatives, colourings, additives
- exercise, tobacco smoke, strong emotions, stress
- respiratory infections, such as the common cold
- aspirin and other non-steroidal anti-inflammatory drugs (NSAIDs).

Symptoms:

- wheezing (a whistling sound caused by air squeezing past greatly narrowed airways)
- shortness of breath that gets worse with exercise or activity
- tightness in the chest
- cough with or without phlegm production.

Emergency symptoms:

- bluish colour to the lips and face
- decreased level of alertness, such as severe drowsiness or confusion, during an asthma attack
- extreme difficulty breathing
- rapid pulse
- severe anxiety due to shortness of breath
- sweating.

Symptoms may occur suddenly as an "asthma attack", or they may be present most of the time. A severe asthma attack can be life threatening without immediate treatment.

Often people with asthma get hay fever or eczema as well and have a family history of these conditions.

Expectations

There is no cure for asthma, but symptoms may improve over time. With proper self-management and medical treatment most people with asthma can lead normal lives.

What can I do?

- Take your medications every day. Take them even when you feel okay. Asthma is treated with two types of medicines: long-term control that helps reduce airway inflammation and prevent asthma symptoms, and quick-relief medicines.

Kedvezményes természetgyógyászati konzultációk

Réka végzős természetgyógyász hallgató az aucklandi South Pacific College of Natural Therapies-ban Ellerslie-ben és pácienseket keres a 2011 augusztusától novemberéig a főiskola klinikáján tartandó gyakorlatához. A kedvezményes áru konzultációk tanári felügyelet mellett és teljes diszkrécióval történnek. Réka elérhető a reka_vinginder@yahoo.co.nz email címen, vagy a 021 1346517-es telefonszámon.

Naturopathy consultations at a reduced price

Réka is a final year naturopathy student at South Pacific College of Natural Therapies in Ellerslie, Auckland, who is looking for patients to complete her clinical practice held at the clinic of the College between August and November 2011.

The consultations are supervised, confidential and offered at a low price. She can be contacted at

reka_vinginder@yahoo.co.nz or call 021 1346517.

my ten favourite hungarian films

columnist: paul hallyen

MERRY-GO-ROUND (KÖRHINTA)

This is the first article in a new series in which I explore my favourite examples from Hungarian cinema. I have chosen ten films from my collection but like all such lists, it is harder to decide what to leave out than which films to include. There are just so many fine Hungarian films to choose from. So I had to decide on some criteria to select the top 10. First of all, and this may sound obvious, the films I chose for this series are personal favourites of mine and are not necessarily the best 10 Hungarian films of all time. There are many more Hungarian films than I could possibly ever watch so I am not really qualified to judge which are the best of the entire history of Hungarian cinema. Still, I like to think that my favourites are quality films and that some of the ten would make a list of the all-time best. Secondly, I limited myself to a single film from a particular director. For example directors such as István Szabó, Miklós Jancsó, Márta Mészáros or Béla Tarr all have a large body of films of which I have enjoyed many examples. I have my favourite directors and it would be possible to include 4 or 5 films from any of these directors. So in order to give the list variety there is only one from each director - no

double-ups allowed.

All of the films in my list are commercially available and all have English sub-titles. This again narrows the list somewhat as there are, without question, masterpieces of Hungarian cinema that are simply not available to non-Hungarian speakers.

Lastly, and yet again I am perhaps stating the obvious, all films were filmed in Hungary in the Hungarian language. However this does exclude some films made by directors such as Szabó and Tarr that were made as international productions and not necessarily in Hungarian. Such films as Mephisto and The Man From London, fall into this category.

The films presented in this series are not in any particular order. While some are special favourites and therefore may rank higher, the prospect of assigning a rank to each of the top ten seemed rather pointless in the end. They are all my favourites, each with their own special qualities and their own special story. It is those aspects of the films that I wish to present in these articles.

The first film I have chosen to write about is Merry-Go-Round (Körhinta), directed by Zoltán Fábri and released in 1956. Set in rural

Hungary in the early 1950's, the film tells the story of two young lovers, Mari, played by Mari Töröcsik in her first film, and Máté, played by Imre Soós. Inevitably the path of true love does not run smoothly: Mari's father, István, is a farmer who favours private holdings, while Máté is a proud and articulate member of the local collective. Mari's father attempts to marry his daughter off to the son of another private landowner, Sándor Farkas, played by Ádám Szirtes. However, Mari rebels against this forced marriage and the climax of the film is a confrontation at a wedding where she dances with Máté in front of her now betrothed Sándor. Her father finally relents and allows her and Máté to be together and start a new life. In many ways it is a simple love story about how love conquers all, despite the objections of others.

But there is an underlying theme of land and how the peasantry was responding to collectivisation. It is too simple to say that Máté represents the new, Socialist, collectivist Hungary of that time, and István the old, land-owning peasantry. At one point István quotes the old Hungarian peasant proverb, "Land marries land" "(A föld, a földhő házasodik)", meaning that of course one should marry not for love, but for land. However, Mari and Máté see it differently and it is this tension that is at the heart of the movie. In a sense the optimism for the future that is implicit in their relationship represented the optimism that things could get better in Hungary in the year or so leading up to the 1956 revolution.

The acting of Mari Töröcsik is really what makes the love story work so well. Beautiful to a fault she manages to portray the innocence yet determination of an 18 year-old whose heart is full of love and has the strength of character to pursue her love for Máté. As Byron once said, "Man's love is of man's life a thing apart; 'tis woman's whole existence"; Töröcsik makes this part her own and you can see why: in this, her first film, she shone with the qualities that would make her the leading Hungarian film actress of the next 50 years.

The film features perhaps the most iconic scene of all Hungarian cinema. Mari and Máté are riding on the merry-go-round at a local fair but the view is from one of the chairs of the merry-go-round. We see the young couple swirling

Love on the Merry-Go-Round

Mari, played by Mari Töröcsik

around, happy, carefree and in love, from the position of the merry-go-round itself. The swirling, carnival atmosphere has never been so dramatically captured. The cinematographer responsible for this shot, Barnabás Hegyi, took three days to get the scene just right using a handheld camera while sitting on a platform attached to the merry-go-round. Many technical difficulties had to be overcome, such as where to set the lighting, but the result is visually stunning and ranks among best in the world. (You can see this scene on YouTube at <http://goo.gl/2ABoH>.)

The theme of swirling, with its qualities of carefree innocence and passion for life and

hailed as a breakthrough film showing that countries from behind the Iron Curtain could in fact produce original and compelling cinema, rather than the dirge of socialist realism all too common at that time. In many ways Hungarian cinema was “discovered” in 1956 with Merry-Go-Round. Despite its critical acclaim at Cannes, it did not win the prestigious Palme d’Or prize. That went instead to a French film, *The Silent World*, directed by Louis Malle and Jacques Cousteau. Fábri maintained the life-long view that this was a decision based on politics and not the artistic merits of the respective films. A young François Truffaut, then a film critic, agreed as did the audience who whistled derisively when *The Silent World* was announced as the winning film. Fifty-odd years later, a Hungarian film has yet to win this coveted pinnacle of cinema excellence.

Zoltán Fábri continued to direct films into the 1960s including classics such as *Dear Anna* (Édes Anna), *The Boys of Paul Street* (A Pál utcai fiúk) and *Professor Hannibal* (Hannibál tanár úr). He was much in favour with the regime at that time, perhaps because he was more conventional in this approach than the new wave of Hungarian directors such as Miklós Jancsó, whom we will meet later in this

Mari and Máté dance at the wedding

love is reprised in the climatic scene at the wedding. As Mari and Máté dance, the camera follows them as they swirl and swirl in ever faster circles. The music plays louder and faster and the two lovers dance in front of the increasingly disconcerted wedding guests. But they only have eyes for each other, oblivious to their surroundings. Fábri makes this merry-go-round theme explicit by cutting back to the original merry-go-round scene at the beginning of the film.

The film was initially released in time for the Cannes film festival and was Hungary’s principle entry. It created a sensation and was

series. In later life he struggled to achieve the success of his earlier years and many of his screenplays never made it onto the screen. As I mentioned above, Töröcsik went on to great heights. Sadly, and it wouldn’t be a Hungarian story if there wasn’t some tragedy involved, Soós’s next film, *The Empire Gone With a Sneeze*, (Az eltüsszentett birodalom) was banned before screening and Soós became depressed, a situation made worse by his drinking and the poor parts he was offered. He committed suicide in June 1957, just days before his 27th birthday. Life may indeed be a merry-go-round, but clearly, not always. ■

Búcsú Vera

Kifli

Fagyos lábam
Lábadhoz ér
Csípőm is a Tiédhez nyugodni tér
Alkarod folyója
Mellem völgyébe szalad
Ma már késő lett

Kézfejed alszik az arcom alatt

I am with you

- Lajos Kassák

In front of you I go
you in front of me
the early sun’s gold chain
jingles on my wrist.

Where are you going – I ask
you answer – how do I know.

I speed up my walk
but you speed all the more.

I in front of you
you in front of me.

But we stop in front of a gate.

I kiss you
you give me a kiss
then without a word you vanish
and spirit my life away.

(trans. Edwin Morgan)

Nagy László:

Ki viszi át a szerelmet

Létem ha végleg lemerült,
ki imád tücsök-hegedűt?
Lángot ki lehel deres ágra?
Ki feszül föl a szivárványra?
Lágy hantú mezővé a szikla-
csípőket ki öleli sírva?
Ki becéz falban megeredt
hajakat, verőereket?
S dúlt hiteknék kicsoda állít
káromkodásból katedrálist?
Létem ha végleg lemerült,
ki rettentí a keselyűt!
S ki viszi át fogában tartva
a Szerelmet a túlsó partra?

Kedves Magyar Szó Olvasók, kedves Barátaim!

Mély megrendüléssel értesültem a szépséges Christchurch várost ért tragikus földrengésről. Követtem és folyamatosan követem a híreket.

Bizonyos, hogy hosszú időt vesz majd igénybe a rettenetes természeti csapásból a felépülés, valószínűleg évtizedekbe telhet.

Mégis, bizonyos vagyok benne, hogy az "új Új-Zéland", ez a fiatal, mosolygós, ugyanakkor fegyelmezett nemzet felül fog kerekedni a nehézségeken.

Ti csodálatos emberek vagytok, a nagyvilágban sokan gondolnak rátok és reméljük, hogy hamarosan elmúlnak felőletek a szomorú napok.

I. Rügyfakadásra várva

Eredetileg egyetlenegy cikk megírását terveztem a magyar borokról. Amióta az utóbbi hetekben belemerültem a témába, már tudom, ez nem lehetséges. Büszkeséggel kellett ráébrednem, hogy a magyar bor múltja, jelene és jövője többet érdemel. Ezért elhatároztam, hogy 2011-ben a magyar borászatnak szentelem a cikkeimet.

A bor elbűvölő folyadék.

A bor rajongójaként Új-Zélandon is kóstoltam borokat. Új-Zéland, valószínűleg az egyik legkiválóbb bortermelője a világnak. Az új-zélandi borok rendkívül finomak és karakteresek. A bortermelő országokból Új-Zélandra érkező emberek, valószínűleg sokat tettek hozzá az új-zélandi borok sikeréhez. Az Új-Zélandon élő magyarok részei az ottani kiváló borkultúrának és a borfogasztók-bortermelők közösségének.

Együttal, mi, magyar emberek, részei vagyunk a magyar borközösségnek is és büszkeséggel kell tekintenünk magyar borainkra.

Magyarország bortermelő nemzet és a bor a magyarok legfőbb itala. A bor nemzeti italunk, a bor, maga, Hungaricum.

Miképpen történt ez kérdezhetjük?

A történelemből megtudhatjuk, hogy a vándorló magyar törzsek először a Meotis (Fekete-tenger) környékén kóstolták a bort. Nem csak fogyasztották, de a bortermelésről is sokat megtudtak.

Amikor a Kárpát-medencébe érkeztek, olyan helyre érkeztek, ahol, Pannóniában (a Dunántúlon) a rómaiak már az első századtól termesztettek bort.

Így, a bor története a római korból nyúlik vissza, mivel Pannóniában a rómaiak igen kedvező felté-

Szegedy Krisztina:

élő hagyományok:

A MAGYAR BORKULTÚRA

teleket találtak a borszőlő termesztéséhez.

A magyar királyság István általi megalapítása, ezerben, magával hozta a kereszténység elterjedését.

A szerzetesek az újonnan alapított kolostorokban hamarosan megteremtették a bortermelést. Az első bortermelő hely Pannonhalma volt.

A magyar királyság a következő kilencszáz évben a bortermelés egyik európai központjává vált, borainkkal elláttuk a Habsburg Birodalom országait, az ott élőket és a Birodalmon kívülieket is, századokon át.

A huszadik század viszont főként gondot és szerencsétlenséget hozott.

A XIX. század végén, az Amerikából behurcolt phylloxera Európa szerte hatalmas pusztítást okozott a szőlőállományban, így Magyarországon is. A budai szőlőhegyek ültetvényei is kipusztultak ekkor. A Gellért-hegyen, a Kelenhegyi úton kis szobor emlékeztet a rettenetes járványra és a budai borvidékre. Korábbi festményekről tudhatjuk meg csak, milyen lehetett a valamikori budai szőlővidék, ennyi maradt ránk csupán.

Az első világháború, mely véget vett a Habsburg Birodalom létezésének széttagolta a nemzeteket és a borvidékeket is, alapjaiban ásta alá a bortermelést a régióban.

A végső döfést az 1948-as kommunista hatalomátvétel jelentette. Ezt követően a magyarországi bortermelés politikai szempontú irányítással

silány minőségű borokat eredményező nagyüzemi termelésre tért át, hogy boraival kiszolgálhasa a Nagy Testvér, a Szovjetunió igénytelen igényeit.

Ez utóbbi változás végleg lerombolta a magyar bor imázsát és presztízsét.

A szovjet rendszer és a tervgazdaság összeomlását követően a magyar bortermelés hihetetlen gyorsasággal születtek újja.

Villány, Szekszárd, Eger és Tokaj bortermelői jártak elől a bortermelés újjáélesztésében. Őket magyar és külföldi, szakértő befektetők követték, akik komoly tudást és rengeteg energiát fektettek a bortermelés felfejlesztésébe.

Mégis, nem érkezünk még az út végére...

A túl sok történelem azt sugallja, hogy Magyarország mindig jelentős bortermelő ország volt, de a túl sok történelem megtevésztő lehet. Azon túl, a bortermelés körüli túl sok érzelmennyilvánítás gyakran megosztja a közösséget, megtorpan a fejlődés, az együttműködés.

Ami tény, hogy Magyarország sohasem tudott betörni az észak-, és nyugat-európai vezető borpiacokra. Az egyetlen borunk, mely tényleges elismerést szerzett külföldön, az a tokaji.

Bár Magyarországnak 22 bejegyzett bortermelő területe van, melyek a következő bor-régiókba tartoznak: Tokaj-Hegyalja, Eger, Mátra, Észak-Dunántúl, Balaton, Dél-Dunántúl és Alföld.

Kedvező földrajzi körülmények segítik a magyar bortermelőket abban, hogy remek italokat, borokat készítsenek, a pezsgőtől a vörösöktől át a legfinomabb fehér borokig.

Az őshonos fajták a Furmint, a Hárslevelű, Kéknyelű, Juhfark, Irsai Olivér, Cserszegi Fűszeres, Királyleányka, Leányka. A nemzetközi termesztett fajták a Cabernet Sauvignon, Cabernet Franc, Merlot, Pinot Noir, Chardonnay, Sauvignon Blanc, Pinot Gris, Traminer. Említeni kell még a közép-európai fajtákat, úgymint a Kékfrankost, a Zweigeltet, Kékpoportót, Kadarkát és az Olaszrizlinget is.

Én, személyesen azt gondolom, hogy Magyarországnak hatalmas elmozdulásra van szüksége a borászat területén is. Nyitnia kell a világra, elmozdulni nemzetközi piacok felé is.

A magyar bortermelés az utóbbi időkben egyes borszakértők közötti bolond szakmai vitáktól terhes. A viták országa vagyunk, hosszú idő óta szenvedünk már saját vitáinktól.

Gondot jelent a pozitív gondolkodás hiánya is. Mindezek akadályozzák boraink jobb marketingjét.

A magyar borok egyszerűen remekek. Tudjuk, hogy azok, hiszen boraink nagy részét, mi magunk, el is fogyasztjuk. Már csak az a kérdés, miért nem akarjuk megosztani ezt az elbűvölően csodálatos folyadékot a Magyarországon kívül élőkkel?

A borivás a társadalmi érintkezés egyik legjobb eszköze. Magyarországnak bizony jót tenne, ha megpróbálna borai által is közeledni más népekhez, országokhoz, emberekhez, annak érdekében, hogy visszaállíthassuk a magyar borok nemzetközi imázsát és presztízsét. Borban az igazság! Folytatása következik... ■

Krisztina Szegedy:

living traditions

HUNGARIAN WINE CULTURE

Dear readers of the Magyar Szó, dear friends,

I was shocked to hear the sad news of the tragic earthquake that hit the lovely city of Christchurch. I have been following the news and will continue to do so. I know recovery from such a serious catastrophe will take long, probably decades. Still, I strongly believe that you will overcome all your difficulties.

The "new New Zealand" is a young, smiling, disciplined nation. You are wonderful people and you are strong.

People all over the world think of you and hope that the sad days will be soon over for you.

I. Waiting for Buds to Bloom

Originally I planned to write just one article about Hungarian wine. However, since delving into the subject over the last few weeks, I came to realise it would not be possible. I have come to understand – somewhat proudly – that the past, the present and the future of Hungarian wine deserves more. Thus I have decided to dedicate all my 2011 articles to Hungarian viticulture.

Wine is a charming liquid.

Being an ardent wine consumer, I also sampled wines in New Zealand during my visits. New Zealand is probably one of the best wine producer countries of the world. New Zealand wines are of lovely taste and character. Immigrants arriving from various wine countries probably added a lot to the success of New Zealand wines. Hungarians living in New Zealand are part of this famous wine community and culture.

At the same time we, Hungarian people, are members of the Hungarian wine community and should proudly look at Hungarian wines. Hungary is a nation of viticulture and wine is the main drink of the Magyars. Wine is our national drink, it is in itself a "Hungaricum".

How did this happen, one might ask.

History tells us that the roaming Magyar tribes first came across wine around the Meotis (the Black Sea). They not only consumed wine but understood a lot about wine growing too. When Hungarians reached the Carpathian Basin, they arrived at the geographical place where the Romans had planted their vines in the first century, in Pannonia (Transdanubia today), to the west of the Danube.

So the local history of wine can be traced back to the Romans, who found favourable conditions in

Pannonia for growing wine grapes.

The founding of the Hungarian kingdom by Saint Stephen in 1000 AD was followed by the spread of Christianity. The monks of the newly established monasteries disseminated the culture of wine. The first monastery to produce wine was Pannonhalma. The kingdom of Hungary became one of the centres of wine production providing wine to the countries and peoples of the Habsburg Empire and beyond for long centuries.

The 20th century, however, brought adversity and misfortune.

At the end of the 19th century phylloxera, a small plant parasite brought in from the Americas, annihilated whole wine regions across Europe, including Hungary. The famous vineyards of Buda completely died as a result of the phylloxera disease. All that is left is a commemorative sculpture on Kelenhegyi Road on Gellért Hill that tells us about the former Buda wine-region. Early paintings also depict what the Buda wine-lands looked like.

World War I put an end to many centuries of Habsburg rule in Central Europe, creating a number of small states in its place, whose enmity strangled the economic basis of wine production.

The Communist takeover in 1948, from which time politics ruled supreme, resulted in mass production that was imposed on producers to quench the thirst of the "Big Brother", USSR. Huge quantities of low-quality wine were produced during Communism that seriously destroyed the image and prestige of Hungarian wines.

With the collapse of the Soviet Union and the planned market economy, the rebirth of Hungarian viticulture was spectacular. The new direction was spearheaded by the quality-conscious smallholder winemakers of Villány, Szekszárd, Eger and Tokaj, who were soon followed by foreign and Hungarian investors instrumental in introducing state-of-the-art technology and know-how into winemaking.

Nevertheless, this is not the end of story...

History suggests that Hungary has always been a major wine country, but history can be mislead-

ing. Too much emotion invested in wine production issues often fragments the community and results in faltering development and co-operation.

The fact is that Hungary has never had real access to the trend-setting markets of northern and western Europe. The only wine that has gained real appreciation abroad is the legendary Tokaji. Officially, however, there are 22 wine growing districts registered in the country, grouped into larger regions as follows: Tokaj-Hegyalja, Eger and Mátra, Northern Transdanubia, Balaton, Southern Transdanubia and the Hungarian Plains.

Favourable geological conditions make it possible for growers to produce excellent drinks from Hungarian grapes ranging from champagne through red to exquisite white wines. Homebred varieties include Furmint, Hárslevelű, Kéknyelű, Juhfark, Irsai Olivér, Cserszegi Fűszeres, Királyleányka and Leányka. Widespread international varieties grown in Hungary are Cabernet Sauvignon, Cabernet Franc, Merlot, Pinot Noir, Chardonnay, Sauvignon Blanc, Pinot Gris, Traminer and mention should be made of Central European varieties such as Kékfrankos, Zweigelt, Kékportó, Kadarka and Olaszrizling.

In my opinion the time has come for Hungary to make a move. Hungary should go international with Hungarian wines.

Hungarian wine production has suffered a lot recently from ongoing crazy debates among several wine experts. We are a nation of debaters and we have suffered under the weight of our own debates for long centuries. Lack of positive thinking is another great problem. All these are holding us back in the marketing of our excellent wines.

Hungarian wines are actually extraordinary. We know because we consume the charming liquid. I just wonder why it is we do not want to share them with others outside Hungary?

Drinking wine is one of the best ways for socialising. Hungary needs to socialise with other nations in order to re-create the image and prestige of the MAGYAR BOR worldwide.

In vino veritas!

To be continued... ■

"kopogtatás nélkül bejöhetsz hozzám"
József Attila

JANUS PANNONIUS

(1434-1472)

1434. augusztus 29-én született Szlavóniában, tehetősebb horvát kismemesi családból. (Születésének helye, valamint eredeti, "családi" neve bizonytalan.) Atyját még hétéves korában elvesztette. Tizenhárom éves koráig anyja, Vitéz Borbála nevelte és taníttatta, azzal a céllal, hogy a papi pályán találja meg szerencsáját. A tehetségesnek mutatkozó gyermeket nagybátyja, Vitéz János 1447-ben Itáliába küldte tovább tanulni. Guarino da Verona ferrarai konviktusába, illetve iskolájába került. Itt nyolc, egész életére, világnézetére és költészetére döntő esztendőket töltött. S nemcsak a korabeli vezető értelmiségi pályához szükséges praktikus humanista műveltséget sajátította el, hanem a latin és a görög nyelv tanulása kapcsán a humanista poétika és poézis alapelemeit és gyakorlatát is, mégpedig oly eredményre, hogy 15-16 éves korára humanista poétává érett. Guarino iskolájában megtanulta és művelte az akkor divatos humanista költői műfajok mindegyikét, mégis a kamaszévek emberré érlelő korszakában fő műfaja az epigramma volt, s maradandót is e nemben alkotott. Mestere természetesen propagálta tehetséges tanítványa költői zsenéit, s így a Guarino-iskola ifjú növendékének neve és művei közismertté váltak az észak-itáliai humanista körökben. Közben 1451 elején vakációja egy részét odahaza, Váradon töltötte, ahol ekkor kapott

kanonoki javadalmat.

Középfokú tanulmányainak elvégzése után, 1454-ben elhagyta Ferrarát és négy éven át kánon- és római jogot hallgatott a padovai egyetemen. Padova, Velence egyetemi városa még inkább tágitotta szellemi látóhatárát. Sokszor megfordult Velencében, ahol a nagyhatalmú Vitéz János unokaöccsét szívesen látták a gazdag, művelt patriciusi körökben. Sőt, a jó nevű költő tollát is felhasználták politikai és egyéni céljaik propagálására. Az itáliai politikai csatározások színterére az epigrammáinál súlyosabbnak, magasabb rendűnek ítélt, eposzigényű panegyricus műfajjal lépett, ebben igyekezve nagyot, halhatatlanságra méltót alkotni. S bár ez csak részben sikerült, – egykori mesterének, Guarinónak ő állította a legszebb emléket a neki szentelt dicsőítő énekben.

1458-ban megszerezte a doktori kalapot, az ezután szokásos itáliai körúttal befejezte olaszországi tartózkodását és hazatért Magyarországra. Vitéz János éppen ekkor lett az ifjú Mátyás mindenható kancellárja, unokaöccsének hazai pályafutását tehát a legjobb előjelek mellett indíthatta el. Janus a királyi kancelláriába került, s alig háromnegyed év múlva megkapva a pécsi püspökséget, az ország fő-feudálisai sorába emelkedett. Jogi tudását királyi személynökként kamatoztatta, majd az ifjú királynő kancellárja lett, s nagybátyja mellett a legbefolyásosabb udvari emberek közé számított.

Beilleszkedése a hazai környezetbe mégsem volt zökkenésmentes. Mátyás udvara ekkor még nem volt az a fejlett reneszánsz udvar, amellyé a hetvenes években vált. Alig akadt egy-két közel egyenrangú szellemi társ, s hiányzott a megértő közönség, amely a humanista poézist értékelte, igényelte, illetve a humanista poétát újabb és újabb alkotásra ösztönözte volna. Ezért mély nosztalgiát érzett a művelt olasz városi környezet és kultúra után, melynek talaján korai költészete kivirágzott. "Szitja vagy oltja a lángelmét a hely, érzik a versen – írta egyik hazai epigrammájában –

Benne a dalban az ég, amely alatt született." A korai epigrammákból és panegyricusaiból a polgári Itália ege tükröződött. Életkörülményei és élményei változtával, Magyarország feudális ege alatt költészete is átváltott, s fő műfaja a személyes líraiságú elegia lett.

Életének újabb fordulópontja az 1465. évi itáliai követjárása volt. Mátyás követeként Velencében és Rómában tárgyalta a török elleni segély ügyében. A diplomáciai tárgyalások mellett felújította hajdani kapcsolatait olasz barátaival, sőt újakat kötött, és híres humanistákat látogatott meg. II. Pál pápával jóváhagyta a pozsonyi egyetem tervezetét, könyveket, kéziratokat vásárolt a Corvina és maga számára. Megismerkedett az újplatonista filozófiával s annak vezető képviselőivel, mindelelőtt Marsilio Ficínóval. Az irodalom műveléséhez új kedvet, új ösztönzést, újabb perspektívákat kapott. Száz tervvel, friss munkakedvvel tért meg újtjáról.

S épp e követjárason követhetett el valamely súlyosabb hibát, mellyel Mátyás király vele szemben tanúsított jóindulatát eljátszotta. Ennek jeleként a pécsinél jóval gazdagabb és jelentősebb váradai püspökséget, amely Vitéz János esztergomi érsekké tételével megüresedett, már nem ő kapta meg. Ekkor még nem lett teljesen kegyvesztett, de korábbi hatalmát és befolyását többé nem tudta visszaszerezni. A becsvágyó reneszánsz püspök háttérbe szorítását nehezen tűrte. Belső válságát még jobban elmélyítette korán kezdődött és súlyosbodo betegsége, fel-fellobbanó tüdőbaja. Gyakorta vonult vissza püspöki székhelyére, hol irodalommal és filozófiai stúdiumokkal foglalkozott; Homéroszt, Plutarkhoszt stb. fordította görögből. Az új platonizmusban találta meg azt az ideológiát, illetve valláspótlékot, amely úgy-ahogy kielégíthette, megnyugtathatta testi és lelki elesettségében. Ficínóval is fenntartotta a kapcsolatot; megküldte neki eligia-kötetét, az meg – 1469 augusztusában – híres Symposion-kommentárját (Lakoma) ajánlotta a pécsi püspöknek: "mivel te is Platón buzgó híve vagy és mivel hozzám nem mindennapi barátság fűz ..." Sötétnek érzett

jelenéből egykori dicsőségének tájaira menekült, megalkotva a Guarino-panegyricus végső redakcióját. Önmaga elől azonban nem tudott elmenekülni, s elégiáiban, amelyekben önmagáról vallott, olyan magaslatra emelkedett, hová emelkedni csak a nagy költőknek adatik meg.

Életének ez a költőileg legjelentékenyebb szakasza alig négy esztendő (1465–1468) ölelt magába. 1468 utánról már csak néhány kisebb verset ismerünk tőle. Utolsó két évéből pedig egyet sem. A humanista költő tehát elhallgatott, nem volt több mondanivalója. Annál aktívabbá vált mint vérig sértett nagy-feudális. Mikor Mátyás csehországi háborúi miatt nagy adót vetett ki a főpapokra, Janust pedig szlovén bánágától megfosztotta, nagybátyjával és a bárókkal együtt ő is tevékeny részt vállalt az összeesküvésben. Mikor Mátyás felülkerekedett s Vitézt elfogatta, Janus, aki állítólag az összeesküvés főszervezője volt, nem kért kegyelmet, inkább az önkéntes száműzetést választotta. Itáliába akart menekülni, de nem jutott tovább a Zágráb melletti Medvedgradnál, ott megbetegedett és meghalt 1472. március 27-én.

Janusszal nálunk addig ismeretlen, új típusú költő jelentkezett teljes humanista fegyverzetben: a tudatos és öntudatos alkotóegyéniség, ki egyéni érzéseit, gondolatait fontosnak, közérdekűnek tartja, s akinek az irodalmi alkotás már nem személytelen, mondhatni mellékes familiáris ténykedés, hanem hivatás, benső, személyes ügy is. Vele akarja megörökíteni, halhatatlanná tenni nemcsak mások, nemcsak hazája, hanem saját nevét is. Alkotás és alkotója összeforrtak, elszakíthatatlanok egymástól. Poeta doctus, aki műveit állandóan javítja, tökéletesíti. És sorsukat sem bizza a vak véletlenre: kötetbe gyűjti, lemásoltatja, és mecénásának vagy barátainak elküldve terjeszti. S az alkotás már olyannyira életszükségletté nemsült, hogy ha nincs kinek, akkor is ír: "Írok a Múzsáknak, s magamért dalolok!" Szembefordult a középkorral, ezt tanúsítja emberi és költői hitvallása is: "Nézz körül és ne feledd, hogy hű fia légy a jelennek!" Ez a jelen pedig a saját erejének, tehetségének, függetlenségének tudatára ébredt reneszánszember jelene. Költészetének középpontjában nem is az isten és a másvilág áll, hanem az ember és az őt környező, életét széppé, boldoggá tenni tartozó e-világ.

Az ő alkotásaival jelent meg irodalmunkban a reneszánsz tematika: az egyén, a magánember testi és lelki problémáival; a családi összetartozás érzése: az édesanya iránti szeretet, a családnál szélesebb közösség: a haza, a hazai táj, az ember áttelekesítette természet és a humanista értelmiségi legnagyobb élménye és ihletforrása: a kultúra, a tudomány, a művészet és főképp a költészet kultusza. Ezt az újszerű tartalmat új, a humanista poétika megszabta módon öntötte formákba. Mindezt még a ferrarai iskolában kapta készen. Az iskolás humanista poétika saroktétele az imitatio volt, a cso-

dált ókor íróinak, mű- és versformáinak, nyelvi, stilisztikai tökélyének és sajátosságainak utánzása. Janus költészetének nyelve a kései császárkori irodalomból táplálkozott humanista latin; az általa művelt költői műfajok is innen eredtek, s velük együtt a klasszikus időmértékes verselés különböző fajtái.

Költői életműve három egymással összefüggő, de mégis élesen elhatárolható szakaszba tagolódik: a ferrarai (1447–1454), a padovai (1454–1458) és a hazai 1458–1472) korszakára. Emberi és költői fejlődésének egy-egy sajátos szakaszát zárja magába mindegyik, s ezt híven jellemzik az egyes korszakokon belül leggyakrabban használt költői műfajok is. ■

Búcsú Váradtól

(Abiens valere iubet sanctos reges, Waradini)

Még mély hó települ a téli földre,
Erdő, mely csak a zöld levélre büszke,
Szürke suly a ködös fagy zúzmarája,
S el kell hagyni a szép Körös vidékét,
És sietni Dunánk felé, urunkhoz.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk!

Nem tart vissza folyó s az ingovány sem,
Mert fagy fogja hideg vizét keményen.
Hol nemrég evezett a föld lakója
S félt, - most hetyke bizalmu, fűre lábba,
Megdermedt habokat fitymálva, lépked.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk!

Nem siklik soha úgy a lenge csónak
Jó sodrásban, erős lapát-csapástól,
Még akkor se, ha fodrozódó Zephyrus
Bíborszínűre festi át a tengert,
Mint ahogy lovaink a szánt repítik.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk!

Hőforrás-vizeink, az isten áldjon,
Itt nem ront levegőt a kén-lehellet,
Jó timsó vegyül itt a tiszta vízbe,
Mely gyógyítja szemed, ha fáj s ha gyenge,
És nem sérti az orrod szagával.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk!

Könyvtár, ég veled, itt a búcsuóra,
Híres könyvei drága régieknek,
Már Phoebus Patarát elhagyta, s itt él;
Költők isteni pártfogói, Múzsák
Többé nem szeretik Castaliát már.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk!

Isten áldjon, aranyba vont királyok,
Kiknek még a gonosz tűzvész sem ártott,
Sem roppanva dülő fal omladéka,
Míg tűz-láng dühe pusztított a várban,
S szürke pernye repült a kormos égre.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk!

S rőt fegyvert viselő lovas királyunk,
Hős, ki bárdot emelsz a jobbkézeden
- Márvány oszlopokon pihenve egykor
Bő nektárt verítékezett a tested -
Utunkban, te, nemes lovag, segíts meg.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk!

(fordította: Áprily Lajos)

Egy dunántúli mandulafáról

(De amygdalo in Pannonia nata)

Herkules ilyet a Hesperidák kertjébe' se látott,
Hősi Ulysses sem Alkinoos szigetén.
Még boldog szigetek bő rétlein is csoda lenne,
Nemhogy a pannon-föld északi hús rögein.
S íme, virágzik a mandulafácska merészen a télben,
Ám csodaszép rügyeit zúzmara fogja be majd!
Mandulafám, kicsi Phylis, nincs még fecske e tájon,
Vagy hát oly nehezen vártad az ifju Tavaszt?

(fordította: Weöres Sándor)

Névváltoztatásáról

(De immutatione sui nominis)

János volt a nevem, s Janus, ki e verseket írta!
Megmondom, ha netán, tudni kívánod okát.
Nem buta gögből hagytam cserben a régi nevem,
nem!
Tudna-e bárki különb s szebb nevet adni nekem?
Ezt hittem magam is s lásd, Janus lettem, amint a
Múzsza magához emelt s megkoszorúzta fejem.
(fordította: Berczeli A. Károly)

Lelekéhez

(Ad animam suam)

Jobbá nem teheted, hagyd árva-magára e testet
S szállj ki belőle, suhanj, vissza a csillagokig.
S míg odafönn ezer éveken át tisztulni igyekszel,
Messze kerüld, ha bolyongsz, a feledés folyamát,
Bús feledékenység ne merítsen a hajdani gondba,
Rég levetett béklyót újra magadra ne vedy.
És ha a mostoha végzet űz ide vissza a földre,
Csak nyomorult ember, csak ez az egy sohse légy.
Inkább méh, aki jószagu mézet gyűjthet a réten,
Hattyú légy, ki dalát zengeti néma tavon.
Tengeren, erdőkben rejtőzz, csak tudjad örökké:
Sziklákból született hajdan az emberi test.

(fordította: Vas István)

Források: mek.oszk.hu,
www.januspannonius.hu

HUNGARIAN POETS

JANUS PANNONIUS

(1434-1472)

About a Transdanubian Almond Tree

(De amygdalo in Pannonia nata)

Not even Hercules saw in the yard of the Hesperides' land
 your like - nor Ulysses, on Alkinoos' isle -
 "miracle" you'd be perceived in the balmier isles' lusher clearings,
 miracle more, in the cold soil of Pannonia, you!
 Boldly the almond tree in the frost of the winter is blooming -
 although its buds very soon under the hoarfrost will freeze!
 My Phyllis, little almond tree, not a stork has returned yet -
 ...or has it been so hard for you to wait for the spring?

(trans. Adam Makkai)

Born as Janos Csezmicei of a Croatian father and a Hungarian mother, Janus Pannonius is the first significant Hungarian poet. He wrote in Latin which had to be translated into Hungarian by poet-translators. His maternal uncle, Janos Vitéz, Bishop of Várad, sent him to Ferrara, Italy, where he came under the tutelage of Guarino, the famous Humanist. Besides rhetoric, Greek, Latin, philosophy, and poetics, he was also trained as a diplomat. His sharp-witted Latin poetry made him famous well beyond Ferrara. In 1454 he was created Canon at Várad; this was an occasion for a brief visit to his homeland. He was sent to Padua where he became a friend of Galeotto Marzio. Mantegna painted a portrait of the two which was later lost.

Pannonius became a doctor in 1458 and returned to Hungary to assume the role of personal secretary to King Matthias Corvinus, Hungary's Renaissance Monarch. In 1459 he became Bishop of Pécs, southwest Hungary's most important city. He delegated his ecclesiastical duties to substitutes and devoted most of his time to political writing. He was appointed Head Chamberlain to the Queen. Shortly afterwards his poetic output dwindled, probably due to his being ill with tuberculosis. The King sent him to Rome to consult with the Pope about the Turkish threat. He brought Galeotto with him on his return, together with valuable books. He read Plutarch, Plotinus and Homer, and became interested in astrology. In 1468 he accompanied the King on his expeditionary war in Moravia.

Around 1470 he was Palatine in charge of southern Hungary and Slavonia. The King, however, distanced himself from Janus, probably due to the intrigues of Lando, the Prelate of Crete. Subsequently, Janos joined a conspiracy against the

King, and when it was quashed he was forced to flee. He died in the castle of his friends the Brothers Thuz near Zagreb. His poems were collected after his death for the King's library, the famous Corvinae.

Janus's career came in three phases: first in Ferrara, then in Padua, and then finally back in Hungary. Although the influence of Martial is evident in his early poems, his

own personal wit predominated from the very start and gave rise to a realistic lyricism, describing the Hungarian countryside and towns with their particular culture. His later poems show the lyricism of Ovid, particularly his poem written to an almond tree that is destined to freeze in a hostile, cold climate. Janus Pannonius is, by any standard, a major neo-Latin, European poet whose Hungarianness is not suppressed by the Latin, but made to surface in a uniquely striking way.

To Mars, a Prayer For Peace

(Ad Martem precatio pro pace)

Mars, brilliant lord of the sky's fifth sphere,
 launcher of glittering beams of blood-red light,
 son of mighty Juno, grandson of Saturn,
 guardian of the sky, utter terror of the Titans,
 rejoicer in trophies, arbiter of war and peace,
 glorifier of men, consecrator of gods,
 Mars, ever protected by gleaming iron,
 destroyer of fields, sacker of towns,
 despoiler of the world, supplier to savage Hell,
 drinker of blood, devourer of bodies,
 destroyer of warriors, execration of women,
 enricher of the poor, impoverisher of the rich,
 hater of peace, begetter of foul hunger,
 creator of fear, inciter of dread,
 spare now the weary Pannonians, I beg you,
 Father.

(trans. Anthony A. Barrett)

Source: *In Quest of the 'Miracle Stag', The Poetry of Hungary*, edited by Ádám Makkai, Atlantis-Centaur Inc,

1996

When the Magyar wants

- Panni Palásti

When the Magyar
 wants to rejoice
 asks for a song
 play Gypsy
 play

When the Magyar
 wants to forget
 erase the past
 play Gypsy
 play

if a Magyar
 wants to grieve
 blot out pain
 play Gypsy
 play

if a Magyar
 tries to drown
 a nagging guilt
 play Gypsy
 play

when the Magyar
 wants to bury
 or to marry
 play Gypsy
 play

if he wants to
 seduce
 confess
 or beg his Lord
 for forgiveness

it's play Gypsy
 play
 make it last
 play it fast
 play it slow
 break my heart

let me plaster
 a fat tenner
 on your forehead
 hey Gypsy
 start dancing
 balancing
 on one leg

hey Gypsy
 don't spare your bow
 make me cry
 to hell
 with tomorrow

drink up Gypsy
 don't stop Gypsy
 dispel the dread
 play loud enough
 to wake the dead

Az Apák Napját világszerte különböző időpontokban ünneplik. Az Egyesült Államokban kezdeményezték először az apák megünneplését a század elején. A megemlékezés első hivatalos szervezője az amerikai Sonora Smart Dodd volt 1910-ben; apjáról emlékezett meg, aki egyedül nevelte fel hat gyermekét. Eredetileg június 5-re, az apa halálának ötödik évfordulójára tervezték az ünneplést, de a szervezés két hétig is eltartott, ezért csak június 19-én került rá sor. Az ünnepet Richard Nixon elnök nyilvánította hivatalossá 1972-ben. Ma már a világ számos helyén minden év júniusának harmadik vasárnapján köszöntik a gyermekek édesapjukat. Magyarországi meghonosítására 1994-ben került sor. Magyarországon is június harmadik vasárnapjára esik. A katolikus egyház Szent József napján, március 19-én tartja az Apák Napját, Új-Zéland Ausztráliával, Fidzsivel és Pápua Új-Guineával együtt pedig szeptember első vasárnapján.

Bartos Erika: Apához

Mikor leszek én is felnőtt?
Mondd el nekem, Apa!
Nem vagyok még iskolás,
de nem is vagyok baba!

Mondd el nekem, milyen érzés
Apukának lenni?
Szeretsz-e mondd korán reggel
dolgozóba menni?

Jó érzés-e hazaérni,
megölelni engem?
Látod-e, hogy egész kicsit
ma is nagyobb lettem?

Jó érzés-e betakarni,
puszit adni este?
Maradj itt az ágyam mellett,
kérek, ne menj messze!

Rajzoltam egy képet neked,
Te vagy rajta, nézd meg!
Én vagyok a kisgyerek és
kézen foglak Téged!

Örölsz neki? Vigyázol rá?
Mi vagyunk a képen!
Én vagyok az apukámmal,
ketten, kéz a kézben!

My Father - Ferenc Fáy

At 6am he left the gate
and set out for the station.
The dust, to look at him, perhaps,
sought tree-high elevation.
Straw spread dream-like on the Kovács
house
and hid (so that his shuffle
should not be heard) in the pillow-fog.
His steps the fog would muffle.
But the fence stood up as it was made,
askew, with crooked staving.
Between two planks an old plantain's
green head was proudly waving.
The pebbles bore him on their back,
the road ran to embrace him;
and Horvath's mulberry bush... it ran
across the way, to face him.
Each dawn he curtsied toward the sun
and bowed and bowed again;
and then he sighed and raced to catch
that old 6.30 train.

(trans. Jess Perlman)

a magyar szó

boldog apák napját kíván

minden édesapának, nagypapának!

the magyar szó wishes all fathers and
grandfathers a very happy father's day!

Ady Endre: A proletár fiú verse

Az én apám reggeltől estig
Izzadva lótfut, robotol,
Az én apámnál nincs jobb ember.
Nincs, nincs sehol.

Az én apám kopott kabátú,
De nekem új ruhát veszen
S beszél nekem egy szép jövőről
Szerelmesen.

Az én apám gazdagok foglya,
Bántják, megalázzák szegényt,
De estére elhossa hozzánk
A jó reményt.

Az én apám harcos, nagy ember,
Értünk ad gögöt és erőt,
De önmagát meg nem alázza
A pénz előtt.

Az én apám bús, szegény ember,
De ha nem nézné a fiát,
Megállítaná ezt a nagy, földi
Komédiát.

Az én apám, ha nem akarná,
Nem volnának a gazdagok,
Olyan volna minden kis társam,
Mint én vagyok.

Az én apám, ha egyet szólna,
Hajh, megremegnének
sokan,
Vígán annyian nem élnének
És boldogan.

Az én apám dolgozik és
küzd,
Nála erősebb nincs talán,
Hatalmasabb a királynál is
Az én apám.

BARANGOLÓ

BUDAPEST BUDAPEST KÖRNYÉKE DÉL-ALFÖLD DÉL-DUNÁNTÚL KÖZÉP-DUNÁNTÚL NYUGAT-DUNÁNTÚL ÉSZAK-ALFÖLD ÉSZAK-MAGYARORSZÁG BALATON

"Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország, messzeringó gyerekkorom utlága."

Radnóti Miklós

N
Y
U
G
A
T
-
D
U
N
Á
N
T
Ú
L

Nyugat-Dunántúl

Az ország műemlékekben leggazdagabb városait találjuk a Szlovéniával és Ausztriával határos, hegy-völgyes vidéken, ahol a Világörökség része lett a magyar kultúrkincs őrzője, a Pannonhalmi Főapátság épületgyűjtése. A vízi túrákra és kerékpározásra is lehetővé adó kirándulóhelyekben és jó borokban gazdag vidéket kellemes szubalpin klímája miatt is sokan felkeresik.

Szombathely

A Kr.u. 43-ban alapított Savaria lakói Róma polgáraival azonos jogokat élveztek, a városon áthaladó Borostyánkő-út hasznából pompás várost építettek, melynek egykori fényét két régészeti feltárás segít elképzelni.

A római polgárváros fórumának emlékei a Járdányi Paulovics István régész által feltárt romkertben láthatók: a helytartói palota s egyben Pannónia legnagyobb összefüggő mozaikjának részletei, a római kövekből épült IX. századi vár alapfalai, a 2000 éves Borostyánkő út közel 50 méteres szakasza, a Mercurius-szentély, a közfürdő, a vámház, a pénzváltó és az üzletek. Az ásatások leletanyagát a Savaria Múzeumban őrzik. Az Iseum romkert II. századai Isis-szentélye díszletként szolgál a nyári Iseum Szabadtéri Játékokhoz. Magyarország legnagyobb barokk temploma a kéttornyú püspöki székesegyház építése 1791-ben kezdődött, hatalmas belső terét kiváló művészek díszítették freskókkal, festményekkel és szobrokkal, melyek 1945-ben súlyosan megsérültek, restaurálásuk folyamatos. A copfstílusú Püspöki Palota díszterme, a Sala Terrena az ország egyik legszebb barokk terme, az Egyházmegyei Múzeum gazdag egyházművészeti gyűjteményével együtt látogatható. Az Egyházmegyei Könyv-, és Levéltár Dorfmaister-termében a neves festő alkotásai. Szép barokk kapujáról ismert a gótikus Szent Erzsébet plébániatemplom mellette az egykori ferences kolostor épülete. A volt domonkos Szent Márton-plébániatemplom - szentélyében gótikus falfestményekkel - névadója a város szülőte, Tours-i Szent Márton. A Smidt Múzeum magángyűjteménye a műgyűjtő sokrétű érdeklődését, hihetetlenül gazdag iparművészeti anyaggal tárja a látogató elé. A Szombathelyi Képtár tárlata a kortárs magyar művészetet képviseli.

A szombathelyi tórendszer csónakázásra és horgászatra egyaránt alkalmas környezetében kialakított vasi múzeumfaluba huszonhét község harminchét épületét telepítették a népi építészet jellegzetes

W A N D E R L U S T

BUDAPEST BUDAPEST KÖRNYÉKE DÉL-ALFÖLD DÉL-DUNÁNTÚL KÖZÉP-DUNÁNTÚL NYUGAT-DUNÁNTÚL ÉSZAK-ALFÖLD ÉSZAK-MAGYARORSZÁG BALATON

"What this land means to others I cannot know, my homeland for me is a small country so embraced by flames, rock-a-bye world of my childhood."

Miklós Radnóti

W E S T E R N T R A N S D A N U B I A

Western Transdanubia, stretching from Lake Fertő to Lake Balaton, is characterised by hills and valleys where you find towns rich in heritage buildings. The forests, streams, fortress ruins and medieval churches in this region, also rich in wines, make it particularly appealing for cyclists and trampers.

Szombathely

The current county seat, Szombathely has preserved relics of its Roman precursor, a provincial seat in the Roman Empire named Savaria. A wealth of Baroque heritage has survived, too. The townspeople duly nurture the remnants of the Roman era and also regularly commemorate St Martin, the bishop of Tours, who, according to legend, was born here. The current St Martin's church with the St Martin's Nativity Chapel is said to have been built upon the house where he was born.

Since 1777, Szombathely has been an Episcopal seat and accordingly there are many Christian heritage sights in the town. The Ecclesiastical History Museum and Treasury is hosted in the building of the Episcopal Palace. There are several Maulbertsch paintings in the cathedral next to a relic of St Martin gifted to the bishopric of Szombathely by the archbishop of Tours. The statue representing the Madonna and Child in the cathedral's Mary Chapel is an art historic rarity by Raffaello Romanelli, carved in Carrara marble, based on Raffaello Santi's world famous painting, the Sistine Madonna.

The majority of the old buildings in the town are heritage buildings and nearly every house bears some interesting history or legend.

The Bloom House is renowned for its literary history connection: the English and Hungarian inscription on the building directs the visitors' attention to Leopold Bloom (Virág Lipót in Hungarian), the hero of James Joyce's famous novel Ulysses who claims to have been born in Szombathely. In memoriam of that, on the 16th of June each year "Bloomsday" awaits guests with an array of cultural events here in Szombathely as well as in a number of towns around the world.

Other festivals to be enjoyed here include the Savaria Historical Carnival (Savaria Történelmi Karnevál) held annually, there is also the weeklong General Arts Festival connected to St Martin's Day and the International Dance Competition.

Őrség

A land of gentle hills, rivers and streams, pine forests and alder groves, peat bogs and marshlands, butterflies and dragonflies, and the beautiful meandering Rába River, with pretty villages full of traditional timber-framed, whitewashed peasant houses, thatched wooden belfries and fruit orchards...

The climate is sub-Alpine and damper than most of Hungary, but the welcome to visitors is unmistakably warm, as is the mild hilly landscape, beautiful wild flowers and birdsong. Sixty three percent of the Őrség is covered in forest, three times the Hungarian average. The so-called "szeres" form of the villages is unique to settlements in this area. The Őrség has been continually inhabited since the Magyar Conquest, earning it the distinction of being Hungary's oldest inhabited area.

Zalaegerszeg

A town with 62,000 inhabitants on the river Zala, Zalaegerszeg is first mentioned in the records in 1247. The Roman Catholic parish church in the city centre was built in baroque style (1760), the 44 metre high tower of the church becoming the symbol of the town throughout the eras. Places of interest in the town are the Village Museum of Göcsej, the Finno-Ugric Park of Ethnography next to the museum and the unique Museum of Oil Industry nearby. The protected Aranyoslapi-spring and the Azalea-valley are close to the TV transmission look-out tower. The forest park and the botanic gardens in Csácsbozsok are worth visiting, as is the AquaCity Water Chute and Amusement Park, one of the largest of its kind in Europe.

Zalakaros

The youngest city of Zala County, Zalakaros is the region's most dynamically developing medicinal resort. All the natural beauty characteristic of Southern Balaton and Western Hungary can be found in the surrounding district. The medicinal baths built around the thermal waters were opened in 1965. Since then it has been complemented by a treatment centre, thermal bathing area, covered pool, sauna complex and a fun pool with fitness and wellness elements. Located in beautifully landscaped surroundings, the Zalakaros thermal is the sixth most visited thermal facility in Hungary today. Source: www.hungarystartshere.com

emlékeinek megőrzésére. A falusi életformát - a házak mellett - fa harangláb, kovácsműhely és vízimalom idézi; gyakran tartanak mesterség-bemutatókat, jeles napokon vásárokat. A kámoni arborétum az ország legnagyobb arborétuma, értékei a több mint ezer fenyőfaj, kétezer lomblevelű fafaj, büszkesége az ötven fajtát képviselő, májusban virágzó tengernyi rhododendron-bokor.

Őrség

Az erdőkkel borított, lankás üdülővidék a X. századtól fontos határvédelmi szerepet töltött be, lakói jól védhető dombtetőkön épült, öt-tíz házcsoportból álló "szer"-eken települtek le. A 18 falu honfoglalás-kori településformát őriz: szinte minden faluban van régi ház és harangtorony. Legszébb köztük Pankaszon, a szoknyás harangláb. Az Őrség központja Őriszentpéter, román kori a Szent Péter apostolról nevezett temploma, Figyelmet érdemel az őrségi kiállítóhely tájmúzeuma is. A népi építészet jellegzetes emlékei a hét szerből álló Szalafő községben a Pityerszeren kialakított Szabadtéri Néprajzi Múzeumban láthatók: különlegesség a zsuptetős "kerített" ház és az emeletes kamra. Velemér XIII. századi templomában csodálatos freskókat láthatunk, középkori templomot találunk Hegyhátszentjakabon is a falu közelében lévő Vadása-tó kedvelt pihenőhely. Az Őrségi Tájjvédelmi Körzet a legnagyobb az országban, területén 200 forrás, 15 tisztavízű patak, ötszáz nagy lepkefaj és a másutt nem található palástfülél. Híres fazekas-termékei a júniusi Őrségi Vásáron kaphatók, jellegzetesek a népi vigasságok (rönkhúzás, májusfa-állítás) és a helyi ételek.

Zalaegerszeg

Zalaegerszeg Zala megye székhelye, közel 62 000 ember otthona. Göcsej legnagyobb települése az elmúlt időszakban dinamikus fejlődésnek indult. A város kedvező fekvésének, tiszta, jó levegőjének, műemlékeinek köszönhetően az országjárók kedvelt kiránduló célpontja. A városba látogatóknak érdemes megtekinteni a Göcseji Múzeumot, a Göcseji Falumúzeumot és az országban egyedülálló Finnugor Néprajzi Parkot. A természetet kedvelőket várja a város határában álló Tv-torony, melynek teraszáról és kávézójából csodálatos kilátás nyílik Zalaegerszegre és a göcseji tájra. A torony lábánál húzódó lankák között bújkál meg az Azáleás-völgy, ahol a havasszép május elején bontogatják szirmaikat. 2000-ben nyitotta meg kapuit a Városi Termál és élményfürdő. A fürdő mellett 2002. júniustól 7,5 ha területen 18 csúszdával és sok más attrakcióval várja az ország legnagyobb Vízi Vidámparkja a kikapcsolódni vágyókat.

Zalakaros

Zalakarost kiváló összetételű gyógyvize tette Európa-szerte ismerté. A csaknem 4000 négyzetméter összfelületű medencével a gyógy- és termálvíz széles skálán biztosít választékot a gyógyvizes ülfürdésre, a vízi szórakozásra és a sportolásra. A gyógyvíz sok szerves anyagot, és oldott sókat tartalmaz. Hidrogénkarbonátos, jódos, brómos, kénhidrogén, melynek jelentős a fluorid, metabórsav és a metakavasav tartalma. E gyógyvíz kiválóan alkalmas mozgásszervi betegségek, anyagcsere-zavarok, vegetatív idegrendszeri panaszok, nőgyógyászati panaszok, valamint műtéti és baleseti sérülések utókezelésére. ■

(Forrás: Magyar Turizmus Rt.)

NEWS ABOUT HUNGARIANS IN NEW ZEALAND

Auckland News

Remaining club days in 2011 are 18 September, 16 October, 20 November and 18 December from 2pm till 8pm. Donations are happily accepted as there is no entry fee. (East Tamaki Rugby Football Club (RFC), 14-50 Dunkirk Road, Mt Wellington War Memorial Reserve)

We would like to thank Mária Máher and Lubka for the delicious dinner on the July club day. Szondy Gyula organized a dart competition in June. It proved very popular.

The dinner for the Saint Stephen's day was prepared by István Muik and István Vincze. Thank you. Weisz-Köves Lili catered for Hungarian style music. And we had lovely performances from Feri and Ági doing a dance from Mezőség and young Bendegúz and Zizi with their impressive rock 'n roll routine.

György Hapsburg, Special Envoy of the President of Hungary, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary, and Szabolcs Takács, Director-General of the Asia Pacific Department, Ministry of Foreign Affairs of Hungary will be visiting Auckland in September. Everyone is welcome to the gathering to be held in their honour on Sunday, 4 September 2011, 5-8pm at the Panmure Yacht & Boating Club Inc. Hall, 104 Kings Rd, Panmure 1741, Auckland. Please RSVP by 31 August through e-mail akl.h.club@gmail.com. Function with light nibbles - entry \$20. Cash bar.

We are organising a one day trip to the Waitomo caves on Saturday, 10 September, which is going to be free of charge for members. For further information, please contact Peter Bártfai, ph 027 2208651 or 021541138, reindlnora@yahoo.com.

We are sorry to hear that two of our old standing members, Károly Csöre, and Mária Schmidt have passed away. We express our sympathy to their families and friends. May they rest in peace!

Nándor Magó, secretary

The Csárdás Dance Group

This year, we have enjoyed a busy season of practice and performance, taught by our dedicated teacher, Györgyi Kardos.

A highlight of the year was a Dance House (Táncház), with the leadership of Györgyi at the Rurutanian Dance Society in February. Our theme was Moldavian, with a pálinka to greet the guests, pogácsa, and an evening of Moldavian and then free-form gypsy dancing for all, led by Györgyi.

Every year, the Multicultural Society organises an afternoon of performance at the Pumphouse in Takapuna, and we regularly dance there. This year both the adults and children's groups performed.

In April we performed two floor shows at an evening meal organised by the Walkworth Baptist Church to benefit Christchurch.

Györgyi has been teaching Christopher Simpson a Kanásztánc, which he performed at the Hungarian Club on Mother's Day. Nice stepping Christopher!

June 19 is World Refugee Day, with a celebration at the Mangere Refugee Centre. Our dance group presented a stall, with displays of the 1956 revolution and craft items. We enjoyed ourselves talking to the visitors and eating varieties of ethnic food.

Zóya Kőszegi

Wellington News

It was a quiet celebration of St Stephen's Day this year in Wellington, held on 21 August, with 21 people gathered at the Hungarian Garden. President Éva Bródy-Popp led the singing of the Hungarian National Anthem, following it with a reading and then two more Szent István songs. The commemoration was followed by afternoon tea at nearby Connolly Hall.

Andrew (Bandi) Kalocsay, a long-standing and generous supporter of the Magyar Szó and the Hungarian Society passed away in January after a drawn-out and difficult illness. May he rest in peace!

Nearly twenty years after her husband Gyula passed away, Klára Baumerth ended a long struggle with Alzheimers in April this year. The couple moved from Wellington to Masterton when Gyula retired, but it was Carterton where Klára spent her last years. May she rest in peace!

Long-time supporter of the Hungarian Society, Emma Pónya passed away suddenly in May shortly after moving into a home for the elderly from her Island Bay home of many years. Emma is survived by a daughter, Valery, who lives in the UK. May Emma rest in peace!

In New Zealand just three years, graphic artist Péter Lendvai and scientist Erika Vági became the proud parents of twins Fülöp and Huba, born in April. We wish them long and happy lives!

K.Sz.

Hungarian for Advanced Beginners

Adult Community Education,
Onslow College, Burma Road,
Johnsonville, Wellington

The course builds on existing basic knowledge of Hungarian language and culture and develops use of language and conversation skills.

Tuesdays 7-9pm

Course duration: 8 weeks

Tutor: Klara Szentirmay

Starts 25 October 2011

Enrol by phone: (04) 477 1118 or online at www.onslow.school.nz

EVERYDAY PSYCHOLOGY

Dr Endre Maurer

Sadly our regular columnist, Dr Endre Maurer, suffered a severe stroke earlier this year. Readers have enjoyed his contributions over the many years, first in realm of Hungarian history, then over recent years under the heading of Everyday Psychology. His insightful perspective on the workings of the human mind will be missed. We wish him and his family well in coping with the ruthless consequences of strokes.

RECENT NEWS FROM HUNGARY

Hungary's second quarter GDP growth slows to 1.5% year-on-year

Hungarian gross domestic product grew by an annual 1.5 percent in the second quarter, based on unadjusted preliminary data, slowing from 2.5 percent growth in the previous quarter, the Central Statistical Office (KSH) said on Tuesday (16 August). The figure based on calendar-adjusted data was also 1.5 percent year-on-year, the KSH said. Analysts had widely expected a figure of 2.1-2.3 percent growth in the second quarter. Analysts told MTI on Tuesday the figure had come as a big disappointment. MTI 16 August

"War crime" extradition clears hurdle

Plans to extradite an elderly Perth man wanted in Hungary over the alleged murder of a Jewish teenager during World War II has been referred back to the [Australian] Home Affairs Minister. Charles Zentai, 89, is wanted by Hungarian military authorities in relation to the killing of Jewish teenager Péter Balázs in Nazi-occupied Budapest in November 1944. Mr Zentai is alleged to have captured the victim, dragged him to the barracks, beat him until he died and dumped his body in the Danube River. Home Affairs Minister Brendan O'Connor approved Mr Zentai's extradition to Hungary in 2009 but that was overturned in July last year by Justice Neil McKerracher, who ruled Mr O'Connor's extradition decision was flawed. The government appealed against the decision and interstate Federal Court judges Anthony North, Christopher Jessup and Anthony Besanko concluded a two-day hearing of the appeal in May, reserving their decision. Yesterday, the judges upheld parts of the challenge but dismissed most of the arguments. Peter Johnston, a lawyer acting for Mr Zentai, said Mr O'Connor must determine what constituted a "war crime" before the case could continue. 17 August

Tourists arrested in Romania for putting up Hungarian-language signs

Police in the Romanian city of Kolozsvár (Romanian: Cluj-Napoca) have launched proceedings against two Hungarian tourists after they were caught putting up signs with the Hungarian name of the town. Cluj-Napoca was part of Hungary before World War I. Early morning on 8 August, six Hungarian tourists were arrested "on suspicion of violating public morals" for putting up a sign saying "Kolozsvár" and taking photos of themselves with the sign. In their car, police found another sign with the Hungarian name of a Romanian town saying Torda (Romanian: Turda). Head Consul Máttyás Szilágyi said the arrested tourists were released by police on Monday evening (8 August). Prosecutors proposed that two individuals are fined and infringement procedures are launched against them. [index.hu] 10 August

Hungary opposes Canadian gold mine project in Romania

Hungary is opposed to a Canadian gold mine project in

extraction process," said László Borbély, quoted by the Romanian news agency Agerpres. He later added for the Mediafax news agency that Hungary "is opposed to the entire mining project" presented by the Canadian company. Rosia Montana Gold Corporation (RMGC), which is 80 percent held by Canadian firm Gabriel Resources, wants to use cyanide to extract gold from an open-cast mine in Rosia Montana (Verespatak), a picturesque Carpathian mountain village, some 200 kilometres from the Hungarian border. 9 August

Passenger numbers at Liszt Ferenc Airport reach nearly one million in July

Passenger numbers at Budapest's Liszt Ferenc International Airport [Previous known as Ferihegy International Airport] reached 950,396 in July, climbing 10 percent over the same month a year earlier to reach an all-time monthly record, airport operator Budapest Airport told MTI on Friday (5 August). Passenger numbers in January-July were up 7.3 percent from the same period a year earlier. Load factor on departing flights from the airport stands at almost 80 percent. The number of takeoffs and landings at the airport rose 5.9 percent in July from the same month a year earlier. MTI 8 August

Crime rates increase in Hungary in 2010

Crime increased last year, according to figures that the prosecutor general's office made available on its website Tuesday (2 August). The number of reported crimes rose 13.5% last year; from 394,034 to 447,186. A total of 133 murders were committed in 2010. Crimes against property were up 8%, burglaries and thefts by 17.4%, drug abuse crimes by 20% and hooliganism by 27.9%. White-collar crime leapt 26.1% while grievous bodily harm offences rose 10.8%. Corruption cases dropped from 963 to 481, however. HAC 3 August

Hungary moves to charge former PMs

Hungary's government is trying to introduce legislation that would allow the state to charge three former prime ministers with "criminal" mismanagement of economic policy after the national debt spiralled upwards in the last decade. In a step that could provoke alarm among officials in other heavily indebted countries, the centre-right Fidesz government is targeting three former socialist premiers who governed from 2002 to 2010, and potentially their finance ministers. State debt rose over that period from 53 per cent of gross domestic product to 80 per cent. Opposition parties have denounced the move as the latest attempt by the government of Prime Minister Viktor Orbán to undermine its socialist rivals and entrench its power, after winning a two-thirds parliamentary majority last year. But if successful, it could set an international precedent by holding officials criminally responsible for the results of their policies. Hungary's move follows a parliamentary probe initiated by Fidesz members into the economic policies of Péter Medgyessy, Ferenc Gyurcsány and Gordon Bajnai, prime ministers during the period concerned. The

investigation, concluded at the weekend, proved the socialist-led coalitions had "committed a political crime against Hungary" and should be held responsible, said Péter Szijgyártó, Mr Orbán's spokesman and the deputy chairman of the committee responsible. 3 August

Budapest's Lágymányosi Bridge renamed Rákóczi Bridge

Budapest's southernmost public bridge, the red Lágymányosi Bridge, will be given the new name of Rákóczi Bridge, a committee at the rural development ministry has decided. The ministry said on the government portal kormány.hu on Tuesday (2 August) that the commit-

tee had unanimously voted to name the bridge after an "eminent Hungarian historic family", at the proposal of National Development Minister Tamás Fellegi. The

Budapest Municipal Assembly submitted the request on 27 April, along with proposals for name changes to 25 other public sites in Budapest. The bridge, named initially after the south Buda district of Lágymányos, is the second newest public bridge in the capital, connecting the National Theatre and Palace of Arts buildings in Pest with the Infopark of innovation and technology on the other side of the river. It was inaugurated in 1995. Public spaces already renamed in the capital include Széchenyi Square, earlier Roosevelt Square, in front of the Hungarian Academy of Sciences and Széll Kálmán Square earlier called Moszkva Square. MTI 2 August

Unemployment rate in Hungary drops to 10.8% in April-June

Hungary's average unemployment rate was 10.8 percent in the 15-74 age group in April-June 2011, down from 11.0 percent in March-May and also down from 11.1 percent in March-May of 2010, the Central Statistical Office (KSH) said on Thursday (28 July). In the 15-64 age group the jobless rate fell from 11.0 percent in March-May to 10.9 percent, and also dropped from 12.0 percent a year earlier. The jobless rate fell and the number of employed rose in both the 15-74 and the 15-64 age groups for the third consecutive three-month period. After months of decline, the activity rate in both age groups rose now for the third three-month period in a row, to 55.6 percent and 62.6 percent, respectively. The number of unemployed in the 15-64 age group averaged 460,600 in April-June of 2011, falling 5,100 from the previous three-month period and down 12,600 in one year. The number of employed within the 15-64 age group rose 23,200 from March-May to 3,776,800, and was up 28,800 from a year earlier, KSH said. Average unemployment in 2010 was 11.2 percent, up 1.2 percentage points from 2009. MTI 28 July

State retakes Buda Castle Labyrinth

The Hungarian state has repossessed the Buda Castle Labyrinth from a company which has been operating it

without permission, fn.hu writes. On 29 July, police and the Central Danube Valley Environmental and Water Authority occupied the establishment, and tourists waiting at the ticket window were asked to leave. Eszter Dolla, director of the authority - which belongs to the ministry of rural development - said that the protected cave system was the property of the state, and Budavári Labirintus Kft. was not paying rent for using it. Moreover, the company had no permission to utilize the cave and even damaged the protected natural treasure. Dolla also said the Dunapoly National Park would make a decision on when the labyrinth could be reopened. 2 August

Media Council warns private broadcaster on exceeding mandated limit on crime reporting

Crime-related news reports on the commercial TV2's evening news programme Tények exceeded 20 percent in January-May, the annual limit set by Hungary's new Media Council. According to the findings of the authority, TV2 crime reports represented 24.8 percent on average of the total news output in the first five months, a report published on the Media Council's website on Tuesday (26 July) said. Other broadcasters falling into the category of significant influence have stayed within the limit, the Council said. Coverage of crime by public television MTV1's news hour had an average of 6.1 percent share in the output, Duna TV stood at 3.6 percent, Hungarian Radio's noon programme at 3.1 percent and commercial RTL Klub at 12.3 percent. The 20-percent limit on crime news excludes coverage of crimes against foreign or Hungarian officials or other public figures, as well as news about terrorism and some other types of high-profile crime, the Council said. Under Hungary's new media law, the National Media and Infocommunications Authority (NMHH) must monitor content and report violations. Sanctions against offending media outlets will apply from January next year. MTI 27 July

Hungarian state still spending millions subsidizing vacations for government officials

The Hungarian state is spending Ft 602 million (NZD3.8 million) subsidizing the vacation costs of government officials this year. They can choose from among 13 hotels - the majority of which are located around Lake Balaton - to spend their holidays. For a government official and their immediate family members, full board costs Ft 10,400 (NZD66) per day, less than half of the full price of Ft 25,900 (NZD165). The state support was higher in earlier years; Ft 1.6 billion (NZD10.2 million) in 2005, Ft 1.8 billion (NZD11.4 million) in 2008 and Ft 917 million (NZD5.8 million) last year. 27 July

Hungary to spend HUF 250 billion on railway infrastructure

Hungary will spend over HUF 250 billion [NZD159 million] on railway infrastructure development over the next years, mainly from EU sources, daily Napi Gazdaság reports citing development minister Tamás Fellegi. National Railway MAV will use about HUF 12 billion [NZD76 million] to upgrade some half a dozen lines and HUF 10 billion [NZD67 million] will go toward buying new carriages and engines, he said. Another HUF 50 billion [NZD318 million] will be spent to refurbish two main railway stations, one in Budapest and another in Vác. 19 July

US Senator warns "democracy at risk" in Hungary

The co-chairman of the U.S. Helsinki Commission on Thursday expressed concern over recent government measures in Hungary and gave warning that "democracy is at risk" in the country. In a statement published in the Congressional Record, Democrat Senator Benjamin L. Cardin said while events during Transatlantic Week last week have reflected strong ties between the US and Hungary, there have been other developments overshadowing these relations. While Prime Minister Viktor Orbán's two-thirds majority support in government is "not necessarily a bad thing", Cardin said "the Orbán government has used that supermajority to push through one controversial initiative after another." Among such initiatives he mentioned the media law, the citizenship law and the new constitution, as well as changes to the

Constitutional Court, measures to reduce early retirement for soldiers and police officers and changes to the ombudsman system. MTI 8 July

Századvég poll finds Fidesz, Socialist support drops, LMP gains

Support for Hungary's ruling Fidesz-Christian Democratic alliance continued to drop in June, and backing for the main opposition Socialists also fell, benefiting opposition peer Politics Can Be Different (LMP), according to a survey by the Századvég Institute published on Thursday (7 July). Fully 33 percent of all voters supported Fidesz-KDNP in June, compared to 35 percent in May and 37 percent in March, said the poll. Backing for the Socialists dropped to 10 percent from 12 percent in May and 11 percent in March. LMP support rose to 8 percent from 5 percent in May, while radical nationalist Jobbik lost one percentage point to 8 percent. Among decided voters with a clear party preference, the ruling alliance maintained its massive 54-19 lead over the Socialists. MTI 8 July

Churches Divided On Hungary's New Religion Law

Christian leaders in Hungary are divided over a restrictive new law on religion, with larger denominations welcoming its curbs on church activities and smaller groups voicing fears for their future. "We wanted a new law to make it more difficult to establish churches here -- and we're happy the present government has now done something," said Zoltán Tarr, general secretary of the Hungarian Reformed Church, which claims around a fifth of the country's 9.9 million inhabitants as members. The new "Law on the Right to Freedom of Conscience and Religion, and on Churches, Religions and Religious Communities" was enacted on 12 July with backing from Hungary's governing centre-right Fidesz party. Under the law, only 14 of 358 registered churches and religious associations will be granted legal recognition, while others will have to reapply for legal registration after two-thirds approval in parliament. Under the law, religious groups will need at least 1,000 members and a 20-year presence in Hungary to be recognized. The Hungarian Methodist church and Islamic community were among those stripped of their previous legal status. The law recognizes Hungary's predominant Reformed, Roman Catholic, Lutheran and Orthodox churches, as well as the Jewish community. 19 July

Szekler Land opens representation office in Brussels

Szekler Land, a central Romanian region inhabited by an ethnic Hungarian majority, opened a representation office in Brussels on Wednesday (1 June) in the presence of Hungarian Deputy Prime Minister Zsolt Semjén. The deputy premier emphasised the interdependence of Romanians and Hungarians. "Romania cannot be a successful country if its Hungarian minority does not prosper. Nor can the ethnic Hungarians prosper if Romania is unsuccessful," he said. The activity of the office will not be aimed against anyone and will not hurt the interests of anyone. On the contrary, it will be beneficial to all, including Romania, by attracting EU funds to Szekler Land, said Semjén. MTI 2 June

Former president to be buried with military honours

Former president of the Republic, Ferenc Mádl, is to be buried in a Catholic ritual with military honours at the Fiumei Street National Cemetery next Tuesday (7 June) in a ceremony starting at 4.30pm. President Pál Schmitt will

be among officials and dignitaries giving speeches at the funeral, the government communications state secretariat told MTI in a statement on Thursday (2 June). Cardinal Péter Erdős, head of the Catholic Church in Hungary, will celebrate an evening mass at the Basilica which will be

closed to members of the press but broadcast live on large screens outside the building. Mádl, who was president between 2000 and 2005, died on 29 May at the age of 80. MTI 3 June

Parliament passes amendment effectively ending early retirement pensions for men

Parliament passed a Fidesz constitutional amendment motion that will effectively end early retirement for men in Hungary, on Monday (6 June). The amendment is primarily intended to send back to work retired law enforcement officers under 57 as well as those under 62 who are claiming invalid benefits, but will not cut the preferential pensions of women, miners, chemists and artists. Preferential pensions will be reduced and re-categorised as welfare benefits. The House voted on the proposal jointly submitted by János Lázár, István Balsai and Márta Talabér in a roll call vote, at the request of the Socialist Party. HAC 7 June

Prime Minister Orbán earned Ft 24.2 million last year

Prime Minister Viktor Orbán declared a tax base of Ft 24.2 million [NZD154,000] on his tax return for the last financial year, and paid Ft 7 million [NZD44,500] in tax. His overall earnings totalled Ft 19 million [NZD 121,000]. His deputy, Zsolt Semjén had a Ft 10.1 million [NZD 63,300] tax base, and paid Ft 2.5 million [NZD 15,900] in taxes. Public Administration and Justice Minister Tibor Navracsics earned Ft 22 million [NZD140,000] and paid Ft 6.3 million [NZD 40,000] in taxes. The highest earning cabinet member was Interior Minister Sándor Pintér, who had a tax base of Ft 1.62 billion [NZD 10.3 million]. HAC 8 June

Ruling party names candidates for Constitutional Court judges

The ruling Fidesz party has named its candidates for Constitutional Court judges, sources close to the party leadership confirmed to MTI on Wednesday [8 June]. Fidesz will nominate Mária Szívós, a senior judge of the Municipal Court of Budapest, lawyer and political scientist Béla Pokol, Fidesz lawmaker and former justice minister István Balsai, and lawyer Péter Szalay, as new members of the top court. Egon Dienes-Oehm is a candidate for the fifth member of the body, nominated by the Fidesz ally Christian Democrats. The Constitutional Court now has one seat vacant and the number of its members is to be boosted from the current 11 to 15 from 1 September, under an amendment recently passed by parliament. Altogether five candidates will be subject to a vote by parliament, where the Fidesz-Christian Democratic alliance holds a two-thirds majority. MTI 9 June

Motorists, pedestrians to face on the spot fines up to Ft 300,000

Drunk drivers, speeders and those who cross red lights face fines up to 300,000 forints (NZD 1,900) payable on the spot from July, daily Nepszava reported on Tuesday [14 June]. In line with

the amended traffic law coming into effect on 1 July, pedestrians who disrespect a red light may also be fined on the spot up to 30,000 forints [NZD 191]. The upper limit on fines was already increased to 300,000 forints in 2008, but such high fines are currently only applicable in special

cases, such as when a vehicle enters a nature reserve or stops in a railway crossing. The introduction of the amended law which allows high fines payable on the spot is especially targeted at foreign drivers who leave the country and therefore never pay their fines. The new regulations will enable police to seize a foreign vehicle until the fine is paid. In line with the amendment, fines will be reduced to 30,000 forints for using a mobile phone while driving and failing to use safety helmets or child car seats. However, after 18 demerit points, the driver's licence is withdrawn. MTI 15 June

Welfare cheats face prison under amended penal code
People who abuse sickness benefits or disability allowances will face a prison term of two years, while fraud which impacts the central budget will carry a 10-year sentence, lawmakers decided on Tuesday [14 June] in an amendment of the Penal Code. According to the justification of the bill, tendered by Justice Minister Tibor Navracsics, the new legislation seeks to reduce losses to the central budget caused by fraudulent activities. MTI 15 June

Inflation slows to 3.9% year-on-year in May
Headline inflation in Hungary slowed to an annual 3.9 percent in May from 4.7 percent in April, the Central Statistical Office (KSH) said on Wednesday [15 June]. Hungarian analysts estimated inflation of 4.5 percent in May while emerging analysts in London estimated it rose an annual 4.4 percent. Headline consumer prices ticked up 0.2 percent in May from April, when they rose 0.6 percent in a monthly comparison. Core consumer prices - which strip out fuel and food prices - rose 2.7 percent in May after increasing 2.7 percent in April. MTI 17 June

Hungary's oldest Olympic participant dies at 103

Rezső Kende, Hungary's oldest Olympic participant died at the age of 103 on Sunday [19 June], the Hungarian Olympic Committee (MOB) told MTI on Monday [20 June]. Kende was a member of the Hungarian athletics team in the 1928 summer games in Amsterdam, and in the world championship in Luxembourg two years later. After 1930 Kende retired from competition but stayed active

as a referee for sixty more years. MTI 21 June

President Schmitt rejects homebirth midwife's clemency plea

President Pál Schmitt on Monday rejected a plea for clemency by Ágnes Geréb, an obstetrician and midwife assisting homebirths in defiance of an official ban. Geréb

was sentenced to two years imprisonment in March after she was found guilty of criminally negligent homicide in the scope of her professional duties. Geréb was arrested on 5 October last year following an instance when complications occurred during a homebirth she assisted with in Budapest and the newly-born baby had to be resuscitated by ambulance services. She has been under house arrest since December last year. Up until recently the state health authority ANT SZ did not issue licences to homebirth midwives and so the procedure was seen as illegal. On 2 March the government issued a decree regulating homebirth, which creates a legal framework in this area for the first time in Hungary. Under the new law, the state leaves

the decision to give birth at home with the mother, except in cases when the baby's life is threatened. It also requires the presence of a qualified obstetrician or a midwife at the birth, which must take place where a hospital is within 20 minutes of reach. The medical staff must also be licensed by the health authorities and be able to certify that they had collaborated in at least 50 successful deliveries. MTI 21 June

Ministries reportedly dismissed 749 government officials without explanation

Hungarian ministries fired 749 government officials without an explanation between 6 July 2010 and 31 May 2011, Népszabadság daily said on Friday [24 June], quoting figures from the Ministry of Public Administration and Justice. Some 11 percent of ministry employees have been laid off without an explanation, or 5 percent of all government officials including those who worked at supporting institutions, said the paper. Calculations by the paper show that based on the figure of 65,000 public servants classified as government officials in Hungary, some 3,200 have been laid off without an explanation. The ministry told the paper that in several cases entire departments were eliminated for being unnecessary in the new government structure and new people have not been employed in their places. However, the paper said it had information about at least one office where first nearly 120 people were fired and later more than 170 new were employed. Chairman of the trade union of public servants, János Árvai, told the paper that they have information about some 5,000 government officials who have been laid off without an explanation. MTI 27 June

Hungary Top Court Limits Government's Right to Sack Officials

Hungary's government must provide reasons if it wants to sack a civil servant, Hungary's Constitutional Court said Tuesday (5 April), cancelling legislation drafted by the governing Fidesz party. The Hungarian parliament, where Fidesz holds a two-thirds majority, in December passed a bill that made it possible to dismiss civil servants without the employer providing any reason. The new law was supposed to "create an opportunity to establish a corps of high-quality experts and improve the quality of public-sector work," the explication of the bill said at the time. Critics warned that public servants, for fear of losing their jobs, would be servile to the government, while the governing party would be able to replace those not to its liking with its own people. The Constitutional Court annulled the legislation Tuesday (5 April), saying it infringed several fundamental rights, like the rule of law, entitlement to work, the right to take public office, the right to human dignity, and the right to seek legal remedy, the court said in a statement. The Constitutional Court didn't question the need to relax the law in order to improve the efficiency of the public sector, it said. However, the employer—the government in this case—can't have limitless rights to dismiss public servants, the court added. 5 April

Hungarian memorial vandalized in W Ukraine

Hungarian memorial in western Ukraine has been vandalised for the second time within a month, the Hungarian consul in Uzhhorod told MTI on Sunday (3 April). A group of Hungarian tourists, after returning from a tour which included the site, reported on Saturday that they had seen fresh graffiti sprayed on the monument when they visited

the monument at the Verecke Pass on 27 March. The group said a commemoration by the Ukrainian radical Svoboda party had been going on at the site when they were there. The Verecke Pass memorial, which commemorates the Hungarian tribes' arrival in the Carpathian Basin in 896 AD, was set alight late February by radicals, and it has been damaged several times since its inauguration in July 2008. MTI 4 April

Hungarian, Romanian state officials unveil restored King Matthias statue

Hungarian and Romanian state officials spoke of the importance of Hungarian-Romanian cooperation as they on Saturday (2 April) unveiled a statue in Cluj (Kolozsvár), Romania, of King Mátyás (Matthias) which has been restored with the joint financial support of the two countries. The ceremony revealing the huge equestrian statue by János Fadrusz (1858-1903), which first saw light of day

on the main square in front of St Michael's Church 109 years ago, was accompanied by a series of events in the city throughout the day. MTI 4 April

MOL will raise its wholesale price of petrol

Hungarian oil and gas company MOL will raise its wholesale price of petrol by 5 forints per litre from Wednesday, leaving the price of diesel unchanged, industry insiders told MTI on Monday 4 April. The increase will bring the price of petrol at the pump to around 381-382 forints (NZD2.67-NZD2.68) per litre, a record high. The price of diesel will remain unchanged at 375 forints (NZD2.63). MOL last changed its wholesale fuel prices one week ago, raising the price of petrol by 2 forints per litre and lowering the price of diesel by the same amount. MTI 5 April

Hungarian National Museum to close two days a week

The opening times of the Hungarian National Museum

changed on March 21.

Director László Csorba had decided that the institution would be closed on both Mondays and Tuesdays due to shortage of funds. From 15 October 2011 until 15 March 2012, the exhibition called "On the Border of East and West" and the Roman lapidarium will be closed. The above changes do not affect this year's press photo exhibition which will be open on Tuesdays as well. The museum is open on all other days from 10 a.m. to 6 p.m. HAC 22 March

Hungarian record label to make 2,500 albums available on iTunes

The entire back catalogue of Hungaraton - around 2,500 albums - is now available via Apple's online store, iTunes, Világgazdaság business daily reported on Thursday (17 March). The company's chief executive, Máté Hollós, said the dominantly classical label had been preparing for online sales for the past year, and its entire digital collection is now online, while the company is in the process of digitizing and uploading its analogue archives. The archive recordings are a treasure trove of famous Hungarian musicians, from pianist Annie Fischer to the early recordings of conductor Iván Fischer, for example. Enthusiasts of contemporary music also have a wide selection to choose from. MTI 18 March [The average album costs NZD18.99 to download via iTunes. Ed.] ■

Süssünk pogácsát!

Hozzávalók:

- 40 dkg főtt, hámozott, áttört krumpli
- 2 dl tejföl
- 2,5 dkg élesztő
- 50 dkg finomliszt
- 2,5 dkg só
- 1/4 teáskanál frissen őrölt bors
- 2 tojás
- 2 gerezd fokhagyma
- a nyújtáshoz kevés finomliszt
- a kenéshez 1 tojássárgája és 2 evőkanál tej

1.

A tejfőlt meglangyosítjuk a mikróban, elmorzsoljuk benne az élesztőt, és hagyjuk, hogy az élesztő 5 perc alatt felhabosodjon.

A lisztet elkeverjük a sóval és a borssal egy nagy tálban. A fokhagymát megpucoljuk, összezúzzuk. A sós-borsos liszthez hozzáadjuk a tojást kihűlt, pépes krumplit és a tejfölös, habos élesztőt és a zúzott fokhagymát és a libazsirt. Az egészből

sima, egyenmű,

rugalmas tésztát gyúrunk.

2.

A tésztát lisztezett deszkán lisztezett nyújtófával 2 cm vastagra nyújtjuk, és 5 cm átmérőjű pogácsaszaggatóval kiszúrjuk. A tésztahulladékot újra összegyúrjuk, kinyújtjuk, kiszúrjuk.

A pogácsákat sütőpapiros tepsire tesszük egymástól 5 cm-re, és hagyjuk, hogy 2 órán át meleg helyen keljenek.

3.

Sütés előtt a sütőt 200 fokra melegítjük (gázsütőn 6-os fokozat), majd kenéshez a tojássárgáját villával elhabarjuk a tejjel, és a tejes tojással megkenjük a pogácsák tetejét. Ezután 20 perc alatt megsütjük a pogácsákat a forró sütőben.

Kb. 35 db pogácsa lesz belőle.

Ölelkező Mirók

- Szegedy Krisztina

Messze, a Világ végén, van egy nagy sziget, Aotearoa, a „Hosszú Fehér Felhő Szigete”.

Azon a szigeten és körülötte különleges kagylók, rendkívüli madarak, fantasztikus virágok, óriás bogarak és mindig zöld fák élnek. Vulkánok földje is az. Ott énekel a természet. Az ott élő fák nevei is, úgy hangzanak, mint egy furcsa, kántáló ének: pohutukawa, nikau, whauwhaupaku, ti kouka, manuka, puriri és így tovább... Ott élnek a mirók is.

Én jártam ott, a mesék földjén, a nagy szelek földjén és a nagy szigetet körülvevő aprócska szigetek egyikén hallottam egyszer a hatalmas fák beszédét. Halljátok most, Ti is.

Az idős cédrus-pár csendesen állt a Someszigeten, a vad szélben. Rusztikus megjelenésük, bölcsességük és egymás iránti szeretetük miatt a sziget lakói mély tiszteletet éreztek irántuk.

Csodálatos fák és gyönyörű virágok éltek itt. Mindenben követték az élet rendjét. Legfeljebb a szél és a tenger okozhattak tragédiát nekik.

Pár hónapja azonban, növekvő feszültség telepedett a szigetlakó fákra. Ennek oka két szenvedélyes miró különös, többeket felháborító viselkedése volt.

– Már megint ölelkeznek – fordult a sötétzöld Cédrusasszony a férjéhez.

– Oh, valóban – kérdezte, kissé szándékosan félvállról, az Öreg Cédrus és – Valóban! – állapította meg ezután, enyhe vágyakozással a hangjában, odatekintve. – Hadd, ölelkezzenek! Fiatalok még...- tette hozzá, a valóban szokatlanul szenvedélyesen viselkedő két Miró védelmében.

– Már nem olyan fiatalok...-, nyomta meg az „olyan” szót az asszony, kifejezvé, hogy a Világnak megvan a rendje, s azt felborítani nem lehet és veszélyes is, volna.

Az Öreg Cédrusnak hirtelen eszébe jutottak a borostyánok és más erdei futók, akiket oly könnyű volt megölni, és akik olyan könnyedén és készségesen öleltek. Néha..., álmodott még róluk..., de hát, ami elmúlt, elmúlt... Mindenesetre, a maga részéről egyetértett a fiatalabbakkal, akik még elfogadták a futók ölelését..., bár ezt a véleményét sohasem nyilvánította ki. Persze, szép ez az állandóság és biztonság, amit ők, Cédrusok képviselnek, de mégis...

Most nyíltan a Mirókra tekintett. A két Miró a szélben, egyre jobban összefonódott. Ágaik egymásba gabalyodtak, koronájuk összeért, mintha csak egy nagy fa volnának, a szél most teljesen összefonta őket.

– Mégis, más ez, mint az indák játéka, gondolta az Öreg Cédrus. Mintha csak egyek lennének...

– Még bámulod is őket!- jegyezte meg zsörtölődve a Cédrus Asszony. Talán Te is „azt” szeretnéd?

Az Öreg Cédrusnak eszébe jutott, milyen volt régen... Visszaemlékezett arra, hogyan növekedett sudár, fiatal cédrussá az ő későbbi felesége. Arra a furcsa, semmivel sem összehasonlítható, erős érzésre, mely öbenne lassan kifejlődött, az iránt a cédrusleány iránt. Mígnem megkérte, legyen az ő párja...Emlékezett a fiatal Cédrus Asszony hajlékonyságára, készségére, ahogyan az ő erős ölelését fogadta.

A Cédrus Asszony mostanra házsártos lett és, legalábbis az Öreg Cédrus szerint, nem értette a fiatalokat. Ő azonban úgy fogadta el őt, ahogy volt. Most is igyekezett megnyugtani: – Kedvesem, mi sem voltunk mások... Az Asszonyt, ez a kijelentés csak még jobban feltűzelte.

– Ugyan, Te vénség, tényleg nem látod, mit tesznek ezek itt ketten?!? Nem is értem, hogyan fordulhat ilyesmi elő ezen a szigeten...

Most azonban a Cédrusok riadtan elhallgattak, meghallván a legidősebb faóriás, a Kahikatea bölcs és dörgedelmes hangját:

– Asszony, mit pörölsz? Te, Öreg, miért nem szólsz rá?

Ti elfeledtétek volna már az ölelést? Az Ölelést, mely összeköt, és egymásban felold? Szeretők, semmik csak az ölelés nélkül!

Ne feledjétek! Akik ölelni tudnak, azokat a szél összehozza, nem választhatja szét!

Az Öreg Cédrus, hirtelen, mindennél jobban emlékezett... Emlékezett a Cédrus Asszony élénk-zöld hajtásaira, karcsú törzsére, amely, ahányszor csak rátekintett arra készletelte, hogy megölelje őt... A Cédrus Asszony nem mindig volt hajlandó, de amikor az volt... azt ő sohasem felejtette..., úgy szerette... Magához vonta most a riadt Cédrus Asszonyt...

– Ne beszélj most, csak gyere, gyere... Szép mesékhez, óriás fák kellenek...

A Cédrus-pár összefonódott a szélben. Az ölelkező Mirók rájuk lestek, és mosolyogtak... Azután szenvedélyesen ölelkeztek tovább.

Vége

S P O R T

A Fekete Párduc Aranycsapat hírek

- Sáfár László

Gyula Grosics, the goalie of the Hungarian national soccer team known as the Golden Team (Aranycsapat), celebrated his 85th birthday in February this year. Nicknamed the Black Leopard because he always dressed in black, he represented Hungary 86 times over the course of his career. In 2008 he was given the opportunity to play for his favourite club, Ferencvárosi Torna Club 46 years after the Communist regime refused to allow him to sign for them.

In the 1954 FIFA World Cup the Golden Team was the favourite, as they had been unbeaten for a record 32 consecutive matches, but it was not to be their night. The final score line was West Germany 3: Hungary 2. In Germany the success is known as The Miracle of Bern, upon which a film of the same name was made in 2003. For the Hungarians, the defeat was a disaster, and remains controversial due to referee errors and claims of doping, the latter of which a recent university study revealing that the Germany players had been injected with the banned substance methamphetamine reinforces.

Whatever the reasons are for Hungary losing that historic match, there has only ever been one Golden Team!

Az egész világon legendaként tisztelt Aranycsapat kapusa, Grosics Gyula ez év februárjában ünnepelte nyolcvanötödik születésnapját. Grosics, becenevén a Fekete Párduc, egyike az Aranycsapat két ma is élő tagjainak.

Grosics, aki teljes fekete sportöltözékéről kapta becenevét és aki, mint sokan emlékeznek még erre, minden meccsén keresztet vetett a kapuban a földre mielőtt beállt védeni. Ne feledjük, az ötvenes években vagyunk ekkor, a kommunista vallásüldözés éveiben!

Grosics Gyula 1926. február 4-én született. Dorogon lett élvonalbeli kapus, majd egy kisebb kitéréssel a Honvédban játszott tovább. 1947 és 1962 között 86-szor volt válogatott, három világbajnoki részvétel, egy olimpiai arany, egy vb-ezüst, egy Európa Kupa-győzelem, és számtalan más siker és rekord fűződik a

nevéhez.

A rosszemlékű 50-es években komoly meghurcoltatásban volt része, közel egy évig nem is futballozhatott, végül Tatabányán védhetett újra. Később edzőként, illetve a Volán klubelnökeként is dolgozott. Pályafutása vége felé szeretett volna a Ferencvárosban védeni, ám a hatalom akkor ezt megakadályozta, annál meghatóbb pillanat volt, amikor 2008-ban, túl a nyolcvanadik életévé, mégiscsak beszállt a Fradiba.

Grosics annak a magyar Aranycsapatnak volt állandó kapusa, amely úgy lett a világ legjobb válogatottja, hogy soha nem nyert világbajnokságot.

A The Guardian c. angol lap a múlt évi foci vb apropóján állította össze listáját, amelynek első helye, melyet az Aranycsapat kapott, az indoklás szerint többet ér, mint a viadalon elmulasztott első hely.

Az elmúlt év során sok szó esett az Aranycsapat 1954-es világbajnoki szereplésének körülményeiről.

A döntő előtt toronymagas esélyes volt a magyar válogatott, amely a csoportkörben 8-3-ra páholta el ellenfelét, Nyugat-Németországot. A történelem viszont úgy hozta, hogy a döntőben borult a papírforma, 3-2-re kikaptunk, így maradt az ezüstérem.

Sokan, sokféle okkal magyarázták a világbajnoki vereséget. Grosics így emlékezett arra, miért veszítette el a válogatott a berni vb-döntőt: „A mi válogatottunk került be a nehezebb ágról a döntőbe. Mi voltunk fáradtabbak, a németek hozzánk képest kipihenten várták a finálét, ennek ellenére fel sem vetődött bennünk, hogy nem győzünk. Őrültünk az NSZK-nak, különösen a nyolc hármas diadal után, s amikor a kilencedik percben már kettő nullára vezettünk, magunkban valamennyien elkönyveltük, hogy világbajnokok vagyunk. Óriási hiba volt! De ennél is nagyobbat tévedett

Gyöngyös Imre Shakespeare-je

Shakespeare 11. szonettjéhez fűződő megjegyzés:

Ez a szonett is Shakespeare utódproblémájával foglalkozik. Valószínűleg Hamlet fia 11 éves korabeli halála előtt keletkezett, mert ez a szonett elégedetten állapítja meg a sorstól kapott bőséget, amit nyilvánvalóan fiú utódjának tud be. 1596-ban azonban Hamlet fia meghalt és ez Shakespeare életében egy filozofikus elmélyülést okozott, amelynek egyik eredménye a Hamlet öt felvonáson keresztül tartó tépelődése, amely végül is abban az ötödik felvonásbeli vérengzésbe fullad, és ami filozófiai pesszimizmusának legteljesebb kifejezése.

Shakespeare 11. Sonnet

As fast as thou shall wane, so fast thou grow'st
In one of thine, from that which thou departest.
And that fresh blood which youngly thou bestow'st,
Thou mayst call thine when thou from youth convertest.
Herein lives wisdom, beauty, and increase:
Without this, folly, age, and cold decay.
If all were minded so the times should cease,
And threescore years would make the world away.
Let those whom Nature hath not made for store,
Harsh, featureless, and rude, barrenly perish.
Look whom she best endow'd, she gave the more;
Which bounteous gift thou shouldst in bounty cherish;
She carv'd thee for her seal, and meant thereby
Thou shouldst print more, not let that copy die.

Szabó Lőrinc fordítása:

Ahogy romlasz, úgy nősz a tied
Egyikében attól, amit ma vesztesz;
S mit ifjan adsz, véred friss cseppjeit,
Visszakapod, mikor tested öreg lesz.
Így élni szépség, okosság, erő,
Másképp vénség, hűlő kor, örület;
Hinnénk neked, meghalna az idő;
Még hatvan év, s eltűnnénk, emberek.
Kít a Természet nem folytatni gyártott
Száradjon, vesszen a nyers, durva, torz;
Téged dúsaknál dúsabban megáldott:
Becsüld jótétét, s jóval viszonzod;
Pecsétté vésett s megszabta a munkád:
Üsd le sokszor, s ne hagyd veszni a mintát.

Gyöngyös Imre fordítása:

Csökkenve nősz abban, ki még tiéd,
de majd, ha elhagytad tulajdonát,
fiatal véred lesz a jó letéd,
mely ifjúságodból mehet csak át,
s lesz bölcsesség, szépség s gyarapodás,
vagy dőre vén kor, romlás hiede;
Időt szüntet egyetlen akarás;
s csak hatvan év a világ végzete.
A Természet, ha bárkit nem szeret,
durván és meddőn halni engedi,
s a jobban ellátott kap többletet
bő adományát áldva menteni.
A sors téged csak azért faragott,
hogy készíts magadról több nyomatot.

KLÁRA DU TOIT

let's cook hungarian

It was Father's Day that gave me the idea of the recipe below. This is something easy to cook, even for a young child with minimum supervision. It's also practical for anybody who wants to make a quick tasty meal without too much fuss. Reading all my cooking magazines and books I discovered the difference between Magyar cooking and other cooking is mainly in the spices and presentation and the flavouring. For this dish you need the following:

Chicken made easy

<i>4 chicken thighs</i>	<i>paprika</i>
<i>half an onion</i>	<i>tomato</i>
<i>tsp gelatine</i>	<i>tsp chicken stock</i>
<i>tbs olive oil</i>	<i>1 cup of water</i>
<i>salt, pepper</i>	<i>a few root vegetables</i>

I don't remove the chicken skin, that way the meat is more succulent. Take a large oven bag - follow the instructions on the box. Put in chicken pieces with root vegetables - carrots, parsnips, swede, potatoes. Drizzle vegetables with oil and sprinkle in the gelatine and chicken stock, then add 1 cup water. Secure the bag and punch some holes with a sharp toothpick on top. Bake in a preheated oven at 180 degrees for 1 ½ hours.

It sounds almost too good to be true but it really is very nice. It retains all the flavour of the vegetables and the chicken. The gelatine makes a very tasty sauce which turns into jelly overnight should you want to serve any leftovers the next day.

Serve with green vegetables or a salad and sour cream on the side.

If a child makes it, exercise caution when opening the bag because of the rush of hot steam that escapes.

Jó étvágyat! ■

a mérközést vezető angol bíró. Nem mondom, hogy szándékosan ellenünk fújt, de súlyos, a meccset döntően befolyásoló tévedései voltak. A mezőnyben rendre a mi kárunkra tévedett, ráadásul megadott egy szabálytalan gólt a németeknek, és elvett tőlünk egy szabályosat, amelyet Puskás Öcsi szerzett. Ha ez nincs, miénk az első hely – ez persze mit sem von le a német csapat sikerének értékéből. Csakhogy ezt az egész világon tudják: a berni finálét nem a németek nyerték meg, hanem mi, magyarok veszítettük el."

A fenti elemzés is jól mutatja, milyen korrekten sportember Grosics Gyula.

Ugyanakkor, a múlt évben új információk kerültek napvilágra. Egy Németországban végzett kutatás szerint, ha akkoriban lett volna doppingellenőrzés, könnyen lehet, hogy más lett volna az eredmény, az NSZK labdarúgói ugyanis erősen tömték magukat a teljesítmény fokozására alkalmas pervitinnel.

Az egyik német újság cikkében azt írta, hogy az akkoriban ismert hasonló szerek közül ez volt a legjobb, hiszen mintegy 23 százalékkal tudta növelni egy-egy játékos teljesítményét.

A pervitin nevű ajzószerrel doppingolták az 1954-es svájci labdarúgó-világbajnokság alatt az aranyérmes német válogatott több tagját – derült ki abból a tanulmányból, amelyet a múlt év derekán hoztak nyilvánosságra a Lipcsei Egyetemen, és az osztrák Kronen Zeitung internetes oldala adta hírül.

A németek óriási meglepetésre 3-2-re verték a jóval esélyesebb magyarokat a berni döntőben. A doppingvád nem először merült fel az ellenféllel kapcsolatban. Már 2004-ben is röppentek fel hasonló hírek Németországban. Buzánszky Jenő, az Aranycsapat játékosa az MTI-nek akkor azt mondta, már a vb után hallott a

doppingvádokról.

„Úgy tartja a mondás, nem zörög a haraszt, ha a szél nem fújja. A döntő után egy-két évvel felmerült, hogy esetleg a németek doppingoltak, mivel feltűnést keltett, hogy néhány játékosuk kórházba került. De ez azután feledésbe merült, egyrészt, mert az ember nem szeret vádaskodni, másrészt azt mondhatták volna nekünk, hogy savanyú a szőlő" - fogalmazott akkor.

A legutóbb nyilvánosságra került elemzés szerint a játékosoknak a csapat gyűrőjébe adott injekcióban metamfetamint, amely ma már tiltott. Az érintettek viszont azt hitték, C-vitamint kapnak, amint azt a kutatás megállapította. A tanulmány kitért arra is, hogy az ajzószer sport-

beli használatának alapjait már az 1930-as és 1940-es években megteremtették. A teljesítmény- és figyelemfokozó pervitint, eredetileg a II. világháborúban katonáknak adták, akkor figyeltek fel „kedvező” hatásaira.

Bármi vezetett a magyar futballválogatott ötvennégyes vereségéhez, azért a világon csak egyetlen csapatot neveznek Aranycsapatnak és erre méltán lehetünk büszkéek.

Szeretettel és büszkeséggel gondolunk a Fekete Párducra is, az Aranycsapat fantasztikus kapusára jelentős évfordulója alkalmából is.

Hajrá Magyarok!

Contents

Képes ajánló – Pictured here -	2	Szellemi értékeink: Janus Pannonius	28-29
Egyik napról a másikra – Szentirmay Klára	3	Hungarian Poets: Janus Pannonius	30
One Day at a Time – Klára Szentirmay	3	Panni Palásti: When the Magyar wants	30
Habsburg-dinasztia	4-9	Apák napjára – For Father's Day	31
The Habsburg Dynasty	10-14	Bartos Erika: Apához	31
Gyöngyös Imre: Magyar ballada	14	Ferenc Fay: My Father	31
Habsburg György a magyar megmaradás esélyeiről	15	Ady Endre: A proletár fiú verse	31
Gyöngyös Imre: Földrengésre	15	Barangoló: Nyugat-Dunántúl	32, 34
Konzuli közlemények - Consular News	16-17	Wanderlust: Western Transdanubia	33
Hungarian Historians – István Ladányi	17	News about Hungarians in New Zealand	34
Liszt Ferenc	18	Recent News from Hungary (compiled by P. Hellyer)	35-37
Ferenc (Franz)Liszt	19	Kuckó	38
Hegedűs Endre és a Liszt emlékévk Új-Zélandban	20-21	Ölelkező Mirók – Szegedy Krisztina	38
Leading Hungarian pianist... - Lindis Taylor	22	Sport	40-41
The Naturopathic Treatment of Asthma – Réka Vinginder	23	Gyöngyös Imre Shakespeare-je (11. szonett)	40
Merry-Go-Round (Körhinta) – Paul Hellyer	24-25	Let's Cook Hungarian – Klára Du Toit	41
Búcsú Vera: Kifli	25	Contents	42
Lajos Kassák: I am with you	25	Value of the Forint	42
Nagy László: Ki viszi át a szerelmet	25	Hungarian Communities in New Zealand	42
Élő hagyományok: A magyar borkultúra – Szegedy Krisztina	26	Impresszum	42
Living Traditions: Hungarian Wine Culture - Krisztina Szegedy	27	Tivadar Zemplényi's paintings	43-44

VALUE OF THE FORINT

RATES AS AT **28 AUGUST 2011**
BASE CURRENCY IS HUF.

Currency Unit	HUF/Unit
EUR Euro	271.97
USD United States Dollar	187.66
GBP United Kingdom Pound	307.18
CAD Canada Dollar	191.50
AUD Australia Dollar	198.57
NZD New Zealand Dollar	157.36
CZK Czech Republic Koruny	11.31
HUF Hungary Forint	1.00
PLN Poland Zlotych	65.41
ROL Romania New Lei	64.12
RUR Russia Ruble	6.51

KÖVETKEZŐ SZÁM:

A Magyar Szó 2010/2011-es előfizetési évének negyedik, vagyis a 2011. októberi számhoz beküldendő anyagot kérjük **2011. szeptember 30-i** határidővel a szerkesztőhöz eljuttatni. Bár gépelt, vagy kézirással készült anyagot is szívesen látunk, sok munkamegtakarítást jelent, ha a küldött anyag számítógépen készült, és e-mailen, vagy lemezen (diszken) küldik el.

E-mail: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postacím: PO Box 29-039, Wellington 6443.

NEXT ISSUE:

The deadline for the fourth issue of the 2010/2011 subscription year, that is the October 2011 issue is **30 September 2011**. Where possible please send contributions in computer-readable format (i.e. e-mail or disc). Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postal address: PO Box 29-039, Wellington 6443.

HUNGARIAN COMMUNITIES IN NEW ZEALAND

AUCKLAND HUNGARIAN CLUB

President: Tamás Paulovics
PO Box 109-138, Newmarket, Auckland
Tel: +64 21-103-1161
Email: kiwijob2005@gmail.com

HUNGARIAN SOCIETY OF WELLINGTON

President: Éva Bródy Popp
1 Raroa Rd, Kelburn, Wellington
Tel: +64 4 475-7775
Fax: +64 4 475-5555
Email: p0ppsi@yahoo.co.nz

HUNGARIAN CLUB, CHRISTCHURCH

President: István Tóth
11 Hardy Street, New Brighton, Christchurch
Tel: +64 3 355-7448
Fax: +64 3 355-7458
Email: toth2@xtra.co.nz

Founder (Alapító): Paul Szentirmay
Publisher/Chief Editor (Kiadó/főszerkesztő): Klára Szentirmay
Editor/Design (Szerkesztő/tervező): Tünde Máté

Communications to: PO Box 29-039, Wellington, New Zealand 6443 tel: 64-4-973-7507 fax: 64-4-973-7509

Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz
website/honlap: www.hungarianconsulate.co.nz

© Magyar Szó 1991-2011
all rights reserved/minden jog fenntarva
ISSN 1171-8978

The aim of the Magyar Szó is to serve the interest of Hungarians living in New Zealand by publicising matters of interest and importance to them, and by documenting the life of the Hungarian community in New Zealand. The first issue was published as a circular for the Hungarian Community in Wellington. Since September 1991 (issue no. 6) the Magyar Szó has nationwide coverage and is sent only to subscribers. Opinions expressed in this bulletin do not necessarily reflect those of the Magyar Szó, its editors or the Consulate-General of Hungary.

The bulletin is published every third month, commencing in December. The subscription charge (within New Zealand) for twelve months is \$40.00, students and beneficiaries, \$35.00; NZ\$45.00 to Australia, NZ\$47.00 to other places, and is payable to "Magyar Szó", or by direct credit to Magyar Szó, Bank of New Zealand (BNZ), 02 0585 0082725 01.

ZEMPLÉNYI, Tivadar
(1864, Eperjes - 1917, Budapest)

Zemplényi commenced his studies at the Mintarajiskola (School of Drawing) under Bertalan Székely and Károly Lotz, then continued at the Munich Academy mentored by Hackl and Löfftz. After returning home he worked in Nagybánya, later in Szolnok. His painting, "In Church", exhibited at the Műcsarnok (Contemporary Arts Gallery) was bought by Emperor Franz Joseph in 1890 – this assured him fame. From 1903 he taught at the School of Fine Arts. His art was characterized by the new approach to Nature, the so-called Munich Realism. His model painter was Bastien-Lepage.

Zemplényi was awarded several medals, such as the gold medal of the state, and a silver medal at the world exhibition held in 1900 in St Louis.

5.	6.	1. On the Way Home
		2. Boy with Cherries
1.	4.	3. Flower Seller Girl
		4. Feast Day
2.	3.	5. Young Lady in Flower Garden
		6. In Church

TIVADAR ZEMPLÉNYI: POOR WOMAN'S HOME